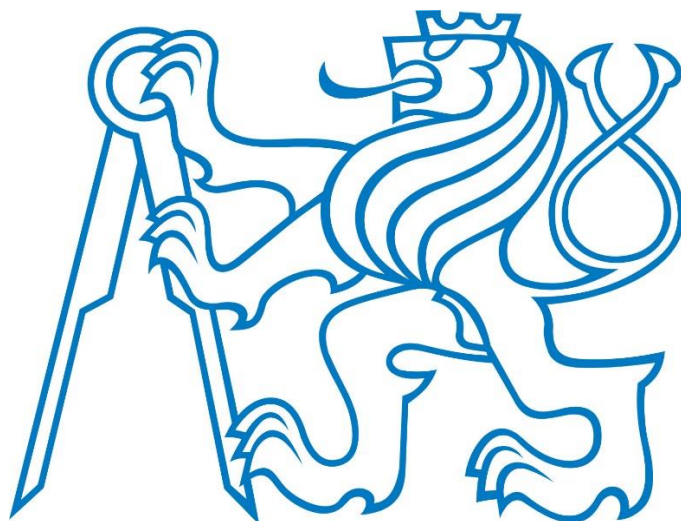

České vysoké učení technické v Praze

Fakulta elektrotechnická

Katedra ekonomiky, manažerství a humanitních věd

Diplomová práce

Porovnání metod ekonomické regulace v energetice a ve vodárenství

Bc. Jan Votruba

Vedoucí práce: Doc. Ing. Jiří Vašíček, CSc.

Studijní program: Elektrotechnika, energetika a management,

Magisterský

Obor: Ekonomika a řízení energetiky

27. května 2016

České vysoké učení technické v Praze
Fakulta elektrotechnická

Katedra ekonomiky, manažerství a humanitních věd

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Student: Jan Votruba

Studijní program: elektrotechnika, energetika a management
Obor: ekonomika a řízení energetiky

Název tématu: Porovnání metod ekonomické regulace v energetice a ve vodárenství

Pokyny pro vypracování:

- popište východiska, cíle a metody regulace síťových odvětví
- charakterizujte předmět regulace (ceny, kvalita, služby)
- porovnejte metody a přístupy k regulaci v ČR v elektroenergetice a ve vodárenství
- porovnejte rentabilitu podnikání vybraných firem ve vodárenství v ČR

Seznam odborné literatury:

Brealey, Myers, Allen: Principles of Corporate Finance. 9th edition, McGraw-Hill, 2007
Cenový zákon č. 526/1991 Sb. v platném znění a související předpisy
Energetická legislativa ČR

Vedoucí diplomové práce: Doc.Ing. Jiří Vašíček, CSc. – ČVUT FEL, K 13116

Platnost zadání: do konce letního semestru akademického roku 2015/2016
L.S.

Prof.Ing. Jaroslav Knápek, CSc.
vedoucí katedry

Prof.Ing. Pavel Ripka, CSc.
děkan

V Praze dne 11.1. 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou práci vypracoval samostatně, a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s Metodickým pokynem o dodržování etických principů při přípravě vysokoškolských závěrečných prací.

V Praze dne

.....
Jan Votruba

Poděkování

Touto cestou bych chtěl poděkovat vedoucímu mé diplomové práce panu docentu Vašíčkovi. Děkuji mu za všechny rady, nápady a veškerý strávený čas nad mojí prací. Dále bych chtěl poděkovat mé rodině a blízkým přátelům za podporu během celého studia, všichni mi byli oporou.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá porovnáním metodiky ekonomické regulace v energetice a vodárenství. Základem této práce je vysvětlení metodiky regulace v elektroenergetice, teplárenství a vodárenství a jejich porovnání. Dále je v této diplomové práci analyzováno několik ukázkových vodárenských společností, jejich vzájemné porovnání a ukázka použití metodiky regulace ve vodárenství v praxi.

Annotation

The master's thesis focuses on comparison of methodology for economic regulation in energy and water sector. Base of the thesis is explanation of regulation methodology in power engineering sector, heating industry and water sector and their comparison. Next in the master thesis is the analysis of several water companies, their comparison with each other and demonstration of regulation methodology in water sector used in real life.

Klíčová slova

Metodika, regulace, energetika, elektroenergetika, teplárenství, vodárenství, ERÚ, cenový věstník

Seznam zkratek

Zkratka	význam v ČJ	význam v AJ
ERÚ	Energetický regulační úřad	
NN	nízké napětí	
VN	vysoké napětí	
VVN	velmi vysoké napětí	
EU	Evropská Unie	European Union
PRE	Pražská energetika	
ČEZ	České energetické závody	
ČEPS	Česká přenosová soustava	
VaK	Vodovody a kanalizace	
ZVak	zákon o vodovodech a kanalizacích	
VHS	vodohospodářská společnost	
CZT	centrální zásobování teplem	
RAB	regulační báze aktiv	
KVET	kombinovaná výroba elektřiny a tepla	
EBIT	zisk před zdaněním a úroky	earnings before interest and tax
EBT	zisk před zdaněním	earnings before tax
EO	ekvivalentní obyvatel	
PZNK	přiměřená návratnost použitého kapitálu	
UVN	úplné vlastní náklady	
RO	hodnota finančních prostředků potřebných a nekrytých vlastními a cizími zdroji podle plnění plánu financování obnovy vodohospodářské infrastruktury v příslušném roce	
WACC	míra výnosnosti použitého kapitálu	
OPŽP	operační program životní prostředí	

VaPNaK	vážené průměrné náklady kapitálu	
CPZ	celkový přiměřený zisk	
ROA	rentabilita celkového vloženého kapitálu	return on assets
ROE	rentabilita vlastního kapitálu	return on equity
ROS	rentabilita tržeb	return on sales
MV	MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ	
ŠPVS	Šumperská provozní vodohospodářská společnost	
SmVaK	Severomoravské vodovody a kanalizace	
SOVAK	sdružení oboru vodovodů a kanalizaci ČR	

Obsah

1	Úvod	12
2	Metodika regulace v elektroenergetice	15
2.1	Úvod	15
2.2	II. regulační období	16
2.3	III. regulační období	18
2.3.1	Změna regulačních období	18
2.3.2	Price-cap vs. revenue-cap	18
2.4	Parametry regulace	21
2.4.1	Náklady	21
2.4.2	Odpisy	22
2.4.3	Zisk	22
2.4.3.1	RAB	22
2.4.3.2	Korekční faktor zisku	23
2.5	Společné parametry	23
2.5.1	Eskalační faktor	23
2.5.2	Faktor efektivity X	24
2.5.3	Časová hodnota peněz	24
2.5.4	Míra výnosnosti	24
2.5.5	Ukazatel kvality v elektroenergetice	25
2.6	Činnost přenos a distribuce elektřiny, poskytování systémových služeb	27
2.6.1	Nastavení parametrů náklady, odpisy a zisk pro činnost přenos elektřiny	27
2.6.2	Nastavení parametru výnosy z aukcí provozovatele přenosové soustavy	27
2.6.3	Nastavení parametru ostatní výnosy provozovatele přenosové soustavy	28
2.7	IV. regulační období	28
2.7.1	Účel regulačního období	28
2.7.2	Hodnota povolených výnosů	30
2.7.2.1	Vzorec pro hodnotu povolených výnosů pro provozovatele přenosové a distribuční soustavy	30
2.7.2.2	Míra výnosnosti (WACC)	31
3	Ekonomická regulace v teplárenství	33
3.1	Tvorba metodiky a dokumenty	33
3.2	Cenové rozhodnutí	33
3.2.1	Přiměřený zisk	33
3.2.2	Tvorba ceny tepelné energie	34
3.3	Srovnání metodiky regulace teplárenství s elektroenergetikou a vodárenstvím	36
4	Ekonomická regulace ve vodárenství	38

4.1	Současný stav a jeho vývoj.....	38
4.2	Provozní modely.....	40
4.2.1	Oddílný model provozování	40
4.2.2	Smíšený model provozování.....	41
4.2.3	Vlastnický model provozování.....	41
4.2.4	Model samostatného provozování	41
4.3	Role Ministerstva financí	41
4.4	Cenový věstník	42
4.4.1	Ekonomicky oprávněné náklady a odpisy	42
4.4.2	Vzorec pro přiměřený zisk.....	47
4.4.2.1	Míra výnosnosti	50
4.4.2.2	Meziroční nárůst zisku.....	51
4.5	Operační program Životní prostředí.....	52
4.5.1	Metodika pro žadatele	52
4.5.2	Sociálně únosná cena.....	53
5	Porovnání metodiky stanovování regulovaných cen a zisků mezi vodárenskými společnostmi a elektroenergetickými společnostmi	54
5.1	Orgány tvořící metodiku	54
5.2	Dokumenty zajišťující metodiku regulace a cenotvorbu	55
5.3	Cenotvorba a přiměřený zisk	56
5.4	Motivace regulovaných subjektů	58
6	Porovnání rentability podnikání vybraných firem ve vodárenství v ČR	60
6.1	Porovnávané firmy	60
6.2	Ekonomické ukazatele rentability	60
6.2.1	Rentabilita celkového vloženého kapitálu ROA.....	61
6.2.2	Rentabilita vlastního kapitálu ROE.....	62
6.2.3	Rentabilita tržeb ROS	63
6.2.4	Celková zadluženost (debt ratio)	63
6.2.5	Podíl dividend k zisku	64
6.3	MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ, a.s.	65
6.4	Šumperská provozní vodohospodářská společnost, a.s.	68
6.5	ČEVAK a.s.	71
6.6	Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava, a.s.	74
6.7	Vodohospodářská společnost Vrchlice-Maleč, a.s.	77
6.8	Vodovody a kanalizace Pardubice, a.s.	80
6.9	CHEVAK Cheb, a.s.	83
6.10	Vodovody a kanalizace Přerov, a.s.	86
6.11	Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav, a.s.	89

6.12	Výsledky porovnání ukazatelů vodárenských společností, ceny vodného a stočného a ostatních hodnot	92
6.12.1	Výsledky porovnání pro skupinu společností s oddílným provozním modelem	92
6.12.2	Výsledky porovnání pro skupinu společností se smíšeným provozním modelem	96
6.12.3	Porovnání cen vodného a stočného	100
7	Závěr.....	106
8	Seznam použité literatury.....	108
9	Přílohy.....	116
9.1	Příloha č. 1: členění nákladových položek, jejich obsah, objemové a množstevní položky při výpočtu ceny pro vodné a stočné [10].....	116
9.2	Příloha č. 2: Ukázka výpočtů ekonomických ukazatelů z kapitoly 4.6 (Porovnání rentability podnikání vybraných firem ve vodárenství v ČR)	122
9.2.1	ROA	122
9.2.2	ROE.....	122
9.2.3	ROS.....	122
9.2.4	Debt ratio	123
9.2.5	Podíl dividend k zisku	123
9.2.6	Podíl pronájmu k nákladům celkem.....	123

1 Úvod

Tématem této diplomové práce je porovnání metod ekonomické regulace v energetice a ve vodárenství. Energetika je široká oblast a pokrývá mnoho odvětví. V této diplomové práci se budu zabývat především elektroenergetikou, u které provedu srovnání s metodikou ekonomické regulace ve vodárenství.

Metodika regulace pro oblast plynárenství je velice podobná elektroenergetice, a dokonce vychází ze společného dokumentu. Cílem této práce tudíž není zabývat se oběma (beztak už velice podobnými) odvětvími a odvětví plynárenství je zde vynecháno. Kromě elektroenergetiky a vodárenství bude též zmíněna metodika regulace v oboru teplárenství. Oblastí obnovitelných zdrojů se v rámci diplomové práce vůbec zabývat nebudu. Tato diplomová práce se tedy bude zabývat především regulací v oblasti elektroenergetiky a vodárenství (teplárenství bude okrajově zmíněno), jejími východisky, způsoby regulace a také subjekty, které regulaci vytváří.

Regulace je v jednotlivých odvětvích velice rozdílná. Práce se tedy mimo jiné zaměřuje i na to, jak v současnosti regulace vypadá. Jelikož metodika ekonomické regulace je v oboru vodárenství méně přehledná, a tím pádem složitější, rozhodl jsem se na konec této diplomové práce (pro zpřehlednění a jako ukázkou z praxe) zařadit porovnání rentability podnikání vybraných firem v ČR.

Všechna tři blíže rozebraná odvětví (elektroenergetika, vodárenství a teplárenství) se pohybují v oblasti regulovaných služeb. Důvod je prostý – je jím přítomnost monopolu pro dané území. O oblasti teplárenství toto úplně neplatí, ale i přesto by měla být regulována. Monopol v každém z těchto odvětví je ekonomicky smysluplný, a proto se musí služba regulovat. Oblasti teplárenství a elektroenergetiky jsou regulovány nezávislou institucí ERÚ. Vodárenství je na druhé straně regulováno přímo ministerstvy, nejvíce ze všeho Ministerstvem financí. Primární účel regulace by měl být pro všechna regulovaná odvětví podobný – mělo by se jednat především o ochranu spotřebitele.

V oblastech elektroenergetiky a vodárenství běžný spotřebitel nemá možnost výběru poskytovatele, a musí tudíž využívat služby patřičné společnosti dle toho, na jakém území se tento spotřebitel nachází. Na druhé straně společnosti nesmějí spotřebitele a potencionálního zákazníka odmítnout připojit do soustavy, pokud to není z mimořádného důvodu nemožné. To je v evropském kontextu logické, protože ve vyspělém státě by měl mít občan možnost využívat elektřiny a pitné vody.

Situace v oblasti teplárenství je poněkud odlišná. Existují zde totiž alternativní způsoby výroby tepla (například kogenerační jednotky, kotle či solární systémy). Dříve byly teplárny považovány za ekonomicky a finančně nejpříznivější možnost získání tepla, v současnosti už to ovšem neplatí

stoprocentně. Trendem je v dnešní době decentralizace výroby, ze tří zmíněných oblastí nejvíce právě v oboru teplárenství. Ačkoliv jsou na trhu možnosti vlastní výroby tepla, pro mnohé zákazníky je stále teplo z teplárenské soustavy zdaleka nejvýhodnějším způsobem topení a ohřevu teplé vody. Pro mnohé zákazníky by byl přechod na jiný druh vytápění příliš nákladný na zařízení, čehož by mohly teplárny zneužít v podobě vyšších cen za předpokladu, že si odběratel nemůže dovolit mít vlastní zdroj. Přítomnost tepláren a CZT je dána především historicky, kdy se centrální vytápění považovalo za jedinou smysluplnou možnost dodávky tepla pro oblasti s vysokým osídlením, jako je například Praha. Z výše uvedeného vyplývá, že odvětví je stále nezbytné regulovat.

Regulace zmíněných odvětví se provádí prostřednictvím různých metodik. V rámci této diplomové práce se budu zabývat dvěma způsoby regulace, a to regulací prováděnou nezávislým úřadem a věcným usměrňováním ceny. V případě elektroenergetiky a teplárenství je legislativou určen nezávislý úřad ERÚ, který metodiku s ohledem na platnou legislativu vytváří. V oboru elektroenergetiky se pracuje s regulačním obdobím. Regulační období je charakterizováno předem danou délkou období (zpravidla několik let), pro které je vypsána detailní metodika regulace. V současné době jsme v elektroenergetice na přechodu mezi třetím regulačním obdobím, které skončilo rokem 2015, a čtvrtým obdobím, které začíná rokem 2016. Při přechodu nedošlo k žádné zásadní změně především proto, že současné čtvrté regulační období pro elektroenergetiku je období přechodné. Pro další období se pak předpokládá délka trvání více než deset let. Metodika regulace od ERÚ neudává jenom metodiku pro tvorbu výsledné regulované části ceny pro spotřebitele, ale i práva a povinnosti obou zúčastněných stran. Spotřebitel má obecně nárok na elektřinu v dané kvalitě. ERÚ řeší v otázce kvality především četnost přerušení distribuce elektřiny a souhrnnou dobu trvání všech přerušení distribuce elektřiny. Za nedodržení standardů může distributor dostat pokutu, a naopak při nadstandardních výsledcích může být odměněn. [3], [4]

V teplárenství je na rozdíl od elektroenergetiky metodika regulace mnohem volnější. Důvodů je mnoho. Jedním z nich je různorodost odvětví, kdy jednoduše není možné vystihnout všechny možné případy a nastavit předpisem obsáhlou a detailní metodiku, která by brala ohled na všechny aspekty odvětví. V rámci teplárenství zvolil ERÚ jiný přístup k metodice, a to formu podobnou věcnému usměrňování ceny. Podobně jako Ministerstvo financí i ERÚ vydává za účelem regulace teplárenství cenová rozhodnutí, což stručně řečeno znamená, že dochází k nastavení přesného postupu pro výpočet regulované ceny. Tato cena se skládá z oprávněných nákladů, přiměřeného zisku a daně z přidané hodnoty. Kvalita služby (dodaného tepla) záleží na smluvním ujednání mezi poskytovatelem tepla a odběratelem. Oproti elektroenergetice a vodárenství neexistuje univerzální nebo jednotný standard na parametry tepla a pro různé účely jsou určeny rozdílné požadavky na parametry tepla. ERÚ vydává

cenová rozhodnutí nepravidelně. Poslední cenové rozhodnutí, které by pokrývalo celé odvětví, bylo vydáno v roce 2013. [32]

V oblasti vodárenství se z metodiky regulace budu zabývat především rozdělením kompetencí. Oproti odvětvím elektroenergetiky a teplárenství není vodárenství spravováno jedinou nezávislou institucí ale několika ministerstvy. Největší vliv na vytváření metodiky regulace má Ministerstvo financí. Obor vodárenství je kvůli své rozmanitosti regulován pomocí věcně usměrňované ceny. Vodárenství je, podobně jako teplárenství, regulováno skrze cenová rozhodnutí. Výměry vydává každý rok Ministerstvo financí, které stanovuje základní pravidla a postupy pro tvorbu regulované ceny. Ministerstvo financí při vytváření výměrů samozřejmě respektuje nejvyšší zákon, a to zákon o cenách, ze kterého vychází základ veškeré metodiky regulace. [7]

V první části diplomové práce se budu zabývat popisem různých metodik, a ve druhé části je potom budu porovnávat. Konkrétně budu porovnávat metodiku regulace pro odvětví elektroenergetiky a vodárenství, jelikož by zde měly být znatelné velké rozdíly. Elektroenergetika je totiž regulována v časových obdobích trvajících několik let prostřednictvím nezávislého úřadu a na druhé straně vodárenství je regulováno formou věcně usměrňované ceny a prostřednictvím ministerstev. Porovnávat budu i způsoby motivace regulovaných subjektů v obou odvětvích, protože v elektroenergetice je motivace orientovaná na kvalitu služeb a ve vodárenství je na snižování nákladů.

Závěrečná část diplomové práce se bude věnovat porovnání rentability podnikání vybraných firem, které poskytují své služby v oblasti českého vodárenství. V rámci porovnání vystupuje devět vybraných společností, které pokrývají různé modely provozování, vlastnickou strukturu i velikost. Především z důvodu různých provozních modelů a vlastnické struktury není možné porovnávat všechny společnosti mezi sebou. Společnosti tudíž rozdělím do dvou skupin s výjimkou jediné firmy. Tato společnost svým profilem nezapadá ani do jedné skupiny, a bude tedy vytvářet vlastní specifickou skupinu. Jelikož se jedná o velmi atypickou a významnou společnost, rozhodl jsem se ji v diplomové práci též uvést. Pro porovnání jsem zvolil základní ukazatele rentability spolu s ukazatelem zadluženosti. K tomu navíc vytvořím jednoduchý poměrový ukazatel, který bude vyjadřovat, jaká část zisku se vyplácí na dividendách a jakou část tvoří pronájem z celkových nákladů u společností, které jsou pouze provozovateli, nikoli majiteli vodohospodářské infrastruktury.

2 Metodika regulace v elektroenergetice

2.1 Úvod

Vyspělost země se mimo jiné posuzuje podle dostupnosti potřeb. Mezi tyto potřeby jednoznačně patří elektrická energie. Stát musí tuto komoditu zajistit v požadovaném množství a kvalitě, což znamená vybudovat, udržovat a rozvíjet síť. Jelikož se jedná o potřebu, na kterou má občan nárok, musí na činnost přenosu a distribuce dohlížet orgán. Ekonomicky je velice neefektivní stavět překrývající se sítě nebo sítě zdvojovat, jakmile je tedy na území vybudována síť, nestaví jiná společnost další síť, ale vlastník sítě ji pouze spravuje a případně dále rozvíjí.

Jak bylo zmíněno výše, na přenos a distribuci elektrické energie musí dohlížet orgán. V případě elektrické energie se jedná o Energetický regulační úřad (ERÚ). Jeho oblast působnosti vychází z jiné legislativy, nicméně hlavní slovo v určování pravidel má ERÚ. Vybudování elektrické sítě je velice nákladné a vlastník musí mít záruky návratu svých investic. Aby společnosti mohly dělat kalkulace do budoucnosti, jsou v České Republice zavedena regulační období.

V současné době v ČR skončilo třetí regulační období (31.12.2015) a začalo čtvrté regulační období (od 1.1.2016). Tato období budou blíže popsána později. Třetí regulační období vstoupilo v platnost roku 2010 a oproti předcházejícímu druhému regulačnímu období v něm došlo k několika změnám. Každá změna je v plánování do budoucna pro energetickou společnost velice důležitá, protože návratnost investic je spíše v desítkách let. Z tohoto důvodu se usiluje o vytvoření budoucího regulačního období s delší časovou platností, a tedy i o to umožnit energetickým společnostem lépe plánovat rozvoj a správu sítí. Změna mezi třetím a čtvrtým obdobím nebyla tolik zásadní.

V ČR máme v elektroenergetice jedinou přenosovou společnost a tři distribuční společnosti (vyjma malých lokálních sítí) PREDistribuce, a.s., E.ON Distribuce, a.s. a ČEZ Distribuce, a.s., které jsou dceřinými společnostmi Pražské energetiky, E.Onu a ČEZu. Protože jména společností budu v této diplomové práci jmenovat často, zavedu zjednodušení a budu je nazývat pouze PRE, E.ON a ČEZ, ačkoliv se nejedná o stejnojmenné společnosti. Přenos elektřiny zajišťuje státem stoprocentně vlastněná společnost ČEPS, a.s., skrze kterou může stát řídit rozvoj elektrických sítí těch nejvyšších napětí.

Každá z distribučních společností má elektrickou síť na souvislém území. PREDistribuce je výhradním vlastníkem elektrické sítě v hlavním městě Praze. Co se týká rozlohy, jedná se zdaleka o nejmenší spravované území z trojice distribučních společností elektřiny, ale zároveň nejhustěji spravované (území hlavního města). Další distribuční společností je E.ON Distribuce, která vlastní elektrickou síť především ve třech okresech situovaných v jižních Čechách a na jižní Moravě. Poslední

distribuční společností je ČEZ Distribuce, která vlastní elektrické sítě na zbytku území ČR a je největší a nejrozsáhlejší distribuční společností. ČEZ je také jedinou distribuční společností, která je z většiny vlastněná státem. Je nutné poznamenat, že se jedná pouze o dceřiné společnosti. ČEZ, PRE a E.ON jsou energetické společnosti se širokým portfoliem nabízených služeb. Kvůli vládnímu nařízení se však musely tyto distribuční společnosti rozdělit a pro jednotlivá odvětví energetických služeb vytvořit dceřiné společnosti.

Hlavním úkolem ERÚ, co se týká regulace elektroenergetiky, je nastavení parametrů, zajištění přiměřeného zisků společností a následná kontrola výkazů a účetnictví. Jak bude zmíněno později, parametry budou nastaveny na budoucí období a po jeho uplynutí bude zkontrolována správnost nastavení parametrů a případné chyby se vykompenzují. ERÚ toto vykonává od svého vzniku v roce 2001, kdy bylo zřízeno energetickým zákonem číslo 458/2000 Sb. [1]. Téhož roku byla nastavena základní pravidla pro první regulační období. Šlo spíše o provizorní opatření inspirovaná ostatními evropskými státy, protože spolu se vznikem úřadu byla odstartována prostřednictvím energetického zákona také liberalizace trhu s energiemi. Šlo o nastavení jednoduchých parametrů, na základě kterých se daly získat údaje pro další, druhé regulační období. [2]

2.2 II. regulační období

Druhé regulační období vstoupilo v platnost roku 2005 a trvalo do roku 2009 (včetně). Druhé regulační období vycházelo z prvního regulačního období a zachovalo si základní princip regulace, ovšem s několika úpravami. ERÚ jako regulátor se chtěl vyhnout chybám z předešlého období, které většinou tvořil vývoj skutečných nákladů, odpisů a majetku, který nemusel korespondovat s regulátorem stanovenými hodnotami na základě nedostatků informací při stanovování vstupních parametrů. [2]

Při vypracování strategie pro druhé regulační období byly zvoleny základní cíle. Zaprvé při přechodu období se musela zachovat stabilita odvětví jak vzhledem k cenám pro koncového zákazníka, tak vzhledem k majiteli sítě v podobě zisků a kvality dodávky. Dále se pak musel vylepšit motivační proces pro majitele elektrické infrastruktury tak, aby společnosti zvyšovaly svoji efektivitu a udržely nebo zlepšily kvalitu dodávky. Sem také patří plánování a práce s investicemi. [2]

První regulační období trvalo pouhé tři roky a bylo příliš krátké na prokázání efektivnosti nastavených parametrů a systémů. Největší změnou však prošel regulační vzorec. V prvním regulačním období byl nastaven v Evropě používaný vzorec RPI-X. Ve vzorci se uplatňuje systém revenue-cap (ten bude probrán podrobně v další kapitole), který stanovuje povolené výnosy pro společnosti. Tyto

výnosy jsou během regulačního období neměnné až na eskalační faktor RPI upravený o faktor efektivity X. Ke vzorci se přistupovalo jako k celku a samotné výnosy byly nastaveny podle jednoduchého vzorce. Ve druhém regulačním období se přistupovalo odděleně ke všem složkám vzorce RPI-X a používalo se složitějšího vzorce pro jednotlivé činnosti. Tyto změny měly za následek velkou jistotu vývoje a stability v odvětví elektroenergetiky, protože regulátor ovlivňoval náklady, odpisy a nominální výnos na celé období. Zároveň tato metoda zohledňovala přecenění majetku ve společnostech v reakci na unbundling. Výnosnost se stanovovala metodou WACC. Když pomíneme složitější vzorce, zásadní problém se dal očekávat v nárůstu ceny pro koncové zákazníky vzhledem k přiznávání změn majetku v rámci unbundlingu. Tomuto negativnímu dopadu nešlo zabránit, i přesto však došlo k velkému zlepšení od prvního regulačního období, a to především kvůli pozitivním dopadům unbundlingu do budoucích období. [2]

Další změnou bylo zavedení mzdového eskalačního faktoru, který byl zároveň rozdělen na mzdový a průmyslový. Průmyslový eskalační faktor v podstatě představuje inflaci či případnou deflaci na základě indexu cen průmyslových výrobců. V rámci rozdělení vzorce na jednotlivé části se i tady pokouší ERÚ o podrobnější dělení a zavedení druhého eskalačního faktoru, v němž se odráží odlišný vývoj mezd, které jsou součástí povolených nákladů. [2]

U přenosu elektřiny, zastoupeného společností ČEPS, a.s., se změnil rozsah regulovaných složek tak, aby obsahoval všechny licencované činnosti. Do povolených výnosů se určitým způsobem zavedly mimo jiné i výnosy z činnosti organizování aukcí na přeshraniční přenosové kapacity. [2]

Ve druhém regulačním období byly řešeny problémy, které se v prvním regulačním období nevyskytovaly. Jedná se zejména o dokončení liberalizace trhu. Od 1. 1. 2005 se stali oprávněnými zákazníky všichni koneční zákazníci kromě domácností, s čímž je také spojen systém pro výpočet výsledných tarifů pro hladinu NN. Existují dvě varianty stanovení výsledných tarifů hladiny NN. První variantou je jedna dvousložková známka pro danou hladinu, podobně jako pro hladiny VVN a VN. Úřad se rozhodl přistoupit k druhé variantě, v rámci které jsou ceny diferencovány za distribuční služby v závislosti na charakteru odběrů. Pro druhou možnost se ERÚ rozhodl především kvůli tomu, že v prvním případě by zanikla motivace pro koncové zákazníky k umožnění provozovateli distribučního systému operativní řízení spotřeby, a zároveň by se vytvořily odlišné relace oproti stávajícím tarifním cenám. [2]

Ve druhém regulačním období došlo i k dalším změnám především v oblasti obnovitelných zdrojů, ale dané změny jsem neshledal natolik důležitými, abych se jimi v této kapitole zabýval. Jednotlivé části regulační metody rozeberu v kapitole zabývající se právě ukončeným třetím regulačním období.

2.3 III. regulační období

2.3.1 Změna regulačních období

Do roku 2009 platilo druhé regulační období a na časové období 2010 až 2015 bylo vydáno třetí regulační období. Podobně jako při přechodu z prvního regulačního období na druhé, i při přechodu z druhého na třetí regulační období se musel ERÚ rozhodovat, které principy a systémy zachová a které změní. Navrhované změny či ponechání stávajících pravidel bylo prodiskutováno s veřejností a zúčastněnými společnostmi, aby bylo dosaženo lepších výsledků při nastavování pravidel pro nadcházející regulační období. [3]

Závěrečná zpráva byla vydána dne 11. 11. 2009 a ERÚ v ní uveřejnilo metodiku regulace pro třetí regulační období včetně základních parametrů regulačního vzorce a stanovení cen v odvětví elektroenergetiky a plynárenství. V dokumentu jsou popsány společné parametry pro obě odvětví (elektroenergetika a plynárenství). Společné parametry jsou pak nastaveny pro jednotlivé činnosti v obou odvětvích. [3]

Regulátor si stanovil cíl pro třetí regulační období, a to určit přiměřenou úroveň zisku pro distribuční a přenosové sítě, zajistit přiměřenou kvalitu dodávky elektřiny a poskytovaných služeb a v neposlední řadě podpořit investice do budoucnosti a také zvýšení efektivity. [3]

Výsledná cena dodávky elektřiny pro všechny kategorie konečných zákazníků je složena z pěti základních složek. Čtyři složky jsou regulované a pátá složka je neregulovaná. Neregulovaná část se také nazývá silová elektřina. Cena neregulované části komodity je stanovena na tržních principech a konečný zákazník si sám vybírá svého dodavatele, a tím i cenu za složku. Regulovaná část má čtyři složky. První regulovanou složkou je cena za použití sítí neboli doprava. Druhou složkou jsou systémové služby, které z technického hlediska souvisí se zajištěním stabilního energetického systému. K zajištění stabilního energetického systému z obchodního hlediska slouží zúčtování odchylek, což je třetí složka. Poslední složkou regulované části elektřiny je příspěvek na podporu elektřiny z obnovitelných zdrojů, kombinované výroby elektřiny a tepla a druhotných zdrojů. [3]

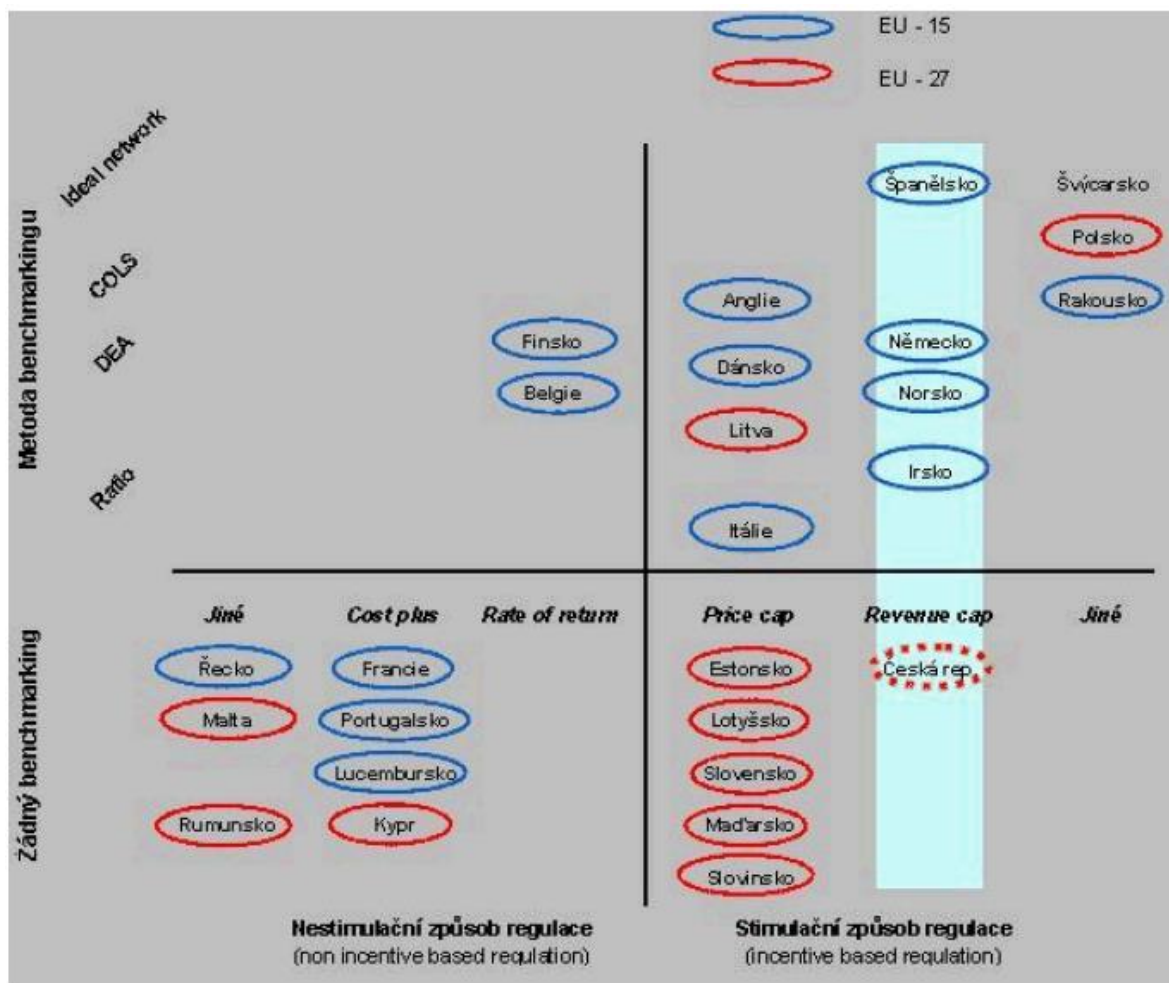
2.3.2 Price-cap vs. revenue-cap

Stejně jako při přechodu na druhé regulační období, tak i při přechodu na třetí regulační období vyvstala otázka, jaký způsob regulace zvolit. Existují stimulační a nestimulační způsoby regulace a každý z nich různě využívá benchmarking. Nestimulační způsob regulace reprezentují především metody cost plus a rate of return. V roce 2009 metodu cost plus uplatňovala například Francie či Portugalsko a

metodu rate of return například Belgie či Finsko. Většina zemí EU (v roce 2009 byl počet členů EU 27) uplatňovala stimulační způsob regulace, která má společný vzorec RPI-X. [3]

Jak můžeme vidět na obrázku č. 1 níže, metoda price-cap je využívána Anglií, Dánskem či Itálií, ale i mnoha dalšími zeměmi z Východní Evropy. Metoda revenue-cap je pak používána regulátory ze zemí jako je Španělsko, Německo, Irsko či Norsko, ovšem aplikace samotné metody je v jednotlivých státech rozdílná. [3]

Metoda price-cap je založena na tom, že regulátor nastavuje cenovou hladinu za jednotku na delší časové období. Společnosti tak mají příležitost si ponechat zisk, kterého dosáhnou na základě svého efektivního chování a redukování nákladů. Metoda price-cap má dva systémy regulace. První způsob regulace pracuje pouze se změnou cenové hladiny prostřednictvím inflačního koeficientu a faktoru efektivity. Ekonomicky uvažující společnost řídicí se tímto systémem regulace se bude snažit prodat co největší množství energie za stabilní ceny, zvyšovat si tržby a potencionálně i neefektivně zvyšovat spotřebu. Proto druhý způsob metody regulace v price-cap navíc omezuje inflačně povolené výnosy v závislosti na spotřebě. Metoda price-cap také motivuje regulační společnosti ke snižování nákladů a k efektivnímu chování a pro společnosti má výhodu zejména v oblasti dlouhodobého plánování. Hlavní nevýhodou je ovšem možnost aplikace této metody. Ta se dá totiž s kýženým výsledkem použít pouze v prostředí, ve kterém existuje předpoklad, že se parametry regulačního vzorce během regulačního období nebudou výrazně měnit. [3]

Obrázek č. 1: Státy EU a jejich systémy regulace [3]

Metoda revenue-cap se od metody price-cap liší v přístupu k jednotlivým parametrům regulačního vzorce v průběhu regulačního období. Jak bylo řečeno výše, u metody price-cap se parametry nastaví na začátku a dále se pouze upravují koeficienty. U metody revenue-cap se postupuje následovně. Regulátor stanovuje na začátku regulačního období jednotlivé parametry, které každoročně reviduje, a z těchto parametrů vypočítá maximální povolené výnosy pro energetické společnosti. Z těchto povolených výnosů se následně stanovuje cenový strop na základě spotřeby. Hlavní rozdíl této metody od metody price-cap je vhodnost použití ve státech, kde nejsou jednotlivé parametry regulačního vzorce stabilizované, a předpokládá se, že se budou v průběhu regulačního období upravovat. Obě metody price-cap a revenue-cap jsou dobře propracované metody regulace. Při výběru je nutné vycházet z konkrétních podmínek a stavu prostředí, přičemž vhodnost jedné či druhé varianty se může střednědobě měnit. [3]

ERÚ rozhodl, že vzhledem k tomu, že zatím stále nebyl zcela dořešen vývoj jednotlivých parametrů (například u odpisů způsob zahrnutí přeceněných odpisů do regulace), nebylo by vhodné použít metodu price-cap. Prvotní analytické nastavení podmínek regulace a jednotlivých parametrů dle metody price-cap, což je základní podmínka této metody, bude platit až do konce období a díky procesům unbundlingu a transformace společností nejsou k dispozici dostatečné podklady k určení výchozích podmínek. Z tohoto důvodu se ERÚ rozhodl neměnit systém regulace a zůstat u regulační metody revenue-cap. Ze států, které uplatňují regulační metodu revenue-cap, se nejvíce přibližujeme Německu a Irsku a naopak se lišíme od Španělska a Norska. Ve Španělsku používají, pro nás velice těžko aplikovatelný referenční model sítě a v Norsku se metoda revenue-cap používá pouze u 40 % nákladů. [3]

Regulační vzorec z druhého regulačního období byl oproti našim vzorům z Irsku a Německa zastaralý a jedinou motivací byla základní formule RPI-X, což je na dnešní poměry poměrně málo. Tímto směrem se ERÚ rozhodně nechtěl ubírat. ERÚ se chtěl soustředit na motivaci společností, která by vedla ke kvalitní dodávce elektřiny, jak je tomu u Německa a Irsku. Ve třetím regulačním období se nastavila dimenze kontroly kvality. V případě nedodržení kvality je energetická společnost penalizována odebráním části výnosů. V případě porušení standardů kvality musí navíc energetická společnost platit odškodné postiženým koncovým zákazníkům. [3]

2.4 Parametry regulace

2.4.1 Náklady

Výchozí úroveň nákladů byla stanovena na základě průměru skutečných účetních nákladů z let 2007 a 2008 eskalovaných do cenové úrovně roku 2009 eskalačním faktorem (viz kapitola 5.2.1). V dalších letech byly náklady eskalovány eskalačním faktorem a plošným faktorem efektivity X. [3]

Abychom mohli správně nastavit vstupní náklady do nadcházejícího regulačního období, musíme podle všeobecné teorie vycházet ze skutečných hodnot předcházejícího regulačního období. Toto je logicky odůvodnitelné, protože během regulačního období jsou společnosti regulátorem motivovány, aby svoje náklady snižovaly, a zvyšovaly tak svoji efektivitu a zisky. Proto bylo možné v dalším období výchozí nastavení snížit. [3]

Na základě analýzy z průběhu druhého regulačního období se z důvodu unbundlingu nedalo kalkulovat se skutečnými náklady z let 2004 až 2006 včetně. Z tohoto důvodu, jak je řečeno výše, se mohla použít pouze data z let 2007 a 2008. [3]

2.4.2 Odpisy

Na základě plánovaných hodnot v jednotlivých letech regulačního období byly stanoveny povolené odpisy, které byly korigovány podle skutečné hodnoty s využitím časové hodnoty peněz v roce $i+2$.

Pokud se bude plánovaná hodnota odpisů a očekávaná skutečnost významně lišit tak, že výrazným způsobem ovlivní cenovou stabilitu, může pak být hodnota parametru odpisů následujícího roku $i+1$ upravena. [3]

Při navrhování řešení musel ERÚ intenzivně komunikovat se zainteresovanými společnostmi a jejich dlouhodobými plány na investice. Na jejich základě se mohla analyzovat výše zdrojů nutná k obnově majetku v průběhu příštích patnácti let tak, aby byla zachována současná technická úroveň a kvalita dodávky. Po zhodnocení všech aspektů bylo rozhodnuto, že potřebná výše odpisů, jakožto zdroje peněz pro obnovu majetku, odpovídá přeceněným odpisům v současném účetnictví zainteresovaných společností. [3]

Zde stát důvěřuje společnostem, že budou investovat přeceněné odpisy zpět na obnovu majetku, a zachová se tak technický stav a kvalita dodávky. [3]

2.4.3 Zisk

Postup v nastavení parametru zisku byl v principu zachován z druhého regulačního období. Zisk se stanovil jako součin míry výnosnosti a hodnoty regulační báze aktiv (RAB). Zisku vypočtenému tímto způsobem byla navíc v letech 2010 a 2011 v případě distribučních společností přičtena hodnota korekčního investičního faktoru (KI) dobíhajícího z druhého regulačního období. Tím se zajistil plynulý a spravedlivý přechod mezi jednotlivými regulačními obdobími. [3]

2.4.3.1 RAB

Regulační báze aktiv odpovídá zůstatkové hodnotě aktiv (ZHA) společnosti. Výchozí regulační báze aktiv RAB0 byla stanovena na plánované zůstatkové hodnotě aktiv z roku 2009, která byla upravena dle výchozího koeficientu přecenění (k_0). Díky koeficientu přecenění se opět dosáhlo spravedlivého přechodu z jednoho regulačního období na druhé. [3]

Uznávání investičních aktivit do regulační báze aktiv bylo nakonec nastaveno progresivněji, aby společnosti měli větší motivaci k investičním činnostem. Metodika uznání ziskovosti byla založena na druhém regulačním období takovým způsobem, aby byl společnostem zajištěn finančně spravedlivý přechod na další období. Tato metodika se výrazně neliší od metodiky z přechodu z prvního regulačního období na druhé období. [3]

RAB0 byla plošně nastavena na 55 % s výjimkou společností, které již tento koeficient překročily. Důvodem nastavení výchozího koeficientu přecenění stejného pro všechny společnosti je narovnání disproporcí vzniklých mezi společnostmi v důsledku přecenění majetku v rámci unbundlingu. Pokud je RAB0 nižší než RAB v roce 2009 (RAB2009), bere se jako vstupní parametr RAB2009. [3]

Výchozí RAB0 byl v následujících letech navyšován o rozdíl mezi aktivovanými investicemi a odpisy, které byly přepočteny koeficientem přecenění. Vzhledem k faktu, že pro stanovení regulační báze aktiv se používá plánovaných hodnot poskytnutých společnostmi, musel být zaveden kontrolní systém. Kontrola se provádí prostřednictvím korekce KFRAB. Korekce bude stanovena z rozdílu skutečné hodnoty aktivovaných investic ponížené o skutečnou hodnotu odpisů, které budou opět přepočteny koeficientem přecenění. Zde je ukázka výpočtu korekce regulační báze aktiv: [3]

$$KF_{RABt} = \Delta ZHA_{skt-2} - \Delta ZHA_{plt-2} \quad (1)$$

kde

KFRABt je korekční faktor regulované báze aktiv v roce t,

ZHAskt-2 je skutečná zůstatková hodnota aktiv v roce t-2,

ZHAplt-2 je plánovaná zůstatková hodnota aktiv v roce t-2.

2.4.3.2 Korekční faktor zisku

Korekční faktor zisku (KFz) bude vypočten jako násobek korekce regulační báze aktiv (KFRAB) a míry výnosnosti platné v posuzovaném roce s uplatněním časové hodnoty peněz.

Takto vypočtený korekční faktor bude připočten ke stanovenému zisku. [3]

$$KF_{zi} = KF_{RABi} \times \frac{MV_{i-2}}{100} \times \frac{CPI_{i-2}}{100} \times \frac{CPI_{i-1}}{100} + KF_{RABi} \times \frac{MV_{i-1}}{100} \times \frac{CPI_{i-1}}{100} \quad (2)$$

kde

KFzi je korekční faktor zisku v roce i,

MV je míra výnosnosti,

CPI je index spotřebitelských cen.

2.5 Společné parametry

2.5.1 Eskalační faktor

Eskalační faktor slouží jako index, pomocí kterého se vstupní parametry regulace posouvají do dalších let regulačního období. Eskalační faktor je složen z indexů, které odráží hospodářský růst země a

cenovou hladinu. Dříve se používal složený index z průmyslového faktoru a mzdového faktoru. Průmyslový faktor obsahuje ceny reprezentativního vzorku, kde je zahrnuto i odvětví energetiky. Docházelo tak k cyklickému navyšování cen v energetice a systém bylo třeba změnit. Vzhledem k tomu, že v rámci hodnot průmyslových cen hrají roli i mzdy, bylo potřeba změnit i druhý faktor. Ve třetím regulačním období se na výpočet eskalačního faktoru využívají dva indexy. Jedná se o index cen podnikatelských služeb s váhou 70 % a index spotřebitelských cen s váhou 30 % s 1% bonusem. [3]

2.5.2 Faktor efektivity X

Faktor efektivity X slouží k efektivnějšímu chování a k postupnému snižování nákladů v průběhu regulačního období. Faktor efektivity X se skládá ze dvou dílčích faktorů, a to z individuálního a plošného faktoru efektivity X. Individuální faktor má sloužit jako srovnávací prvek mezi jednotlivými subjekty v daném odvětví. Společnosti, které v předchozím regulačním období nevyužívaly svoje náklady příliš efektivně, by byly penalizovány. Bohužel kvůli nedostatku dat pro vytvoření sjednocené datové základny musel být faktor stanoven na hodnotu 0. [3]

Plošný faktor efektivity X se stanovuje pomocí vzájemného porovnání efektivity využívání nákladů porovnatelných společností. Bohužel opět nejsou k dispozici potřebné údaje, a tak se pro třetí regulační období stanovila hodnota plošného faktoru efektivity X na 9,75 %. [3]

2.5.3 Časová hodnota peněz

Systém korekcí v metodice regulace musí respektovat časovou hodnotu peněz. Příslušné parametry jsou upravovány o podíly klouzavých bazických indexů spotřebitelských cen za posledních 12 měsíců a předchozích 12 měsíců vykázaných po sobě Českým statistickým úřadem. [3]

2.5.4 Míra výnosnosti

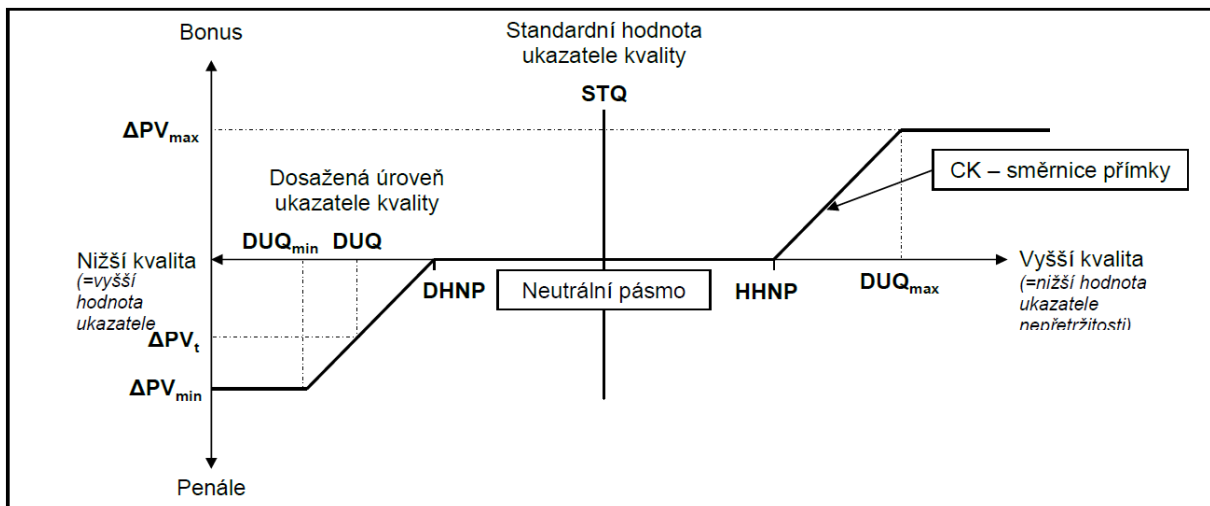
Pro výpočet míry výnosnosti je použita všeobecně akceptovaná metodika výpočtu váženého průměru nákladů kapitálu WACC. Na základě WACC se bude každoročně optimalizovat hodnota nákladů na kapitál tak, aby odrážela současnou situaci na trhu a mohla reagovat na možné výkyvy hodnot způsobené například finanční krizí. Změna metodiky je reakcí právě na extrémní vývoj některých parametrů, který je v rozporu s dlouhodobými trendy, u nichž nelze stanovit, jak dlouho bude situace trvat. [3]

Na začátku regulovaného období je stanoven WACC a je definován jeho limit. Pokud WACC definovaný limit překročí, pak se nový WACC stanoví na překročenou hodnotu. Pokud limit není překročen, zůstává platný aktuální WACC. Referenční WACC se vypočítá z údajů z předchozího roku, ten se posléze porovnává s aktuálním vypočteným WACC. Jako limitní definovaná hodnota pro zachování hodnoty WACC byla stanovena výchylka v rozsahu +/- 0,2% bodu. Výchylka se vztahuje vždy k současnému referenčnímu roku pro WACC. [3]

2.5.5 Ukazatel kvality v elektroenergetice

Další změna v metodice se týká motivační regulace. Ve druhém regulačním období bylo zavedeno pokutování provozovatelů soustav za nedodržení vyhláškou vymezených standardů, a to formou finančních náhrad vyplácených odběratelům elektřiny. Ve třetím regulačním období se zavedl nový systém motivace, který provozovatele soustav buď pokutuje za nedodržení standardů, nebo je naopak odměňuje za nadstandardní služby. Úroveň kvality poskytovaných služeb je definována ve vztahu k jejich ceně. Motivace je reprezentována členem navíc ve standardním vzorci, který upravuje hodnotu povolených výnosů o finanční vyjádření penále nebo bonusu za dosaženou úroveň kvality. [3]

Kvalita síťových služeb se měří pomocí kombinace dvou ukazatelů. Jeden parametr vyjadřuje četnost přerušení distribuce elektřiny danou počtem přerušení dodávek nebo distribuce elektřiny za kalendářní rok. Druhý parametr vyjadřuje souhrnnou dobu trvání všech přerušení distribuce elektřiny za kalendářní rok. Výše bonusu nebo penále za dosaženou úroveň spolehlivosti přenosu nebo distribuce elektřiny jsou stanoveny dle obecného ukazatele kvality přenosu nebo distribuce elektřiny a dosažené úrovně. Parametry standardu ukazatele kvality jsou individuálně stanoveny pro každého držitele licence a platí pro celou jeho elektrickou síť bez rozlišení napěťových hladin. Aby případné penále či bonus nemohl jít do nekonečna, je stanovena horní a dolní mez, jejichž výše se nemění. Spolu s horní a dolní mezí je zavedeno navíc střední neutrální pásmo, ve kterém jsou bonusy a penále nulové. Toto pásmo vyjadřuje průměrnou a očekávanou hodnotu ukazatele kvality a je graficky znázorněno na obrázku č. 2. [52]

Obrázek č. 2: Závislost mezi regulovanými příjmy a kvalitou služeb s uplatněním limitů a neutrálního pásma [52]

Kde

ΔPV_t je finanční vyjádření bonusu nebo penále za dosaženou kvalitu,

t je pořadové číslo regulovaného roku,

DUQ je hodnota dosažené úrovně ukazatele kvality v období rozhodném pro hodnocení kvality služeb pro příslušný rok regulačního období,

CK je jednotková cena kvality,

ΔPV_{max} je maximální hodnota bonusu za dosaženou kvalitu služeb,

ΔPV_{min} je maximální hodnota penále za dosaženou kvalitu služeb,

$DHNP$ je dolní hranice neutrálního pásma,

$HHNP$ je horní hranice neutrálního pásma,

STQ je hodnota požadované úrovně ukazatele kvality (parametry SAIFIQ, SAIDIQ),

DUQ_{max} je limitní hodnota ukazatele kvality, od níž je uplatňována maximální hodnota bonusu za dosaženou kvalitu služeb,

DUQ_{min} je limitní hodnota ukazatele kvality, od níž je uplatňována maximální hodnota penále za dosaženou kvalitu služeb.

Ve čtvrtém regulačním období je schéma motivační regulace kvality zachováno, změnila se pouze terminologie. Vyhodnocování nastavených limitů je měřeno kombinací ukazatelů SAIFI a SAIDI, kde SAIFI reprezentuje průměrný počet přerušení distribuce elektřiny u zákazníků v dané soustavě za hodnocené období jednoho kalendářního roku a kde SAIDI reprezentuje průměrnou souhrnnou dobu trvání přerušení distribuce elektřiny u zákazníků v dané soustavě za hodnocené období jednoho kalendářního roku. Parametry jsou vytvořeny selektivně pro každého držitele licence. Nově je ve

čtvrtém období explicitně napsáno v metodice, že do ukazatelů SAIFI a SAIDI jsou zahrnuty pouze ty události, na které má provozovatel soustavy vliv. Toto pravidlo nebylo ve třetím regulačním období v metodice psáno, ale obecně se uplatňovalo. [52]

2.6 Činnost přenos a distribuce elektřiny, poskytování systémových služeb

2.6.1 Nastavení parametrů náklady, odpisy a zisk pro činnost přenos elektřiny

Vstupní hodnota pro náklady byla stanovena na základě průměru skutečných nákladů za roky 2007 a 2008, eskalovaných na cenovou úroveň 2009. Pro další roky budou povolené náklady indexovány eskalačním faktorem a plošným faktorem efektivity X. [3]

Hodnota povolených odpisů během regulačního období je vždy stanovena na základě výše plánovaných účetních hodnot jednotlivých let. Do těchto hodnot se navíc zahrne vyrovnávací faktor odpisů. Vyrovnávací faktor odpisů slouží k vyrovnání rozdílu v odpisech způsobený změnou metodiky mezi regulačními obdobími. Hodnoty odpisů podle účetního plánování budou korigovány podle skutečných hodnot v čase $i+2$. Vyrovnávací faktor je zaveden kvůli přenosové společnosti, která dříve využívala auditovaná data. Ve třetím regulačním období přešla na systém plánovaných účetních odpisů stejně, jak tomu bylo v předešlém regulačním období u distribučních společností, čímž se zamezilo způsobení škod v rámci změny metodiky. [3]

Podobně jako u hodnoty povolených odpisů, tak i u hodnoty povoleného zisku, se měnila metodika pro přenosovou společnost. Na vyrovnání auditovaných dat s dvouletým zpožděním se použil vyrovnávací faktor zisku, a to proto, aby přenosová společnost nebyla poškozena přechodem z jedné metodiky na druhou. Míra výnosnosti pro přenosovou činnost elektřiny byla pro první rok třetího regulačního období nastavena na výši 7,65 %. [3]

2.6.2 Nastavení parametru výnosy z aukcí provozovatele přenosové soustavy

Výnosy z aukcí kapacit na přeshraničních profilech se využívají jako zdroj financí pro udržení a posílení těchto kapacit. Část zbylých výnosů slouží na snížení národních tarifů za přenos. O jak velkou část ze zbytku výnosů se bude jednat, stanoví každoročně ERÚ. [3]

2.6.3 Nastavení parametru ostatní výnosy provozovatele přenosové soustavy

Účastníci trhu s elektřinou jsou povinni se podílet na nákladech provozovatele přenosové soustavy spojených s připojením zařízení účastníků trhu k přenosové soustavě. Kvůli očekávaným výstavbám obnovitelných zdrojů energie a plánovaným obnovám současných zdrojů se dali předpokládat značné investice do posílení přenosové soustavy. Z dnešního hlediska již víme, že se jedná o závažný problém, především díky solárnímu boomu. Financování posílení přenosové soustavy především v reakci na zapojení nových energetických zdrojů hradí jak majitel přenosové sítě, tak především účastníci trhu s elektřinou. Aby nedošlo ke dvojí úhradě jedné investice, musela se zavést následující opatření. [3]

Do kalkulace ceny za rezervovanou kapacitu přenosových sítí byl zařazen faktor, který snižuje povolené výnosy provozovatele přenosové soustavy o výnosy, které mu plynou z připojení účastníka trhu s elektřinou. Tyto příjmy jsou v souladu s Ministerstvem financí rozloženy na dobu 20 let. Výnosy z činnosti připojení jsou odečteny od povolených výnosů v rámci ceny za rezervaci kapacity přenosových sítí. Majetek výhodně finančně pořízený provozovatelem přenosové soustavy v rámci připojení účastníka trhu k přenosové soustavě je zohledněn v regulaci. [3]

2.7 IV. regulační období

2.7.1 Účel regulačního období

Celá následující kapitola vychází z dokumentu Zpráva energetického regulačního úřadu o metodice regulace čtvrtého regulačního období pro odvětví elektroenergetiky a plynárenství. Podobně jako pro třetí regulační období, neexistuje žádný jiný oficiální dokument, ve kterém je metodika regulace rozebrána. Bohužel v době psaní této diplomové práce byla vydána pouze zpráva, která obsahovala jen hlavní myšlenky metodiky regulace. Kompletní zpráva vyšla na konci listopadu minulého roku. Tu jsem s původní zprávou porovnal a zjistil, že nedošlo k žádným významným změnám. Všechny hlavní body metodiky byly rozebrány v kapitole o třetím regulačním období, a pokud se ve čtvrtém regulačním období něco změnilo, je to zde popsáno.

Čtvrté regulační období je obdobím zkráceným a jedná se pouze o tři roky v letech 2016 až 2018. Hlavním účelem nadcházejícího regulačního období bude příprava objektivních vstupů pro další, páté regulační období, které ERÚ stanoví na dobu 7-10 let. Toto rozhodnutí navazuje na závěrečnou zprávu ERÚ o metodice třetího regulačního období. Ve sdělení bylo konstatováno, že by bylo dobré dát společnostem příležitost dlouhodobě plánovat své investice, a to na období 15 let od zahájení třetího regulačního období, tedy od roku 2010. Aby se dala nastavit komplexní metodika, je potřeba mnoho

vstupních údajů a dat. Tento problém byl také největší obtíž při stanovování metodiky pro třetí regulační období a navíc celkový nedostatek údajů udává směr, kterým se musí metodika ubírat. [4]

Pro metodiku v následujícím období bylo stanoveno několik hlavních principů, kterými se ERÚ při vytváření řídil. Na těchto základech je nutné nastavit i realizaci principů. Hlavními principy jsou stabilita a dlouholetá udržitelnost regulačních principů, předvídatelnost regulace pro jednotlivé subjekty na trhu s elektřinou a plynem, vyváženost regulace z pohledu působení na jednotlivé subjekty, objektivnost a transparentnost nastavení regulačních principů a vstupů a návaznost na platné legislativní předpisy České republiky a Evropské unie a jejich aktuální změny. Všechny vyjmenované principy jsou smysluplné a jsou namířeny na spokojenost regulovaných společností, účastníků trhu s elektřinou a právních orgánů. Realizace těchto principů je však již obtížnější a ze strany ERÚ, jakožto hlavního orgánu, se bude jednat o intenzivní získávání údajů a spolupráci se zainteresovanými energetickými společnostmi. [4]

V průběhu posledního roku třetího regulačního období (rok 2015) a během čtvrtého regulačního období (roky 2016 až 2018) se prováděly a budou provádět u regulovaných subjektů důsledné nákladové a majetkové kontroly za účelem získání dostatku podkladů k nastavení objektivních vstupních hodnot do nadcházejících období. Veškeré provedené kontroly budou v souladu s platnou legislativou a jejich výsledek bude podán formou doporučení s reálnými dopady až v pátém regulačním období. Výsledky budou v určité míře prezentovány i veřejnosti, aby mohla podávat připomínky a návrhy na možná zlepšení. O tom, že se jedná o dlouhodobé plánování, svědčí i fakt, že údaje o odpisech a investicích budou porovnávány mezi jednotlivými společnostmi za třetí, čtvrté i páté regulační období a výsledky budou mít vliv na čtvrté regulační období. Dalším krokem pro správné nastavení vstupních údajů do budoucího regulačního období je ověřit metodu přecenění majetku v letech 2005 až 2007 v rámci unbundlingu. Dále se bude pracovat na lepším motivačním prostředí pro investice a na zabezpečení mechanismů umožňujících flexibilní reakci na neočekávané jevy či závažná kontrolní zjištění. Velice opatrně si bude muset ERÚ počínat s korekčním faktorem. Musí být nastavena taková metodika, jejíž vliv bude dostatečný a zajistí plynulý přechod mezi regulačními obdobími, ale zároveň nesmí mít zásadní dopad na regulované ceny. Předpokládá se, že pro páté regulační období se bude vycházet z principů a metodiky nastavených ve čtvrtém regulačním období. [4]

Výraznou změnou projde i stanovení hodnoty WACC. Ta je v aktuálním regulačním období stejná pro plynárenství a elektroenergetiku. Nyní se bude WACC hodnotit odděleně, a to na základě srovnatelných společností v jednotlivých zemích Evropské unie s důrazem na podporu investice směřující ke zvýšení energetické spolehlivosti a bezpečnosti. Další plánovanou novinkou pro další regulační periodu bude zavedení nového parametru Faktor trhu, který bude kompenzovat

společnostem jednorázové náklady typu změna legislativy, zavádění nových technologií či likvidace velkých celků majetku, které nejsou součástí stanovené nákladové báze. Změny se dočká i dohled nad investicemi z přeceněných odpisů. Bude zaveden Fond obnovy a rozvoje, který bude ve zkratce fungovat jako kontrolní systém dohlížející na to, aby se nevyskytovaly závratné rozdíly (plánovaný je rozdíl 5 %) mezi přeceněnými odpisy a investicemi, rozvojovými a obnovovacími, od začátku třetího regulačního období. [4]

ERÚ si stanovilo jako dlouhodobý cíl omezit vliv korekčních faktorů v metodice regulace. Ty jsou povětšinou zavedeny, aby kompenzovaly změnu metodiky nebo nedostatek vstupních údajů a z nich vycházejících parametrů. Nyní máme za sebou již tři regulační periody, a proto se neočekává závratná změna v metodice regulace v elektroenergetice a vliv korekčních faktorů bude omezen nebo úplně zmizí. K dosažení plynulých přechodů mezi regulačními periodami bude sloužit také zpřesnění plánování, které je prováděno regulovanými subjekty. ERÚ bude pokračovat v současném systému motivace revenue-cap.

Nově se oproti třetímu regulačnímu období zavádí parametr Fond obnovy a rozvoje, který má za úkol evidovat rozdílnosti mezi skutečnými aktivovanými investicemi a skutečnými odpisy uznanými v regulaci. [4]

2.7.2 Hodnota povolených výnosů

Ve čtvrtém regulačním období jsou stanoveny vzorce pro hodnotu povolených výnosů pro provozovatele přenosové soustavy pro činnost přenos elektřiny, činnost poskytování systémových služeb a pro provozovatele distribuční soustavy na jednotlivých napěťových úrovních. Nás bude zajímat vzorec pro provozovatele přenosové a distribuční soustavy. Jedná se prakticky o totožný vzorec, a proto ho uvádím dohromady bez indexů. [12]

2.7.2.1 Vzorec pro hodnotu povolených výnosů pro provozovatele přenosové a distribuční soustavy

$$PV = PN + O + Z + F \quad (3)$$

kde

PN jsou povolené náklady provozovatele distribuční soustavy na jednotlivých napěťových úrovních nezbytné k zajištění distribuce elektřiny pro regulovaný rok,

- O je hodnota povolených odpisů dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku provozovatele distribuční soustavy sloužícího k zajištění distribuce elektřiny na jednotlivých napěťových úrovních pro regulovaný rok,
- Z je zisk provozovatele distribuční soustavy na jednotlivých napěťových úrovních pro regulovaný rok,
- F je hodnota faktoru trhu provozovatele distribuční soustavy na jednotlivých napěťových úrovních stanovená Úřadem pro rok i. Faktor trhu je možné uplatnit v případě vzniku skutečných nákladů, které nejsou prokazatelně obsaženy ve výchozí hodnotě povolených nákladů provozovatele distribuční soustavy nezbytných k zajištění distribuce elektřiny. Faktor trhu je možné zohlednit zejména v případech, kdy provozovateli distribuční soustavy vzniknou dodatečné náklady způsobené změnami právní úpravy, nepředvídatelnou změnou na trhu, povinným zaváděním nových technologií, spojené se zajištěním dotace na pořízení hmotného a nehmotného majetku nebo při likvidaci velkých celků majetku. [12]

Z jednotlivých částí vzorce je nejzajímavější zisk. Vzorec pro povolený zisk obsahuje míru výnosnosti regulační báze aktiv, která se vynásobí regulační bází aktiv navýšenou o plánovanou kumulovanou hodnotu nedokončených investic. Protože se ve čtvrtém regulačním období stále potýkáme s korekčními faktory, k vypočtené hodnotě se přičte korekční faktor zisku a korekční faktor zisku z povolených nedokončených investic. Oba korekční faktory jsou stanoveny jako rozdíl mezi plánovanou a skutečnou hodnotou v roce i-2. [12]

2.7.2.2 Míra výnosnosti (WACC)

Míra výnosnosti regulační báze aktiv je stanovena ERÚ podle metodiky váženého průměru nákladů na kapitál před zdaněním. Jako míra výnosnosti byla zvolena hodnota WACC před zdaněním. Úřad stanovil po revizi a znovunastavení všech vstupních parametrů hodnoty parametru WACC jako pevné pro celé regulační období. Jedinou výjimku může tvořit změna sazby daně z příjmu právnických osob. Na rozdíl od třetího regulačního období je parametr WACC stanoven odděleně pro obor plynárenství a elektroenergetiky. [4]

V následující tabulce jsou vyjmenovány všechny parametry vzorce WACC a jejich příslušné hodnoty. Po provedení výpočtu byl WACC stanoven na hodnotu 7,95 % před zdaněním a na hodnotu 6,44 % po zdanění. Pro srovnání jsou hodnoty parametru WACC před a po zdanění pro obor plynárenství o jednu desetinu procenta menší. [4]

Tabulka č. 1: stanovení hodnot WACC na čtvrté regulační období

	Distribuce a přeprava plynárenství	Distribuce a přenos elektroenergetika
Parametr vzorce	Hodnota	Hodnota
Risk-free rate	3,82 %	3,82 %
Market risk premium (MRP)	5,00 %	5,00 %
Unlevered beta	0,532	0,536
Relevered beta	0,801	0,901
Cost of equity	7,82 %	8,32 %
Risk-free rate	3,82 %	3,82 %
Credit risk margin of debt	1,38 %	1,38 %
Cost of debt, pre tax	5,19 %	5,19 %
Income tax rate	19,00 %	19,00 %
Cost of debt, post-tax	4,21 %	4,21 %
Debt / (Debt + Equity)	38,48 %	45,75 %
Equity / (Debt + Equity)	61,52 %	54,25 %
EUR gov 10Y	3,15 %	3,15 %
EUR FTSE Euro Corporate Bonds BBB	4,53 %	4,53 %
Credit risk margin of debt	1,38 %	1,38 %
WACC, nominální hodnota upravená o vliv daně (před zdaněním)	7,94 %	7,95 %
WACC po zdanění	6,43 %	6,44 %

Zdroj: [4]

3 Ekonomická regulace v teplárenství

3.1 Tvorba metodiky a dokumenty

Podobně jako v oboru elektroenergetiky i v teplárenství nastavuje metodiku regulace nezávislý úřad ERÚ. Na rozdíl od elektroenergetiky není v teplárenství nic na způsob regulačního období. Metodika je zde úplně jiná, a to v podobě věcně usměrňovaných cen. Věcně usměrňovaná cena ve zkratce znamená, že je metodikou nastaven přesný způsob pro výpočet regulované ceny. Metodika je vydávána v dokumentu Cenové rozhodnutí Energetického regulačního úřadu, který vychází pravidelně každý rok. Dokument je, podobně jako u elektroenergetiky, ke stažení a nahlédnutí přímo na stránkách ERÚ. Nejnovější cenové rozhodnutí je ovšem z listopadu 2013. V roce 2014 Energetický regulační úřad nevydal nic, co by se týkalo metodiky regulace teplárenství. V listopadu roku 2015 sice vyšlo cenové rozhodnutí, ale tento dokument především měnil cenové rozhodnutí z roku 2013 a nestanovuje samostatně celou metodiku. Nejnovější dokument z roku 2015 se především orientuje na změny v oblasti kombinované výroby elektřiny a tepla (KVET). Kromě změn v oblasti KVET cenové rozhodnutí z listopadu 2015 pozměňuje cenové rozhodnutí z roku 2013 v několika málo bodech. Nejnovější rozhodnutí stanovuje nejnížší limitní cenu tepla, pro kterou se musí ještě metodika uplatňovat. Dále byla přidána část v oblasti odpisů, která umožňuje regulovaným subjektům odepisovat majetek pořízený za dotační finance (pouze část bez dotace). Poslední výraznou změnou je zavedení termínu pacht a pachtovné do metodiky. [31], [32]

3.2 Cenové rozhodnutí

Cenové rozhodnutí Energetického regulačního úřadu č. 2/2013 ze dne 1. listopadu 2013, k cenám tepelné energie je nejnovější ucelenou metodikou regulace v teplárenství. Cena tepelné energie se skládá pouze z ekonomicky oprávněných nákladů, přiměřeného zisku a daně z přidané hodnoty v daném kalendářním roce. Ekonomicky oprávněné náklady jsou v dokumentu dále definovány jako náklady nezbytné pro výrobu nebo rozvod tepelné energie dle českých účetnických standardů pro daný rok. [32]

3.2.1 Přiměřený zisk

Přiměřený zisk není v dokumentu pevně definován jednou hodnotou pro celé odvětví. Způsob regulace v teplárenství se velmi liší oproti způsobu regulace v elektroenergetice, ale mezi metodikami regulace

ve vodárenství a v teplárenství najdeme mnoho podobností, a to zejména fakt, že se obě dvě metodiky zakládají na věcně usměrněné ceně. Přiměřený zisk pro účely regulace ceny v teplárenství samozřejmě vychází z cenového zákona, nicméně v tak různorodém odvětví, jako je teplárenství, je velice složité stanovit konkrétní výši přiměřeného zisku nebo jeho rozmezí pro všechny dotčené subjekty. Z tohoto důvodu se ERÚ rozhodl přistupovat ke každému subjektu při kontrolách individuálně, a to v závislosti na místních podmínkách výroby a rozvodu v dané cenové lokalitě. U posuzování přiměřené výše zisku se bere ohled na celkovou cenu tepelné energie, dosahované technické a finanční ukazatele – to vše při porovnání se srovnatelnými podmínkami výroby nebo rozvodu tepla a obvyklou výnosností použitého kapitálu. Protože provozovatel soustavy či zdroje nemusí být zároveň majitelem, musí se dbát na možnost vytváření přiměřeného zisku jak v nájemném (či pachtovním), tak v zisku provozovatele. Jinými slovy, zisk provozovatele a majitele dohromady nesmí přesáhnout celkový přiměřený zisk pro danou lokalitu. [32]

3.2.2 Tvorba ceny tepelné energie

Cena tepla se tvoří pomocí kalkulace, protože se jedná o věcné usměrňování ceny. Závazný postup při kalkulaci ceny tepla a zisku je přesně vymezen v cenovém rozhodnutí. Výsledná cena se ale může u jednoho dodavatele lišit dle cenových lokalit. V dokumentu jsou stanovena pravidla pro vytvoření jedné cenové lokality. Všichni odběratelé v této lokalitě mají potom stejnou cenu tepla. Cena za teplo může být jednosložková a dvousložková. V kalkulaci ceny tepelné energie jsou dvojí výpočty, jedny pro předběžnou cenu a druhé pro cenu výslednou. Předběžná cena se odhaduje před začátkem kalkulačního období a výsledná cena je určena z výsledné kalkulace, kdy se uplatňují skutečné hodnoty za uplynulé období. Případné rozdíly mezi předběžnou a výslednou cenou za tepelnou energii jsou řešeny formou vyúčtování po skončení období. V příloze č. 3 cenového rozhodnutí se nachází podrobná struktura kalkulace ceny. Ta je pro lepší přehlednost uvedena i zde. [32]

Tabulka č. 2 – Příloha č. 3 cenového rozhodnutí Energetického regulačního úřadu č. 2/2013 ze dne 1. listopadu 2013, k cenám tepelné energie

Kalkulace ceny tepelné energie¹⁹⁾

Vymezení cenové lokality		
Položka	Kalkulace příslušné ceny ²⁰⁾	Kalkulace příslušné ceny ²⁰⁾
1. Proměnné náklady [Kč]		
1.1 Palivo ²¹⁾		
1.2 Nákup tepelné energie ²²⁾		
1.3 Elektrická energie		
1.4 Technologická voda		
1.5 Ostatní proměnné náklady ²³⁾		
2. Stálé náklady [Kč]		
2.1 Mzdy a zákonné pojištění ²⁴⁾		
2.2 Opravy a údržba		
2.3 Odpisy		
2.4 Nájemné		
2.5 Finanční leasing		
2.6 Zákonné rezervy ²⁵⁾		
2.7 Výrobní režie ²⁶⁾		
2.8 Správní režie ²⁷⁾		
2.9 Úroky		
2.10 Ostatní stálé náklady ²³⁾		
3. Zisk ²⁸⁾ [Kč]		
Stálé náklady a zisk celkem ²⁹⁾		
Celkem náklady a zisk		
Množství tepelné energie [GJ, kWh] ³⁰⁾		
Cena bez DPH [Kč/GJ, Kč/kWh]		
Cena včetně DPH [Kč/GJ, Kč/kWh]		

Zdroj: [32]

19) Případné výnosy se zahrnují do příslušných položek kalkulace jako záporné hodnoty.

20) V rámci cenové lokality se příslušná cena tepelné energie kalkuluje v souladu s bodem (2.2) cenového rozhodnutí.

21) Výčet druhů použitých paliv a jejich náklady pro výrobu tepelné energie.

22) Nákup tepelné energie od jiného výrobce nebo distributora tepelné energie.

23) Výčet ostatních ekonomicky oprávněných nákladů včetně případných nákladových korekcí.

24) Obsahuje pouze náklady na mzdy a zákonné pojištění přímo související s výrobou a rozvodem tepelné energie v cenové lokalitě.

25) Nedočerpané nebo zrušené zákonné rezervy jsou uváděny jako záporná hodnota.

26) Podíl výrobní režie související s dodávkou tepelné energie a vlastní spotřebou.

27) Podíl části správní režie, která souvisí s výrobou a rozvodem tepelné energie.

28) Zisk nebo zápornou hodnotou vyjádřená ztráta při záporném výsledku hospodaření při výrobě nebo rozvodu tepelné energie.

29) Součet stálých nákladů (položka 2.) a zisku (položka 3.).

30) Předkládá-li dodavatel kalkulaci ceny tepelné energie cenovému kontrolnímu orgánu, je množství tepelné energie uváděno v gigajoulech [GJ]. [32]

3.3 Srovnání metodiky regulace teplárenství s elektroenergetikou a vodárenstvím

V zadání této diplomové práce je ekonomická regulace energetiky a vodárenství. Z tohoto důvodu kromě metodiky regulace v elektroenergetice a vodárenství předkládám také krátké a stručné porovnání metodiky teplárenství a zbylých dvou zmíněných odvětví. U všech těchto odvětví vychází stanovení ceny z cenového zákona. Základem ceny jsou vždy ekonomicky oprávněné náklady a přiměřený zisk. To je to jediné, co mají všechny tyto tři oblasti (teplárenství, vodárenství a elektroenergetika) společného. [32]

Hlavním společným bodem teplárenství a elektroenergetiky je pak vytváření metodiky nezávislým orgánem ERÚ. Protože je teplárenství regulováno pomocí věcně usměrněné ceny, žádné další větší podobnosti s metodikou regulace v elektroenergetice nejsou. Dle mého názoru je správné, že je elektroenergetika regulována samostatným a politicky nezávislým úřadem (ačkoliv v současné době dochází k několika změnám ve vedení ERÚ, stále regulaci provádí tato organizace, a ne přímo ministerstvo), a že ERÚ vypracovává metodiku i pro teplárenství. Z toho by logicky vyplývalo, že by se vodárenství také mělo řídit nezávislým úřadem, a ne přímo ministerstvy. Toto téma bude blíže probráno v sekci vodárenství, ale ve zkratce se zde zmíním o tom, že byly vypracovány studie a výpočty a změna ze současného stavu na stav, kdy by regulaci nastavoval ERÚ nebo jiný úřad, by byla finančně mnohem nákladnější. V teplárenství a elektroenergetice také neexistuje hlavní praktický každodenní kontrolní prvek, který představuje majitel infrastruktury – až na jeden případ vždy s většinovým vlastnickým právem státní subjekt, například město. [32]

V oblasti teplárenství a vodárenství naopak nacházíme velké podobnosti, a to především díky povaze metodiky regulace ceny. Oba obory mají věcně usměrňovanou cenu, kdy dostáváme podobný závazný způsob provedení cenové kalkulace, která je téměř totožná, respektive zahrnuje velice podobné položky do závazného postupu pro tvorbu ceny. V obou případech je výsledná kalkulační cena tvořena především provozními náklady, odpisem či nájemným, výrobní a správní režii, finančním hospodařením a kalkulačním ziskem. A zde narážíme na jedno z nejzajímavějších porovnání – kalkulace zisku. Ačkoliv zisk přispívá do celkové kalkulované ceny malou částí, jeho výše je na popředí zájmů. V elektroenergetice je jasně stanoven WACC, který je aplikován na RAB, tedy přeneseně řečeno na dlouhodobá aktiva, a zisk je kalkulován jako EBIT. To znamená, že finanční hospodaření společnosti v elektroenergetice má vliv na výsledný možný přiměřený zisk. Ve vodárenství a v teplárenství není

přiměřený zisk takto jednoznačně definován a je místo toho dán závaznou kalkulací, tedy postupem pro tvorbu ceny. Pro teplárenství se dle cenového výměru reguluje zisk jako EBT, finanční hospodaření je tedy zahrnuto do nákladů, ale nemá přímý vliv na výsledný zisk. Bohužel nejsem schopen z praktického hlediska říci, jestli je tento postup správný, ale přijde mi nelogický. Podobnou situaci máme i ve vodárenství. Přiměřený zisk ve vodárenství je také dán cenovým výměrem. Ten má na mysli zisk tak, jak ho definuje standardní kalkulace. Do ní je možné zahrnout náklady na úroky na pořízení aktiv, do správní režie lze zahrnout náklady a výnosy z finančních transakcí typu úroky, kursově rozdíly a jiné. Zároveň ovšem nelze do správní režie zahrnout náklady na odprodeje podílů a další investiční transakce. Nelze tedy na 100 % říci, že by se úroveň přiměřeného zisku dala definovat jako EBT, ale lze to říci na 99 %. V dostatečně výstižné zkratce lze tedy říci, že přiměřený zisk ve vodárenství se také rovná EBT jako u teplárenství. Kalkulací přiměřeného zisku ve vodárenství se bude zabývat samostatná kapitola. [4], [32]

V těchto dvou oblastech ovšem také nalezneme několik odlišností. Kromě toho, že metodiku regulace tvoří v teplárenství jiný orgán než ve vodárenství, je zásadní rozdíl také ve stanovování přiměřeného zisku. Ve vodárenství je maximální přiměřený zisk jasně stanoven i s přesnou hodnotou WACC v cenovém rozhodnutí Ministerstva financí. V teplárenství žádnou přesnou hodnotu nemáme, což vzhledem k různorodosti odvětví je dle mého názoru správné rozhodnutí. V teplárenství se jedná primárně o zisk, a co se týká potencionálních odběratelů – zákazníků – jedná se o mnohem dynamičtější prostředí než vodárenství. Navíc u teplárenství je kontrolním orgánem ERÚ a subjektů v teplárenství není zdaleka tolik jako ve vodárenství, a tak se může brát větší ohled na specifické výrobní podmínky a srovnání s podobnými subjekty na trhu. Dle mého názoru je u vodárenství příliš mnoho subjektů na to, aby se mohla výše maximálního přiměřeného zisku nestanovit pevně, i přesto ale může ve výjimečných případech být hodnota navýšena. Nemohu říci určitě, proč se ERÚ rozhodl nemít závaznou hodnotu WACC u teplárenství, i když je nastavena v elektroenergetice a plynárenství. Osobně si myslím, že důvodem je fakt, že v plynárenství a elektroenergetice se jedná o přenos a distribuci, zatímco v teplárenství hraje roli i samotná výroba. [32]

4 Ekonomická regulace ve vodárenství

4.1 Současný stav a jeho vývoj

Mezi regulací v oboru vodovodů a kanalizací (zkráceně VaK) a elektroenergetikou je velký rozdíl v organizaci a regulaci. V elektroenergetice existuje jedna přenosová společnost vlastněná státem a dále tři distribuční společnosti, z nichž zdaleka největší je také z většiny vlastněna státem. Na regulaci těchto čtyř subjektů existuje, speciálně za tímto účelem (respektive nejenom za účelem regulace tohoto jednoho odvětví, ale za účelem regulace energetiky) vytvořený, Energetický regulační úřad. V oblasti VaK to nemůže být rozdílnější. V rámci vymezení této diplomové práce se budeme v rámci metodiky regulace ve vodárenství zabývat metodikou regulace pitné a odpadní vody (bude detailně definováno a vysvětleno níže).

V současnosti působí v ČR více než 5 900 vlastníků, respektive okolo 2 500 provozovatelů VaK s různými modely provozování a rozdílnou vlastnickou strukturou. Provozovatelé se liší ve všech ohledech, a tak lze najít nejrůznější kombinace od velkých provozovatelů, kteří si vodovodní a kanalizační síť pronajímají, přes vlastníky s pár kilometry potrubí v odlehlých vesničkách. Z tohoto důvodu nelze regulovat všechny subjekty jednotlivě, a byla nastavena závazná plošná cenová regulace pro všechny. Plošná cenová regulace zahrnuje pouze definici ekonomicky oprávněných nákladů a přiměřeného zisku. Z povahy jednotlivých subjektů není žádná větší či detailnější metodika ze strany Ministerstva financí možná. Případná vypracovaná metodika, která by respektovala a zajistila, že ani jeden subjekt nebude zvýhodněn či naopak znevýhodněn, by potřebovala rozsáhlé zdroje časové, personální a především finanční. Odpovědnost za detaily kontraktu mezi provozovatelem a vlastníkem vodovodů a kanalizací a koncovými uživateli je přenesena na místní orgány. Ministerstvo financí si zachovává právo regulovat ceny prostřednictvím kontrolních orgánů a kontrolovat cenotvorbu, a případně zasáhnout v podobě finančních sankcí. [5]

Celkově je obor VaK starostí mnoha ministerstev a organizací, které mají odpovědnost vždy za určitou jim náležící oblast činnosti. Po Ministerstvu financí je druhým nejdůležitějším orgánem, který kontroluje a reguluje VaK, Ministerstvo zemědělství. Ministerstvo zemědělství si vede ústřední evidenci údajů o všech vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a zpracovává koncepty rozvoje VaK na území ČR. V roce 2006 prošla novela zákona, která zdůraznila roli Ministerstva zemědělství jako regulačního prvku. Pro všechny vlastníky a provozovatele byla zavedena povinnost předávat ministerstvu informace a uveřejňovat především ty, které se týkají dokládání celkového vyúčtování všech položek ve výpočtu ceny dle cenových vzorců pro vodné a stočné. Veřejně přístupné informace lze nyní využít na benchmarking, a efektivně tak porovnávat hospodaření jednotlivých subjektů. Novela

mimo jiné obsahuje ještě jednu důležitou povinnost pro vlastníky, a to zpracovávání a realizaci plánů financování obnovy, podle kterých se určuje samofinancovatelnost celého oboru a z toho vyplývající udržitelnost infrastruktury. Nově od ledna 2016 z rozhodnutí vlády v dokumentu Návrh koncepčního řešení regulace ve vodárenství získalo Ministerstvo zemědělství další úlohu jako koordinační orgán. [5]

Po převratu byla v rámci privatizace na počátku devadesátých let ucelená síť státních vodárenských celků rozdělena na mnoho samostatných celků různých velikostí. Zodpovědnost za celky přebraly města a obce, ve kterých se infrastruktura nacházela. Právě vlastník má z praktického a reálného hlediska velice významnou roli v regulaci – musí případného provozovatele vybrat dle platného koncesního zákona a zákona o veřejných zakázkách a zároveň s ním uzavírá provozní smlouvu. Vlastník a provozovatel jsou legislativně nejvíce regulováni zákonem č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a změnami v některých zákonech (zákon o vodovodech a kanalizacích, ZVaK) a zákonem č. 526/1990 Sb., o cenách. Kromě Ministerstva financí a zemědělství zasahují do chodu VaK významněji ještě Ministerstvo životního prostředí, které spravuje čerpání dotací a působí jako kontrolní orgán v oblasti ochrany vod a kvality, a Ministerstvo zdravotnictví, které kontroluje jakost pitné vody. [5]

Závěrem lze tedy konstatovat, že v současné situaci Ministerstvo financí reguluje a kontroluje ceny a řídí cenovou politiku. Ministerstvo zemědělství spoluvytváří dílčí koncepce rozvoje oboru vodovodů a kanalizací, vede ústřední evidenci, je odvolacím orgánem pro rozhodnutí vydaná krajským úřadem a je vrchním orgánem dozoru nad uplatňováním zákona o vodovodech a kanalizacích. Vlastníci (kraje a obce) zajišťují zpracování koncepcí rozvoje vodovodů a kanalizací na svém území, vydávají povolení provozovat VaK, vykonávají cenovou kontrolu a rozhodují o výběru provozovatele. Takový je tedy stav v roce 2015. Shodou okolností, stejně jako v odvětví energetiky (kde se řeší zásadní problém, a to nový energetický zákon, který pravděpodobně bude mít značný vliv na nové regulační období), řeší vodárenství stejnou situaci, jelikož se v roce 2014 začal projednávat nový zákon, který bude mít zásadní vliv na vodovody a kanalizace. Na začátku roku 2015 byl vydán návrh koncepčního řešení regulace cen ve vodárenství, který byl vládou přijat. [5]

Návrh koncepčního řešení regulace cen ve vodárenství byl přijat 9. února 2015 usnesením vlády. Koncept byl vytvořen v souvislosti s Programovým prohlášením vlády ze dne 12. února 2014 a dalších navazujících jednání vlády ČR. Návrh podával 4 varianty regulačních orgánů pro vodárenství. Nulová varianta byla, aby se ponechal současný stav, tedy že na regulaci bude dohlížet současně více ministerstev a každé z nich se stávajícími pravomocemi. První varianta opět nechává regulaci na ministerstvech, ale na Ministerstvu zemědělství by měl být zřízen speciální koordinační orgán. Druhá varianta přiděluje oboru vodárenství již existující instituci, a to ERÚ, a dle poslední varianty by byl

zaveden nový nestranný regulátor. V návrhu koncepčního řešení byla celkově rozebrána současná situace a všechny možné varianty s pozitivními i negativními dopady. Nakonec byla doporučena a vládou přijata první varianta – zřízení koordinačního orgánu v rámci Ministerstva zemědělství. Tento výsledek vítali zejména samotní provozovatelé vodohospodářských sítí. Jedním z hlavních argumentů bylo, že oblast VaK je regulovaná dostatečně, ale z důvodu rozdělení pravomocí mezi více orgánů je pro koncového zákazníka nepřehledná. Nový úsek Odbor dozoru a regulace vodárenství, který má dvě oddělení – Oddělení stížností, kontroly a regulace a Oddělení analytické a benchmarkingu, má za úkol koordinovat funkce jednotlivých orgánů a sloužit jako centrála pro uživatele. [5]

4.2 Provozní modely

Jak bylo zmíněno v kapitole 3.1, po privatizaci se ucelená vodárenská síť převedla do osobního vlastnictví měst a obcí. Jednalo se o velkou zátěž, se kterou se musely nějak vypořádat. Vlastníci infrastruktury měli na výběr prakticky ze dvou možností, a to síť provozovat sami nebo provozování svěřit cizí společnosti na základě uzavřené dlouhodobé smlouvy. Z toho důvodu v dnešní době rozlišujeme 4 základní provozní modely, z čehož první dva modely – oddílný a smíšený – pokrývají drtivou většinu případů. Kromě čtyř základních ještě v malé míře existují modely, které jsou kombinací dvou či více základních modelů. [5]

4.2.1 Oddílný model provozování

Jedná se o nejfrekventovanější variantu provozního modelu v ČR. Oddílný model je založen na provozní smlouvě mezi vlastníkem infrastruktury a provozovatelem. Provozní společnost je společnost s majetkovou účastí jiných subjektů než pouze vlastníka infrastruktury. Vzájemný vztah, povinnosti a oprávnění vycházejí z uzavřené smlouvy, která musí obsahovat zákony a vyhláškami stanovené povinnosti. Zde je velký prostor na domluvu mezi vlastníkem a provozovatelem. Z povahy vodárenského sektoru se musí při tvorbě smlouvy zohlednit aktuální a konkrétní situace dané vodohospodářské sítě. [5]

Provozovatel přebírá některá rizika, která primárně nese vlastník, a v případě uskutečnění rizika nese jeho důsledky. Finanční vztah mezi provozovatelem a vlastníkem je v podobě nájemného. Provozovatel si může zahrnout nájemné do kalkulace ceny a na druhé straně by mělo toto nájemné pokrýt vlastníkově investice do plánu a obnovy infrastruktury. Tento typ provozování zahrnuje 6,4 milionů EO (ekvivalentních obyvatel). [5]

4.2.2 Smíšený model provozování

Jedná se o druhý nejobvyklejší model provozování vodárenské infrastruktury u nás. V tomto případě je infrastruktura vlastněna i využívána jedním subjektem odlišným od obce. Existuje i varianta s participací soukromého kapitálu. V tomto modelu se například obec a soukromá společnost kapitálově podílí na subjektu, který je jak provozovatelem, tak majitelem infrastruktury. Tento typ provozování zahrnuje 1,736 milionů EO. [5]

4.2.3 Vlastnický model provozování

Tento model se v ČR uplatňuje pouze v malé míře, kde je vlastník infrastruktury 100% majitelem provozní společnosti a infrastruktury. Dceřiná společnost má uzavřenou s vlastníkem smlouvu a je zároveň 100% vlastněna vlastníkem. Tento typ modelu provozování zahrnuje 204 tisíc EO. [5]

4.2.4 Model samostatného provozování

Tento model je nejméně využívaný na trhu. Obec či svazek obcí si svou infrastrukturu provozuje sama, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost. Některé služby lze samozřejmě smluvně zajistit s externími firmami, ale odpovědnost za provozování a výběr vodného a stočného náleží příslušné obci. Tento provozní model pokrývá 62,8 tisíc EO. [5]

4.3 Role Ministerstva financí

Jak již bylo zmíněno v minulé kapitole, na tvorbě výsledné ceny ve vodárenství se podílí jak různá ministerstva, tak kraje a místní obce. V roce 2015 je nejvyšší instancí pro metodiku regulace Ministerstvo financí. Regulace ceny spadá do zákona č. 526/1990 Sb., o cenách. V zákoně jako takovém je nastavena základní metodika, kde obecně řečeno zákon ukládá povinnost Ministerstvu financí každý rok vydat cenový věstník, ve kterém se stanoví metodika cenotvorby pro všechno regulované zboží. Cenový věstník nepodléhá standardním legislativním procesům, jako je vyhláška, a stává se z něj flexibilní operativní nástroj. V cenovém věstníku jsou ceny usměrňovány maximální cenou nebo jsou usměrňovány věcně. Pro oblast VaK byla zvolena možnost věcně usměrňovaných cen. [6], [7]

Dle cenového věstníku je pitná voda definována jako pitná voda dodávaná odběratelům a jako pitná voda dodávaná do vodovodní sítě pro veřejnou potřebu jiné osobě, než je odběratel („předaná voda“). Odpadní voda je definována jako odpadní voda odvedená kanalizací nečištěná a jako odpadní

voda odvedená kanalizací čištěná, dále pak jako odpadní voda převzatá do kanalizace od jiného vodohospodářského subjektu („převzatá voda odpadní“). V celkovém souhrnu se jedná o dodávky pitné vody z vodovodu a o odvádění a čištění odpadních vod kanalizací. [7]

4.4 Cenový věstník

Nejaktuálnějším cenovým věstníkem v době psaní této diplomové práce je cenový věstník pro rok 2016 ze dne 30. listopadu 2015. Ten udává seznam zboží s regulovanými cenami a samotnou regulaci. Věstník je vydáván každý rok Ministerstvem financí. [7]

Jak již bylo zmíněno výše, ve vodárenství se uplatňuje systém věcně usměrňované ceny. Věcně usměrňovaná cena pro vodárenství znamená, že je pevně daný postup pro kalkulaci ceny, včetně všech položek. Do ceny regulovaného zboží lze zahrnout pouze ekonomicky oprávněné náklady na pořízení, zpracování a oběh zboží, přiměřený zisk, daň a případné clo. Náklady musí být vždy doložitelné z účetnictví. Aby se předešlo nedorozuměním, jsou ve věstníku přímo jmenovány určité ekonomické náklady, které nelze zahrnout do oprávněných nákladů. Samozřejmě seznam nemůže nikdy pojmut všechny možné náklady či situace, a konkrétní situace se tedy potom řeší individuálně s majitelem vodohospodářské sítě či v krajním případě u soudu. Kromě seznamu položek, které nelze zahrnout do ekonomických nákladů při stanovení ceny, je v cenovém věstníku uveden seznam činností, které jsou zahrnovány do přiměřeného zisku. Díky tomu může mít společnost lepší představu, z jakých operací a činností bude získávat příjmy v rámci přiměřeného zisku. [7]

Nás bude v rámci diplomové práce nejvíce zajímat položka číslo 2 v části druhé cenového věstníku. Ta pojednává o pitné a odpadní vodě. Pro úplnost se o vodohospodářství zmiňuje ještě položka číslo 1 o povrchové vodě, kterou se ale v rámci této diplomové práce zabývat nebudeme. Položka číslo 2 se především zabývá tím, co se může a nesmí zahrnout do uznatelných nákladů a do určení přiměřeného zisku. [7]

4.4.1 Ekonomicky oprávněné náklady a odpisy

Do cenotvorby za vodné a stočné lze promítnout pouze ekonomicky oprávněné náklady pořízení, zpracování a oběhu zboží doložitelné z účetnictví, přiměřený zisk, daň a případně uplatněné clo podle jiných právních předpisů, než je cenový věstník. Při posuzování výše ekonomicky oprávněných nákladů se vychází z dlouhodobě obvyklé úrovně těchto nákladů v obdobných ekonomických činnostech s přihlédnutím k zvláštnostem daného zboží. [7]

Provozovatelů VaK je zhruba dvakrát více než majitelů, takže logicky alespoň polovina provozovatelů vodárenské sítě není majitelem. Jak bylo řečeno výše, každý majitel sítě musí vytvářet a poté předkládat povolaným úřadům plán obnovy a rozvoje vodárenské sítě. Pokud je majitel zároveň provozovatelem, musí při stanovení uvést i konkrétní ekonomické náklady, které chce zahrnout do regulované ceny. Pokud provozovatel není zároveň majitelem, řeší se situace jinak. Majitel má za povinnost stanovit výši nájemného tak, aby se z její celkové hodnoty pokryla obnova vodovodů a kanalizací a investice související s rozvojem vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu a správu majetku a s tím spojený přiměřený zisk. V tomto případě provozovatel jednoduše promítne majitelem stanovené nájemné do nákladů a otázku pronajaté infrastruktury z pohledu ekonomicky uznatelných nákladů nemusí dále řešit. Odpovědnost za investice a rozvoj nese majitel. U nájemného se skutečný problém skrývá v poslední části, a to v přiměřeném zisku vlastníka. Přiměřený zisk se počítá z hodnoty vloženého majetku vlastníka a z míry výnosnosti. Provozovatel si oprávněně nárokuje určitý zisk za provozování, na druhé straně majitel chce mít co největší možný zisk. Státem nebo jeho orgánem není určeno, jak se přiměřený zisk rozdělí. V tomto bodě se jedná čistě o dohodu mezi majitelem a provozovatelem. Jediným omezením je, že se daný zisk nesmí generovat dvakrát. [7]

Odpisy přímo souvisí s účetní hodnotou majetku. Protože se mohou uplatnit pouze odpisy přímo spojené s regulovanou činností, musí se jednat o odpisy z majetku z regulační činnosti. Zásadní otázkou je, jakou metodou jsou aktiva ohodnocena. Bohužel z veřejně dostupných zdrojů se tato informace prakticky nedá zjistit. Ani u jedné z devíti zkoumaných vodárenských společností jsem nebyl schopen dohledat, jaká metoda ocenění je použita alespoň u většiny majetku. Proto jsem se v tomto ohledu obrátil na doporučené odborníky z vodárenských provozních společností (protože se jednalo o soukromou konverzaci v přátelském a otevřeném duchu, nebudu zde uvádět žádná jména. Navíc se jedná pouze o osobní zkušenosti a názor, který není podložený žádným dokumentem). Zkráceně řečeno hodnota majetku obecně vychází z účetní evidence, tedy z pořizovacích cen a přecenění se prakticky nevyužívá. Z hlediska účetního je majetek oceněn a odepisován tak, jak velí zákon o účetnictví a na něj navázané Postupy účtování. Tady mohou být první odchylky, protože v různých dobách se různě od sebe vzájemně lišily postupy platné pro podnikatele a postupy platné pro obce, obce například dlouhou dobu vůbec neodepisovaly (velká část majetku je v rukou obcí přímo, část prostřednictvím obcí ovládaných obchodních korporací, část ale třeba i prostřednictvím příspěvkových organizací). Teprve v okamžiku, kdy obce začaly odepisovat (to je údajně teprve před několika lety), začaly mít alespoň zájem na nějaké solidnější evidenci majetku. Do té doby obcím a majitelům vodohospodářského majetku na evidenci majetku příliš nezáleželo a většinou byla správnost evidence pouze na osobní pečlivosti účetního oddělení. Nicméně v zásadě převládá historická cena majetku. Jsou ale i případy, kdy došlo k vícenásobnému transferu majetku. Například byl majetek převeden ze

státu na společný subjekt, ten byl ale po pár letech zreformován, ponechal si pouze majetek skutečně společný a majetek, který slouží pouze jednotlivé obci, na tyto obce převedl. Zde se mohlo použít formy darování a majetek mohl být u nabývací obce oceněn v reprodukčních cenách. Může se proto stát, že máme vedle sebe majetek, který je v účetnictví oceněn ve skutečných historických cenách a vedle toho takový, který je oceněn v „nějak zrekonstruovaných“ historických cenách (v okamžiku k započetí odepisování) i majetek, který je oceněn v cenách reprodukčních, byť reálných třeba před 20 lety. V některých případech tyto ceny přibližně odrážejí skutečnou hodnotu (a odpisy jejich úbytky hodnoty v čase, které je třeba nahradit fyzickou obnovou). U některých se skutečná hodnota od účetní výrazně liší. Existují i případy, kdy společnosti účtují vedle českých účetních standardů také podle standardů IFRS, kde je majetek v zásadě vždy oceněn v reálné současné hodnotě. To ale nemá žádnou vazbu na regulaci ceny, jde o účetnictví primárně určené akcionářům (proto také reálná hodnota). Současná reálná hodnota majetku se vůbec netýká majetku obcí, který mají vodárenské společnosti pronajatý, nebo který vlastní. [7], [9], [57]

Ministerstvo zemědělství vydalo vyhlášku č. 428/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích). V tomto dokumentu je uvedená struktura, dle které je zpracována kalkulace ceny vodného a stočného. Tato tabulka vychází z předpisu č. 450/2009 Sb., vyhlášky, kterou se provádí zákon č. 526/1990 Sb., o cenách. [9]

Tabulka č. 3: Výpočet (kalkulace) cen pro vodné a stočné pro kalendářní rok XXXX

Náklady pro výpočet ceny pro vodné a stočné						
Řádek	Nákladové položky	Měrná jednotka	Voda Pitná		Voda odpadní	
			xxxx-1	xxxx	xxxx-1	xxxx
			Oč. sk.	Kalkul.	Oč. Sk.	Kalkul.
1	2	2a	3	4	6	7
1.	Materiál					
01.I	- surová voda podzemní + povrchová	mil. Kč				
01.II	- pitná voda převzatá + odpadní voda předaná k čištění	mil. Kč				
01.III	- chemikálie	mil. Kč				
01.IV	- ostatní materiál	mil. Kč				
2.	Energie	mil. Kč				
02.I	- elektrická energie	mil. Kč				
02.II	- ostatní energie (plyn, pevná a kapalná energie)	mil. Kč				
3.	Mzdy	mil. Kč				
03.I	- přímé mzdy	mil. Kč				
03.II	- ostatní osobní náklady	mil. Kč				
4.	Ostatní přímé náklady	mil. Kč				
04.I	- odpisy	mil. Kč				
04.II	- opravy infrastrukturního majetku	mil. Kč				
04.III	- nájem infrastrukturního majetku	mil. Kč				
04.IV	- prostředky obnovy infrastrukturního majetku	mil. Kč				
5.	Provozní náklady	mil. Kč				
05.I	- poplatky za vypouštění odpadních vod	mil. Kč				
05.II	- ostatní provozní náklady externí	mil. Kč				
05.III	- ostatní provozní náklady ve vlastní řezu	mil. Kč				
6.	Finanční náklady	mil. Kč				
7.	Finanční výnosy	mil. Kč				
8.	Výrobní režie	mil. Kč				
9.	Správní režie	mil. Kč				
10.	Úplné vlastní náklady	mil. Kč				

Zdroj: [9]

Tabulka č. 4: Výpočet (kalkulace) cen pro vodné a stočné pro kalendářní rok XXXX

Řádek	Kalkulovaná cena pro vodné a pro stočné				
	Text	Měrná jednotka	Poznámka	Voda pitná	Voda odpadní
				Kalkulace	Kalkulace
1	2	2a	2b	4a	7a
11.	JEDNOTKOVÉ NÁKLADY	Kč.nř3	ř. 10/D		
	V		ř. 10/F+H		
12.	ÚVN	mil. Kč	ř. 10		
13.	Kalkulační zisk	mil. Kč			
14.	- podíl kalkul, zisku z UVN (orientační ukazatel)	%	ř. 13/ř. 12*100		
15.	- z ř. 13 na rozvoj a obnovu infrastrukturního majetku	mil. Kč			
16.	Celkem UVN + zisk	mil. Kč	ř. 12 + ř. 13		
17.	Voda fakturovaná pitná, odpadní + srážková	mil. m3	ř. D nebo F+H		
18.	CENA pro vodné, stočné	Kč.m-3	ř. 16/ř. 17		
19.	CENA pro vodné, stočné + DPH	Kč.m-3	ř. 18 +DPH		

Zdroj: [9]

Do takto připravené tabulky se doplní částky pro očekávanou skutečnost a po skončení období se doplní i skutečná kalkulační cena. Obě hodnoty jsou vytvářeny odděleně pro pitnou vodu a odpadní vodu. Prvních devět položek dohromady tvoří položku Úplné vlastní náklady. K těm se už jenom připočte kalkulační zisk, a získá se tak celková cena pro vodné a stočné. Výpočet pro jednotkovou cenu vodného a stočného poté závisí na formě účtování, tedy zda se jedná o jednosložkové či dvousložkové vyúčtování. V části 7 Přílohy této diplomové práce je příloha č. 1, kde se nalézá tabulka č. 1 včetně vysvětlení jednotlivých položek a poznámek.

Do ekonomicky oprávněných nákladů nelze zahrnout zejména:

- penále, úroky z prodlení a peněžní náhrady škod souvisejících s investiční výstavbou;
- zaviněná manka;
- škody na majetku a náklady spojené s jejich odstraňováním (kromě škod způsobených živelnými pohromami), včetně snížení cen nevyužitelných zásob a fyzické likvidace zásob, náhrady škod a odškodnění;

- odměny a plnění ve prospěch členů statutárních orgánů a dalších volených orgánů právnických osob plynoucí nad rámec smlouvy o výkonu funkce nebo smlouvy jí podobné a plnění uvedená ve výměru Ministerstva financí;
- pokuty, úroky z prodlení, penále, popř. jiná plnění za nedodržení povinností podle smluv a předpisů (včetně ekologických);
- nevyužité provozní náklady spojené s přípravou a zabezpečením investiční výstavby (zmařené investice);
- náklady na zastavenou přípravu a záběh výroby a na zastavený výzkum a vývoj;
- přírážky k poplatkům placeným za znečištění ovzduší, popř. další platby sankční povahy (např. za škody způsobené na zemědělských půdách);
- platby za promlčené dluhy;
- opakovaně zahrnované náklady, které již byly uhrazeny;
- odpisy vyšší než odpovídá skutečně uplatněným odpisům;
- odpisy majetku nabytého bezúplatným převodem s výjimkou majetku převedeného podle zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku. [7]

4.4.2 Vzorec pro přiměřený zisk

V cenovém věstníku je uveden vzorec, dle kterého se vypočítá přiměřená návratnost použitého kapitálu (zkráceně PZNK), tedy přiměřeného zisku. V aktuálním cenovém věstníku došlo po dlouhé době ke změně tohoto vzorce a nový vzorec nabývá platnosti 1. října 2016. Starý původní vzorec je:

$$PZNK = OPK * WACC + RO \quad (4)$$

kde

PZNK je přiměřená návratnost použitého kapitálu,

OPK je celková hodnota kapitálu použitého pro potřeby výroby a prodeje zboží s regulovanou cenou,

WACC je míra výnosnosti použitého kapitálu stanovená Ministerstvem financí,

RO je hodnota finančních prostředků potřebných a nekrytých vlastními a cizími zdroji podle plnění plánu financování obnovy vodohospodářské infrastruktury v příslušném roce. Tato hodnota může být zahrnuta do přiměřeného zisku zajišťujícího přiměřenou návratnost použitého kapitálu, pouze pokud je v plné výši využita pro plnění plánu obnovy a navíc pouze u společností, které vedle výroby a prodeje zboží s regulovanou cenou jsou zároveň vlastníkem používané infrastruktury. V ostatních případech je jeho hodnota rovna nule. [7]

Nový vzorec platný od 1. října 2016 je:

$$PZNK = OPK * WACC$$

kde

PZNK je přiměřená návratnost použitého kapitálu,

OPK je celková hodnota kapitálu použitého pro potřeby výroby a prodeje zboží s regulovanou cenou,

WACC je míra výnosnosti použitého kapitálu stanovená Ministerstvem financí. [7]

Do celkové hodnoty použitého kapitálu (OPK) se započítávají položky:

- infrastrukturního majetku,
- provozního majetku,
- pracovního kapitálu,
- zohlednění nákupu společnosti.

Zde je velký problém současné metodiky regulace ve vodárenství a nejčastěji i podnět pro kontrolu cenotvorby a dodržování metodiky stanovení ceny pro vodné a stočné. Infrastrukturní majetek se bere v potaz pouze v případě, kdy provozovatel vodohospodářskou strukturu vlastní. Zohlednění nákupu vyjadřuje efektivitu nakupování provozovatele. Potencionální problém se skrývá v provozním majetku a kapitálu. Zde je přímá analogie s odvětvím elektroenergetiky, nicméně je zde zásadní rozdíl. V elektroenergetice v roce 2006 proběhl unbundling, díky kterému se mimo jiné distribuční společnosti oddělily, a jejich podnikatelská činnost je tak výhradně v oboru. Ve vodárenství nic podobného neproběhlo, takže provozovatel může (a často má) i jiné podnikání v rámci jedné firmy. Při kontrole finančního úřadu se musí podrobně procházet všechny smlouvy, jejich plnění, účel a ostatní specifikace, aby se mohlo rozhodnout, zda tento náklad či položka skutečně souvisí s regulovanou službou. [7], [11]

Kolem přiměřeného zisku kolují především v médiích často zkreslené nebo neúplné informace, který vychází z nepochopení jeho nastavení a podstaty. Jak se zisk určuje a kalkuluje, bylo částečně nastíněno v kapitole 3.3, kde jsem porovnával metodiku regulace a cenotvorbu v elektroenergetice, teplárenství a vodárenství. Nejdříve si musíme uvědomit, z čeho přiměřený zisk vychází. Přiměřený zisk vychází samozřejmě z cenového zákona a poté z principu věcně usměrňované ceny, která nastavuje

pravidla pro sestavení kalkulace, včetně zisku. Kalkulační zisk je zde chápán jako výpočet maximálního objemu (stropu), který nemá přímo nic společného s EBT či EBIT, ale je porovnáván oproti hodnotě PZNK. Hodnota PZNK se získá vynásobením hodnoty kapitálu použitého pro regulovanou činnost a míry výnosnosti, která je stanovena Ministerstvem financí na 7 %. Kalkulační zisk je dle výměru porovnáván před zdaněním, ale jak vidíme z kalkulace, jsou zde zahrnuty položky jako výnosy z finančních transakcí typu kursové rozdíly či úroky, tedy volně přeloženo finanční operace spojené s regulovanou činností. V dostatečně výstižné zkratce lze říci, že průměrný zisk se v naprosté většině případů rovná EBT. K tomuto závěru se ovšem musíme dostat analogií a nelze říci, že to tak vždy zákonitě funguje. Použitý kapitál nemá přesnou definici, ale opět volně přeloženo ho lze označit za všechna aktiva společnosti, která souvisejí s regulovanou činností. S touto znalostí nyní jasně vidíme, že řádek číslo 14 – podíl kalkulačního zisku z UVN (Úplné Vlastní Náklady) v tabulce č. 4 je naprosto zavádějící a bohužel velice často podnětem pro mediální lynčování provozních společností. Pro účely porovnávání společností mezi sebou definuji hodnotu použitého kapitálu jako veškerá aktiva společnosti a v případě oddílného modelu provozování navíc zahrnuji hodnotu pronajatého infrastrukturního majetku. Dovolil jsem si udělat toto zobecnění na základě výnosů. Drtivá většina výnosů zkoumaných společností bude pocházet z výnosů za vodné a stočné a předpokládám, že ze zbylých výnosů bude také část z regulované činnosti. Zvažoval jsem, jestli do použitého kapitálu zahrnu i oběžná aktiva či pouze část z nich. Nakonec jsem došel k závěru, že jak peníze na účtu, tak krátkodobé pohledávky v naprosté většině v podobě záloh budu počítat do použitého kapitálu. [6], [7], [9]

Majetek, jenž tvoří hlavní část aktiv a tudíž i odpisů, které jsou největším zdrojem financí na obnovu a budoucí rozvoj sítě, je z naprosté většiny tvořen dlouhodobým majetkem, a to majetkem, který se odepisuje desítky let. Většina vodohospodářské sítě byla postavena ještě za minulého režimu, s dobovými cenami, a města a obce majetek získaly při privatizaci. Vzhledem k množství majitelů je stáří a stav sítí různý a musí se tedy k nim tak přistupovat. Obecně neexistuje žádná vodárenská síť, která by byla celá postavena nebo obnovena za současných cen. Ačkoliv se pořizovací ceny přepočítávají na dnešní, jejich přepočítaná hodnota zdaleka nedosahuje potřebné hodnoty ani na jejich obnovu, o rozvoji nemluvě. Vlastník není povinen udělat odbornou kalkulaci aktuální hodnoty infrastruktury. Bohužel jsem nebyl schopen nikde dohledat, jak se tento problém řeší, naštěstí mi byla odpověď poskytnuta jedním nejmenovaným odborníkem z nejmenované velké provozní společnosti. Dle jeho slov má ministerstvo vlastní odhady na hodnotu přeceněného majetku, ale tato hodnota je značně pod reálnou cenou, někdy údajně až třikrát nižší. Aby majitel byl schopen zajistit provoz vodárenské sítě, byl zaveden do vzorce faktor RO, který má kompenzovat vysoké pořizovací náklady na obnovu majetku či jeho rozšíření. Jak je vysvětleno ve vzorečku, na plnění plánu obnovy musí být vynaložena plná výše RO. Pro srovnání, v elektroenergetice tento problém neexistuje, protože v rámci

unbundlingu se v roce 2006 přečenoval veškerý majetek na současné ceny. Parametr RO se započítává do přiměřené návratnosti kapitálu, která by jinak neměla přesáhnout 7 % z použitého kapitálu. Jinými slovy díky parametru RO může společnost dosáhnout zisku většího než 7 %. Od 1. října je tento parametr ve vzorci zrušen a (jak si později ukážeme u zkoumaných společností) důvodem je dle mého názoru jeho zbytečnost. Až na výjimku jedné společnosti, která je svým postavením specifická a ojedinělým případem, se žádná ze zkoumaných společností ani zdaleka nepřibližuje maximální hodnotě pro přiměřený zisk. Bohužel ani prostřednictvím RO se nedá obejít omezení meziročního nárůstu hodnoty přiměřeného zisku. Z výše zmíněného vyplývá, že společnosti pro dodatečné zvýšení přiměřeného zisku za účelem získání více financí pro obnovu a rozvoj vodohospodářské infrastruktury nepotřebují parametr RO a dle mého názoru to je ten hlavní důvod, proč Ministerstvo financí tento parametr od 1. října letošního roku zrušilo. [7]

Prodávající je povinen předložit kupujícímu na jeho žádost kalkulaci ceny vytvořené podle cenového věstníku. Cenovou kontrolu uznatelných ekonomických nákladů a výše přiměřeného zisku vykázané provozovatelem může provádět majitel vodárenské sítě, tedy obec či město, krajský úřad nebo finanční ředitelství v daném kraji, každý v jiném rozsahu. Přiměřený zisk se počítá z hodnoty vloženého majetku vlastníka a z míry výnosnosti, jak bylo vysvětleno v předešlých odstavcích. Cenová kontrola je založena na cenovém věstníku a vzorci pro přiměřený zisk. To můžeme považovat za jakési horní omezení. Přesnou výši zisku za služby VaK vyjednává majitel a provozovatel. Majitel VaK je město či obec a jejich zástupci jsou přímo voleni kupujícími a prodávající, a musí tedy na žádost předložit cenotvorbu za regulované služby. Pokud se někdo domnívá, že došlo k pochybení, může podat stížnost k místnímu finančnímu ředitelství, které detailně prozkoumá stanovení regulované ceny. [7]

4.4.2.1 Míra výnosnosti

Míra výnosnosti použitého kapitálu je stanovena pro rok 2015 i 2016 ve výši 7 %. Vzhledem k různorodosti provozovatelských modelů nemůže být hodnota WACC detailněji rozebrána, protože by to mohlo mít za následek vznik jednoho nejvýhodnějšího modelu, na který by se chtěly společnosti transformovat. Protože existuje mnoho provozovatelských modelů, může být hodnota WACC v některých případech nedostatečná. Pokud prodávající prokáže tuto skutečnost, může rozhodnout o přiměřené míře výnosnosti Ministerstvo financí vydáním rozhodnutí. [7]

K míře výnosnosti použitého kapitálu se váže zajímavá historie. Od výměru z roku 2011 do nejnovějšího výměru pro rok 2016 od Ministerstva financí je vždy míra výnosnosti použitého kapitálu pevně stanovena na 7 %. Předtím nebyla v cenovém výměru daná žádná hodnota, a tento výměr dokonce ani neobsahoval vzorec pro výpočet přiměřené návratnosti použitého kapitálu. Výměr se

pouze odkazoval na strukturu uvedenou v příloze č. 7 Operačního programu Životní prostředí pro období 2007-2013: Dohoda mezi Českou republikou a Evropskou komisí na „Podmínkách přijatelnosti vodohospodářských projektů pro Operační program Životní prostředí v programovacím období 2007-2013“. Právě v roce 2009 byla vydána vyhláška č. 450/2009, kterou se provádí cenový zákon a ve které je uvedena struktura kalkulace ceny u zboží podléhajícího věcnému usměrňování ceny, kterou využívá i Ministerstvo zemědělství. Na popud byla OPŽP v roce 2009 vydána studie s názvem Nastavení historických a regulačních VaPNak. Na konci této studie, která se zabývá především výpočtem VaPNaku (český překlad anglického WACC), je v části Prognóza sazby VaPNak uveden vhodný střední odhad, který je právě oněch 7 %. Operační program Životní prostředí má zajímavý vliv na praktickou regulaci a cenotvorbu ve vodárenství. [8], [15]

4.4.2.2 Meziroční nárůst zisku

V cenovém výměru Ministerstva financí je kromě vzorce pro přiměřený zisk a pevné definování míry výnosnosti použitého kapitálu mimo jiné definován i meziroční nárůst hodnoty kapitálu. Z čistě teoretického pohledu se v metodice může jednat o zanedbatelnou poznámku, která by neměla mít velký vliv na celkový přiměřený zisk provozující společnosti (ani na vlastníka). Meziroční nárůst hodnoty celkem přiměřeného zisku (CPZ) zahrnutého do kalkulace ceny za 1 m³ vody dodané nebo odvedené musí odpovídat vztahu $CPZ_{t1} / CPZ_{t0} \leq 1,07$. Přičemž za poslední roky byl vždy výchozím rokem rok předešlý (tedy pro rok 2015 je výchozím rokem rok 2014). Opět si však lze zajistit výjimku od Ministerstva financí. Čistě matematicky – 7 % ze 7 % je 0,21 %. Pokud by tedy celková hodnota kapitálu použitého pro potřeby výroby a prodeje zboží s regulovanou cenou stoupla o více než toto procento, jednalo by se potom o omezení. Vzhledem k historickým cenám si lze představit, že hodnota kapitálu může narůst o více než 0,21 %. Na druhou stranu bývají větší projekty často částečně financovány dotacemi. [7]

V rámci přípravy na tuto diplomovou práci jsem dostal možnost setkat se s odborníkem z nejmenované vodárenské společnosti, který mi sdělil, že povolený meziroční nárůst zisku je ve skutečnosti hlavním omezením v generování povoleného zisku vodárenských společností (ještě spolu se sociální cenou únosnosti, která bude vysvětlena dále). Omezení meziročního růstu je ve výměru Ministerstva financí již delší dobu a dříve bývalo dokonce pouze 5 %. Z tohoto důvodu, jak si ukážeme na porovnávání společností, vodárny prakticky nemají možnost uplatnit plných 7 % u míry výnosnosti, a tím i přiměřeného zisku. Dle nejmenovaného odborníka dosahují vodárenské provozní společnosti, až na pár výjimek, polovičních i nižších hodnot zisku, než by měly s plnými sedmi procenty míry výnosnosti. Toto se částečně potvrdilo i při studování vybraných vodárenských společností. [7]

4.5 Operační program Životní prostředí

Operační program Životní prostředí (OPŽP) nemá ze zákona žádnou kompetenci v metodice regulace ceny ve vodárenství. Přesto na ni v praxi má zásadní vliv. V této kapitole budou vytvořeny určité úvahy, z nichž budou vyvozeny důsledky. Bohužel pro některé z těchto úvah neexistují žádné veřejně dostupné dokumenty, takže budu vycházet z osobní korespondence a rozhovoru s nejmenovanými odborníky (všichni ze zahraničních společností, které na našem území působí jako provozovatelé nebo i majitelé vodohospodářské infrastruktury).

OPŽP působí jako alokační orgán pro dotace a, co se týká výše disponovaných peněz, jedná se o druhý největší operační program u nás. Jednou z oblastí, kam OPŽP uděluje dotace, je právě obor vodárenství. Obecně se jedná o dotace na ekologické projekty. Naprostá většina financí přichází z Fondu soudržnosti a Evropského fondu pro regionální rozvoj, díky čemuž si může Evropská komise klást podmínky pro využívání dotací. Dotace OPŽP může dosahovat až 90 % z celkových způsobilých výdajů na projekt. Je proto zcela logické, že majitelé infrastruktury se pokouší co nejvíce těchto dotací získat. Operační program rozděluje dotace v určitém časovém rozpětí. Minulé časové období trvalo do roku 2007 do roku 2013. Současné období je od roku 2014 do roku 2020. Pro účely této diplomové práce je ovšem více zajímavé období minulé (2007-2013). [18]

Využívání programu OPŽP není samozřejmostí a ani není povinností. Jak si dále ukážeme v této kapitole, OPŽP v některých případech nastavuje ještě přísnější nebo složitější pravidla pro provozovatele a majitele vodohospodářské infrastruktury. Bohužel zde není moc prostoru pro jinou alternativu, protože nevyužívání nabízených dotací by v mnoha případech vedlo k razantnímu zdražení a následné vlně nevole uživatelů. Bohužel úplně přesná čísla nejsou dostupná, protože jsou dotace od OPŽP rozděleny do kategorií a pro vodohospodářskou infrastrukturu není vytvořena samostatná kategorie. Nicméně i přesto se jedná o zajímavá čísla, která mají alespoň nějakou výpovědní hodnotu.

4.5.1 Metodika pro žadatele

OPŽP vydalo metodiku pro žadatele, ve které jsou stanoveny podmínky a požadavky pro žadatele. Jedná se o rozváděcí podmínky přílohy č. 7 Programového dokumentu OPŽP. Příloha má název Podmínky přijatelnosti vodohospodářských projektů pro operační program Životní prostředí v programovacím období 2007-2013. V dokumentu se rozebírají všechny aspekty vodárenství, od modelů provozování přes provozní smlouvy až po zásady cenotvorby. Protože majitelé infrastruktury chtějí dotace získat, musí se podřídit pravidlům, která ne výjimečně zasahují do metodiky regulace dané ministerstvy. Jak bylo řečeno v předchozí kapitole, dříve Ministerstvo financí dávalo možnost

využít stejnou strukturu vyúčtování pro OPŽP i pro potřeby ministerstva. Pravděpodobným důvodem pro tento krok bylo zamezení vytváření dvojího způsobu regulace. Regulované subjekty by totiž musely vytvářet dvojí vyúčtování, což by bylo pro všechny subjekty zbytečnou administrativní přítěží. [16]

OPŽP spadá pod Ministerstvo životního prostředí. Na základě požadavku ministerstva vytvořilo OPŽP finanční model pro vlastníky a provozovatele vodohospodářské infrastruktury. Účelem tohoto finančního modelu je vyčíslit přiměřený zisk a ověřit dostatečnost výše nájemného. Vyplněný finanční model je dokonce povinnou přílohou všech provozních smluv. Vzhledem k tomu, že finanční model byl zaveden na žádost Ministerstva životního prostředí, získává tímto Ministerstvo životního prostředí novou roli v metodice regulace vodárenství. [16]

Ministerstvo životního prostředí přišlo ještě s jedním požadavkem, a to s žádostí o vytvoření vyrovnávacího nástroje, jehož účelem je naplnit závazné zásady cenotvorby OPŽP. Ačkoliv nástroj není závazný, žadatelům je doporučeno jeho použití nebo adaptace. V případě, že nástroj nebude použit, bude muset být cenotvorba podrobně prozkoumána, což je odborně a časově náročný proces, který může vést k prodlení posouzení provozní smlouvy, a tím k prodlení s realizací projektu. [16]

Kromě zavedení nástrojů klade OPŽP i požadavky na samotnou strukturu provozní smlouvy. Celá metodika je rozsáhlá a velice detailní. V mnoha ohledech je dokonce přesnější a podrobnější než metodika nastavená ministerstvy. Sice není povinná, ale protože všichni chtějí podporu, její dopad je zásadní. V dokumentu OPŽP je například definována i výše zisku, výše nájemného či dělení úspor v průběhu období cenové fixace. [16]

4.5.2 Sociálně únosná cena

Sociálně únosná cena je zářným příkladem, kdy OPŽP přímo zasahuje do metodiky cenové regulace. V souladu s „Metodikou pro žadatele rozvádějící podmínky přílohy č. 7 Programového dokumentu OPŽP“ (verze 3.5) je sociálně únosná hranice pro výdaje na vodné a stočné definována jako cena pro vodné a stočné (včetně DPH), která představuje 2 % průměrných ročních čistých příjmů domácností se standardní specifickou spotřebou vody 80 litrů na osobu za den. Cena se stanovuje na kraje, kde se vychází ze statistik pro příjmy a inflaci. Dle zveřejněných sociálně únosných cen pro vodné a stočné OPŽP zatím nikdo hranice 2 % nedosáhl. Většina krajů v České republice se pohybuje okolo hranice 1,5 %, ale na severozápadě Čech by mohlo omezení sociálně únosné ceny v blízké době reálně zasáhnout do regulace ceny. [31]

5 Porovnání metodiky stanovování regulovaných cen a zisků mezi vodárenskými společnostmi a elektroenergetickými společnostmi

5.1 Orgány tvořící metodiku

Jak obor vodárenství, tak obor elektroenergetiky spadají do kategorie regulovaných cen. Tyto obory je nutno regulovat, protože se jedná o přirozený monopol, kde by bylo ekonomicky nevýhodné monopol neuplatnit. Z důvodu, že se jedná o regulované obory, musí nejobecnější metodika vycházet z předpisu č. 526/1990 Sb., zákon o cenách (cenový zákon). Cenový zákon pokrývá všechny regulované služby a zboží, a proto není jeho metodika obsáhlá. V případě elektroenergetiky a energetiky obecně převádí cenový zákon odpovědnost za vydávání předpisů o regulaci cen ERÚ, který svoje pravomoci získává z několika dalších zákonů. V případě vodárenství není zřízen další úřad či orgán, který by cenové věstníky a jiné dokumenty stanovující metodiku regulace vydával. Do oblasti vodárenství nejvíce zasahují tři ministerstva – Ministerstvo financí, Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí. Z pohledu metodiky ekonomické regulace nás zajímají pouze první dvě ministerstva, protože Ministerstvo životního prostředí nejvíce dohlíží na ochranu vod a kvality (nicméně Operační program Životní prostředí, který je přímo napojen na toto ministerstvo, hraje velkou roli). [5], [6]

Ministerstvo financí má právo regulovat ceny prostřednictvím kontrolních orgánů a kontrolovat cenotvorbu, případně ukládat finanční sankce. Samotnou cenotvorbu vydává Ministerstvo zemědělství, které ve své vyhlášce č. 428/2001 Sb. udává přesné pokyny a složení jednotlivých položek pro tvorbu ceny za vodné a stočné. Ty ovšem vycházejí z vyhlášky č. 450/2009 provádějí cenový zákon. Navíc ve výměru Ministerstva financí se povoluje použít postup pro výpočet ceny dle přílohy č. 7 Operačního programu Životní prostředí. Všechny tyto funkce v elektroenergetice zastává pouze jeden centrální úřad, a to ERÚ. Další zásadní rozdíl je politická angažovanost v regulaci. Ačkoliv pravomoci ERÚ vycházejí ze zákonů, metodika cenotvorby je pouze v jeho rukou, s ohledem na cenový zákon. Ministerstva nemůžou zasahovat do chodu ERÚ a do metodiky regulace v elektroenergetice, což je přímo napsáno v zákoně č. 458/2000 Sb., kterým je ERÚ vytvořeno. V případě vodárenství jsou veškeré kompetence cenotvorby a metodiky pouze v rukou vlády, čímž je toto odvětví více vystaveno politickým vlivům. V roce 2016 ovšem nastane díky novelizaci energetického zákona změna, v rámci

které bude vedení ERÚ pravděpodobně od roku 2017 voleno vládou. Úřad tím částečně ztratí svou nezávislost kontrolního úřadu. [1], [5], [6], [8], [9], [13], [16]

Závěrem lze říci, že u elektroenergetiky je metodika více soustředěná na prakticky jednu instituci, která vychází svými pravomocemi ze zákonů a do roku 2016 působila jako orgán nezávislý na vládě. Na druhé straně u vodárenství jsou kompetence rozděleny mezi více ministerstev a díky evropským dotacím má velký vliv na regulaci i Operační program Životního prostředí. Zde může vznikat (a dle nejmenovaného odborníka občas vzniká) konflikt v provedení metodiky regulace, protože ministerstva a cizí organizace se nemohou navzájem ovlivnit. Takovýto konflikt u elektroenergetiky není možný. [13], [16]

5.2 Dokumenty zajišťující metodiku regulace a cenotvorbu

U elektroenergetiky máme opět situaci poměrně jednoduchou. Celá metodika regulace a cenotvorba vychází z jednoho dokumentu. Daný jeden dokument popisuje metodiku regulace na příslušné období. V případě metodiky regulace na třetí regulační období v elektroenergetice, které trvalo od roku 2010 do roku 2015, se jedná o více než stostránkový dokument. Je v něm přesně vytyčeno, jak se tvoří oprávněný zisk, co jsou povolené náklady i veškeré informace týkající se metodiky regulace. Dokument obsahuje mnoho složitých vzorců, které pouze podporují hloubku a detailnost vypracovaného dokumentu. Tento dokument stanovující metodiku regulace, je vydáván a vytvořen ERÚ. [3]

U vodárenství je situace naprosto jiná. Metodika je obecně dána zákony a vyhláškami Ministerstva zemědělství a Ministerstva financí. V případě Ministerstva financí se jedná především o cenový zákon a s ním spojený každoročně vydávaný cenový věstník (výměr Ministerstva financí) obsahující více informací k věcně usměrňovaným cenám (mezi které patří i kalkulace ceny za vodné a stočné). V cenovém věstníku jsou uvedeny příklady nejčastějších uznatelných nákladů a naopak nákladů neuznatelných. Dále je v cenovém výměru uveden vzorec pro výpočet přiměřeného zisku, spolu s vysvětlením dílčích částí vzorce. Ministerstvo zemědělství pak ve své vyhlášce č. 428/2001 Sb. udává jednotlivé položky, které mají být zahrnuty do kalkulace ceny vodného a stočného, a vychází z vyhlášky č. 450/2009. Nicméně ani jeden vládní orgán nevydává podrobné pokyny k výkonu činnosti provozování vodohospodářské sítě. To by bylo velmi náročné vzhledem k povaze a počtu subjektů v oboru VaK. Proto se tato povinnost přenesla na majitele infrastruktury – města a obce. Ty si můžou vybrat z různých modelů provozování VaKu. V případě, že se vlastník infrastruktury rozhodne provozování své vodohospodářské sítě svěřit do rukou cizí společnosti, všechny detaily provozu jsou specifikovány ve smlouvě, která je uzavřena mezi provozující firmou a vlastníkem. Protože obor VaK

obsahuje tisíce subjektů, není v možnostech Finančního úřadu, který kontrolu vykonává, řádně dohlédnout na všechny provozovatele. Reaguje především na podněty vlastníků a koncových zákazníků – občanů. Záleží tedy právě na nich, aby byla cenotvorba a metodika řádně zachována a dodržována. V případě elektroenergetiky je situace mnohem jednodušší, protože nezávislý kontrolní orgán ERÚ musí kontrolovat pouze 4 subjekty s rozsáhlým infrastrukturním majetkem, které zajišťují přenos a distribuci. [5], [6], [9]

5.3 Cenotvorba a přiměřený zisk

Obecně je metodika pro cenotvorbu a přiměřený zisk v obou zkoumaných oborech podobná. Základem kalkulace povolených výnosů jsou vždy povolené náklady (ve vodárenství úplné vlastní náklady), odpisy (ve vodárenství již součástí povolených nákladů) a přiměřený zisk. Elektroenergetika má dále ve vzorci faktor trhu a vodárenství má finanční prostředky navíc pro financování obnovy infrastruktury. [12]

Zisk v elektroenergetice je dán vzorcem:

$$Z = \frac{MV}{100} \times (RAB + NI) + KF_z + KF_n \quad (5)$$

kde

Z je zisk provozovatele přenosové či distribuční soustavy;

MV je míra výnosnosti regulační báze aktiv pro činnost přenos a distribuce elektřiny stanovená Úřadem pro regulovaný rok *i* podle metodiky váženého průměru nákladů na kapitál před zdaněním;

RAB je hodnota regulační báze aktiv provozovatele přenosové a distribuční soustavy pro regulovaný rok;

NI je plánovaná kumulovaná hodnota nedokončených investic provozovatele přenosové a distribuční soustavy, kterými se rozumí jednotlivé nedokončené investice s plánovanou dobou pořízení bez zahrnutí doby příprav delší než 2 roky (24 měsíců) a celkovou plánovanou cenou investice vyšší než 0,5 mld. Kč, za podmínky záporného stavu parametru fond obnovy a rozvoje, schválená Úřadem pro rok *i* po předchozí žádosti provozovatele přenosové či distribuční soustavy;

KFz je korekční faktor zisku provozovatele přenosové či distribuční soustavy, zohledňující rozdíl zisku stanovený jako rozdíl mezi skutečnou a plánovanou hodnotou regulační báze aktiv v roce $i-2$, aplikovaný od roku i větší nebo rovno 3;

KFn je korekční faktor zisku z hodnoty povolených nedokončených investic provozovatele přenosové či distribuční soustavy, zohledňující kumulovaný rozdíl zisku stanovený jako rozdíl mezi plánovanou a skutečnou hodnotou nedokončených investic v roce $i-2$. [12]

Když se podíváme na rovnici č. 3 v části 3.4.2, která reprezentuje vzorec pro přiměřený zisk pro vodné a stočné, zjistíme, že je zde určitá shoda. V obou případech je základem kalkulace přiměřeného zisku použitý kapitál vynásobený mírou výnosnosti (v případě vodárenství se jedná o přiměřenou návratnost použitého kapitálu). Míra výnosnosti je v obou případech stanovena jako hodnota parametru WACC. WACC je v obou případech uznáván jako adekvátní způsob ocenění návratnosti investic. WACC je v elektroenergetice vypočten ERÚ (respektive ve vodárenství Ministerstvem financí). Hodnota WACC v elektroenergetice je na čtvrté regulační období (počínaje 1. ledna 2016) stanovena na hodnotu 7,95 % a pro vodné a stočné je stanovena na 7 % před zdaněním. Jak je ukázáno v kapitole 2.7.2.2 Míra výnosnosti (WACC), ERÚ ve své metodice udává přesný postup stanovení hodnoty WACC. Bohužel Ministerstvo financí ve svém věstníku neudává žádné další výpočty či důvody pro stanovení hodnoty WACC na rovných 7 %. Ačkoliv toto není nikde písemně potvrzeno, hodnota 7 % vychází ze studie vypracované pro Operační program Životní prostředí, kde se podobně propracovaným způsobem jako u elektroenergetiky došlo k přiměřenému rozpětí hodnoty WACC, tedy míry výnosnosti. Ta je ve studii vypočtena na 6 % až 8 % s doporučenou hodnotou 7 %. Tato studie byla vypracována v roce 2009 a hned v následujícím roce se ve výměru Ministerstva financí poprvé objevila konkrétní hodnota míry výnosnosti, a to 7 %. [7], [12], [15]

Míra výnosnosti se vztahuje k použitému kapitálu. V případě elektroenergetiky se jedná o RAB – regulační báze aktiv. RAB odpovídá zůstatkové hodnotě aktiv společnosti. Protože se v oboru elektroenergetiky potýkáme s regulačními obdobími, kde se metodika mění, musí se vždy zajistit plynulý přechod, aby regulovaný subjekt nebyl finančně poškozen. ERÚ se této problematice pečlivě věnoval a zavedl výchozí regulační bázi a různé korekční faktory. Navíc díky unbundlingu, kdy mimo jiné proběhlo i přecenění všech aktiv, má regulační báze aktiv skutečnou vypovídající hodnotu. V případě vodárenství se míra výnosnosti aplikuje na celkovou hodnotu kapitálu použitého pro potřeby výroby a prodeje zboží s regulovanou cenou (u elektroenergetiky položka RAB). Protože se jedná o dost široký pojem, je toto více specifikováno. Do celkové hodnoty použitého kapitálu se započítávají položky infrastrukturního majetku, provozního majetku, pracovního kapitálu a zohlednění nákupu společnosti – samozřejmě tedy pouze ty položky, které souvisí s regulovanou činností. Když se na dané položky

podíváme z pohledu bilance společnosti, jedná se víceméně o aktiva, která souvisí s regulovanou činností (podobně jako u elektroenergetiky). Zde opět unbundling ulehčuje úlohu ERÚ. V elektroenergetice regulované subjekty nesmí mít jinou činnost než regulovanou. Kontrola oprávněných nákladů a regulovaných položek je proto mnohem jednodušší. V oboru VaK bohužel toto pravidlo neplatí, a tak Finanční úřad při kontrole musí vše důkladně kontrolovat. To znamená více práce a více času a díky tomu menší počet zkontrolovaných subjektů. [3], [7]

V případě oboru VaK je oproti kalkulaci přiměřeného zisku navíc položka s označením RO. Ta se souhlasem ministerstva povoluje navýšit zisk vodárenské společnosti. Celý tento zisk nad rámec nároku společností musí být ale prokazatelně vynaložen na obnovu či rozšíření infrastruktury a tuto položku může uplatnit pouze majitel infrastruktury. Jedná se zde o kompenzaci za nízké odpisy z nepřeceněného majetku. Životnost vodohospodářského majetku se počítá v desítkách let a mnoho majetku bylo postaveno za ceny z minulého režimu. Tato položka by se měla využít v případě, kdy současné odpisy nejsou dostatečným financováním obnovy a provozu infrastruktury. [7]

U přiměřeného zisku je u vodárenství nutno zmínit jeden zásadní praktický fakt, a to je politika. U smíšených provozních modelů můžeme v některých případech v Česku vidět, že hodnota kalkulovaného zisku je minimální či dokonce záporná. V takovém případě se jedná o dotaci ceny vodného a stočného. Důvod pro záporný kalkulační zisk je dle mého názoru pouze jediný, a to je politika. Ceny vody jsou obzvlášť v současné době často debatovány a nízké ceny jsou dobrým argumentem pro zvolení určité osoby.

5.4 Motivace regulovaných subjektů

Motivační část metodiky je důležitá z dlouhodobého hlediska ekonomicky efektivního nakládání s prostředky. V obou oborech se přistupuje k motivaci jinak, ale obecně shledávám motivaci jako užitečný ekonomický mechanismus. K motivaci můžeme přistupovat dvěma způsoby. Buď se mohou parametry a požadavky nastavit přísně, tak aby společnosti musely jednat velice efektivně pro splnění nároků, nebo se naopak hranice může snížit, tak aby byla zaručena určitá kvalita a cokoli nad rámec základu bylo označeno za motivaci. V praxi se setkáváme většinou s kompromisem. Požadavky se nastaví tak, aby zajišťovaly dostatečnou kvalitu regulované služby a zároveň usměřňovaly regulované subjekty k určitému chování.

V elektroenergetice je hlavním motivačním mechanismem ukazatel kvality v elektroenergetice. Kvalita se měří pomocí dvou položek, kterými jsou četnost přerušení a délka přerušení dodávky elektrické energie. Ukazatel kvality je více rozebrán v kapitole 2.5.5 Ukazatel kvality

v elektroenergetice. Jedná se o definování určitého standardu, který pokutuje společnosti s nižší kvalitou než standardní, a naopak odměňuje společnosti s vyšší kvalitou než standardní. Existuje jak minimální, tak maximální hranice pro pokutu či odměnu. Tato motivace dle mého názoru názorně odráží péči společnosti o svou infrastrukturu a zákazníky.

Ve vodárenství je motivace založená na úspoře nákladů. Provozní společnost udělá před začátkem období kalkulaci ceny, která obsahuje úplné vlastní náklady, kalkulovaný zisk a plánovanou spotřebu vody. Protože se jedná o plánované hodnoty, výsledek se prakticky pokaždé liší. Kalkulace by měly být v průběhu roku upravovány, pokud se jedná o větší změnu, ale v praxi se toto neuplatňuje, hlavně kvůli administrativní náročnosti. V praxi je tedy kalkulační cena za vodné a stočné zachována nehledě na skutečnou hodnotu úplných nákladů, kalkulačního zisku nebo spotřeby vody. Případné úspory či navýšení úplných vlastních nákladů je přímo promítnuto do kalkulačního zisku. Pokud se tedy sníží například úplné vlastní náklady o pět milionů při zachování stejné předpokládané spotřeby vody, lze zvýšit kalkulační zisk právě o pět milionů. Zdánlivě by se mohlo zdát, že provozním společenstvem stačí nadcenit svoje náklady, pak ušetřit a zvýšit si tak zisk. Teoreticky to je možné, prakticky ovšem již ne zcela. Jakákoli změna v kalkulované a skutečné hodnotě nákladů musí být řádně zdůvodněna a logicky nemůže být zopakována. Hodnota nákladů se porovnává s využitím benchmarkingu s ostatními společnostmi v oboru, kterých jsou tisíce. V praxi lze tedy například jeden rok ušetřit, a navýšit si tak zisk přechodem k levnějšímu dodavateli, ale v příštích letech se již tento levnější dodavatel bude brát jako výchozí. Jedná se tedy o jednorázové úspory, které nelze v budoucnu duplikovat. Občas bývá možný pohyb skutečného kalkulovaného zisku (ať už dolů nebo nahoru) zakomponován do provozní smlouvy. Existují případy, kdy dochází v obou možných případech k částečné vzájemné kompenzaci. Z procházení několika náhodných desítek kalkulací jsem narazil i na extrémní případy, kdy se skutečný kalkulovaný zisk oproti předpokládanému zisku čtyřnásobně zvýšil nebo se z kladné hodnoty dostal do záporné. [7], [9]

6 Porovnání rentability podnikání vybraných firem ve vodárenství v ČR

6.1 Porovnávané firmy

V oboru elektroenergetiky jsou pouze 4 hlavní subjekty, jež lze využít pro porovnávání. Tyto subjekty jsou pod drobnohledem ERÚ a jejich studie by nepřinesla nic nového. Oproti tomu v oblasti vodárenství máme tisíce možných subjektů ke zkoumání. Mají více provozních modelů a různou velikost infrastruktury. V ČR působí v současné době čtyři zahraniční společnosti jako provozovatelé VaK. Jedná se o francouzské koncerny Veolia (Veolia Voda, S.A.) a SUEZ ENVIRONNEMENT Group S.A.S., španělskou společnost AQUALIA CZECH S.L. a rakouskou ENERGIE AG BOHEMIA s.r.o.

Od každé zahraniční společnosti jsem vybral jednu provozní společnost, která je z většiny vlastněna právě danou zahraniční společností. Jedná se o provozovatelské společnosti MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ, a.s. (Veolia), Šumperská provozní vodohospodářská společnost, a.s. (SUEZ), Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava, a.s. (AQUALIA) a ČEVAK, a.s. (Energie AG). Tři z nich (MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ, a.s., ČEVAK, a.s., Šumperská provozní vodohospodářská společnost, a.s.) reprezentují model, v němž vlastník vodohospodářské infrastruktury není zároveň provozovatelem.

Dále jsem vybral pět provozních společností, které jsou z většiny ovládaný majiteli vodohospodářské infrastruktury (města a obce). Těchto pět společností je zároveň majitelem i provozovatelem vodárenské infrastruktury. Při výběru provozních společností alespoň částečně vlastněných majiteli infrastruktury bylo na výběr z mnoha možností. Při výběru společností jsem bral v potaz jejich velikost, dostupnost dat a polohu. Nakonec jsem vybral tyto společnosti: Vodohospodářská společnost Vrchlice-Maleč, a.s., Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav, a.s., Vodovody a kanalizace Pardubice, a.s., Vodovody a kanalizace Přešov, a.s. a CHEVAK Cheb, a.s.

6.2 Ekonomické ukazatele rentability

U porovnávání uvedených společností použiji několik ekonomických ukazatelů, na jejichž základě poté vyvodím určité závěry. Na rozdíl od elektroenergetiky mohou společnosti ve vodárenství provozovat více činností, a ne pouze regulovanou činnost.

Pro veřejnost je k dispozici pouze výroční zpráva, která obsahuje výsledky celé společnosti a nemusí rozdělovat výdaje a příjmy za regulovanou činnost a ostatní činnosti. Proto jedním kritériem

při výběru společnosti pro porovnání byla transparentnost regulované činnosti. U všech společností jsou uvedeny výnosy z vodného a stočného, které představují většinu výnosů. V ostatních výnosech se můžou skrývat i výnosy z jiné než regulované činnosti a pro veřejnost není možné určit, přesně jaké jsou úplné výnosy z regulované činnosti. Jinou otázkou potom je, jestli společností deklarované výnosy z regulační činnosti jsou skutečně pouze z činnosti regulační, ale tím se dále zabývat nebudu. Bohužel nemožnost rozlišení rozsahu neregulované činnosti není jenom u výnosů, ale i u aktiv. Určitým ukazatelem pro nás může být poměr dlouhodobého majetku vůči celkovým aktivům. Toto porovnání má samozřejmě větší výpovědní hodnotu pro provozní společnosti, které jsou zároveň majiteli infrastruktury. U všech společností budu porovnávat následující poměrové ekonomické ukazatele: rentabilita celkového vloženého kapitálu ROA, rentabilita vlastního kapitálu ROE, rentabilita tržeb ROS, celková zadluženost a podíl dividend na zisku. [14], [53]

Zvolil jsem především ukazatele, které pracují se ziskem. Důvodem je problematika regulovaných společností, která se týká právě jejich zisku. V médiích často slyšíme, že vodárenské společnosti mají nepřiměřené zisky a neúměrně se obohacují. Jedním z cílů této diplomové práce je nahlédnout o něco více do této problematiky, ačkoliv bez podrobné kalkulace a složení nákladů, tedy bez toho, co je pro běžné občany nedostupné, nelze udělat žádné definitivní závěry. [14], [53]

Rentabilita je ukazatelem schopnosti podniku dosahovat zisku využitím investovaného kapitálu a vytvářet nové zdroje. Ukazatele rentability se obecně používají k hodnocení celkové efektivnosti dané činnosti. Zásadní význam mají pro akcionáře, investory, ale i pro různé jiné skupiny. [14], [53]

6.2.1 Rentabilita celkového vloženého kapitálu ROA

Ukazatel ROA (return on assets) porovnává zisk vůči celkové hodnotě vloženého kapitálu. Již v předchozích kapitolách jsem se zmiňoval o povoleném zisku WACC a hodnotě 7 % pro vodárenství. Ukazatel ROA by se měl této hodnotě přibližovat. Bohužel jak jsem konstatoval výše, ve výročních zprávách a účetních uzávěrkách není oddělena regulovaná činnost od činnosti ostatní. Jak se později v této diplomové práci pokusím ukázat, provozní společnosti vlastněné městy a obcemi často kalkulují s minimálním ziskem a nevyplácí dividendy. Proč tomu tak je, bude zmíněno níže. Nicméně u provozovatelů s cílem maximalizovat zisk se dá očekávat uplatnění kalkulovaného zisku na nejvyšší přípustnou mez, tedy 7 %. Vzorec pro ROA může kalkulovat jak s čistým ziskem, tak se ziskem před zdaněním. Ve vzorci bude uplatněn zisk před zdaněním, protože i hodnota 7 % WACC je dána před zdaněním. Do hodnoty zisku je již započítáno finanční hospodaření společnosti, a zisk je tedy počítán jako EBT. Protože PZNK kalkuluje s použitým kapitálem, jako celkový vložený kapitál počítám všechna

aktiva společnosti a v případě společností s oddílným modelem provozování i hodnotu pronajatého majetku. [14], [53]

Ukazatel ROA je tedy dán výpočtem:

$$ROA = \frac{\text{zisk}}{\text{celkový vložený kapitál}} \quad (6)$$

kde

ROA je rentabilita aktiv,

zisk je hospodářský výsledek společnosti před zdaněním,

celkový vložený kapitál je hodnota všech aktiv v rozvaze společnosti (v případě provozních společností s oddílným modelem provozování je navíc přičtena hodnota pronajatého majetku). [14], [53]

Ukazatel ROA odráží celkovou výnosnost kapitálu bez ohledu na to, z jakých zdrojů byly podnikatelské činnosti financovány. Ukazatel se používá pro měření souhrnné efektivnosti. [14], [53]

6.2.2 Rentabilita vlastního kapitálu ROE

Ukazatel ROE (return on equity) porovnává čistý zisk vůči vlastnímu kapitálu. Ukazatel vyjadřuje výnosnost kapitálu vloženého akcionáři či vlastníky podniku. Pomocí ROE se zjišťuje intenzita reprodukce kapitálu odpovídající riziku investice. [14], [53]

Výpočet ukazatele ROE má vzorec:

$$ROE = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{vlastní kapitál}} \quad (7)$$

kde

ROE je rentabilita vlastního kapitálu (return on equity),

čistý zisk je čistý hospodářský výsledek společnosti,

vlastní kapitál je hodnota vlastního kapitálu z rozvahy společnosti. [14], [53]

U ukazatele ROE může růst znamenat např. zlepšení výsledku hospodaření, zmenšení podílu vlastního kapitálu ve firmě nebo také pokles úročení cizího kapitálu. [14], [53]

6.2.3 Rentabilita tržeb ROS

Rentabilita tržeb (return on sales) je dalším běžně využívaným ukazatelem rentability. ROS reprezentuje poměry, které v čitateli zahrnují zisk a jmenovateli obsahují tržby. U obou položek může jít o různé varianty, záleží na konkrétním druhu finanční analýzy. V našem případě využijí čistý zisk, jako jsem použil u ukazatele ROE, a tržby jako celkové výnosy. Ukazatel ROS se také nazývá provozní zisková marže a je přímo spojen s ukazatelem ROA přes metodu zvanou Du Pont vzorec. Tento vzorec rozkládá ukazatel ROA na část obrát aktiv (tržby vydělené hodnotou aktiv) a část provozní zisková marže, které se mezi sebou vynásobí. Protože se v našem případě zabýváme společnostmi, které v případě smíšeného provozního modelu disponují obrovským dlouhodobým majetkem, bude provozní zisková marže větší než obrát aktiv. [14], [53]

Ukazatel ROS je tedy dán vzorcem:

$$ROS = \frac{zisk}{tržby} \quad (8)$$

kde

ROS je rentabilita tržeb společnosti,

zisk je čistý hospodářský výsledek společnosti,

tržby jsou celkové tržby společnosti. [14], [53]

Ukazatel ROS vyjadřuje schopnost firmy dosahovat zisku při dané úrovni tržeb, tedy kolik dokáže firma vyprodukovat efektu na jednotku tržeb.

6.2.4 Celková zadluženost (debt ratio)

Celková zadluženost vyjadřuje rizikovost společnosti, někdy také nazývanou jako ukazatel věřitelského rizika, a jedná se o základní ukazatel zadluženosti. Věřitelé obecně preferují nízké hodnoty ukazatele debt ratio, nicméně u stabilních podniků může dočasné zvýšení zadluženosti vést k růstu celkové rentability. Ve spojení s úvěry a zadlužením společnosti se používá termín finanční páka. Princip finanční páky vychází z pozice akcionářů a věřitelů. Věřitelé vždy přijímají stejné úroky bez ohledu na hospodaření společnosti (pokud společnost nezbankrotuje) a risk v podobě úspěchu společnosti či

neúspěchu nesou akcionáři, kterým úroky zasahují do hospodaření společnosti. Finanční páka a debt ratio se standardně kalkuluje z dlouhodobých dluhů. Naše společnosti mají pravidelně vysoké částky v podobě krátkodobých dluhů, a z toho důvodu kalkuluji s celkovými dluhy společnosti. U debt ratio ukazatele je vhodné podotknout, že se pracuje s účetními hodnotami, a ne tržními. Debt ratio nezahrnuje například goodwill či know-how, což je jedním ze zdrojů opravňujících společnost ke generování zisku. [14], [53]

V oboru vodárenství uvidíme značné rozdíly mezi různými modely. U smíšeného a vlastnického modelu bude celková zadluženost mnohem nižší z titulu několikanásobně vyšších celkových aktiv, což je způsobeno majetnickým vztahem k infrastruktuře. Nicméně tento ukazatel bude vhodným ukazatelem pro srovnání mezi společnostmi, protože tak uvidíme způsob financování aktivit jednotlivých společností. [14], [53]

Výpočet celkové zadluženosti je dán vzorcem:

$$Debt\ ratio = \frac{cizí\ kapitál}{celková\ aktiva} \quad (9)$$

kde

Debt ratio je celková zadluženost společnosti,

cizí kapitál vyjadřuje všechny cizí zdroje společnosti,

celková aktiva vyjadřují celková aktiva v rozvaze společnosti. [14], [53]

6.2.5 Podíl dividend k zisku

Jako poslední ukazatel jsem vybral poměr vyplacených dividend k celkovému čistému zisku. Vzorec jednoduše vyjadřuje, kolik z čistého hospodářského zisku se vyplácí na dividendách. Vzorec pro podíl:

$$Podíl\ dividend\ k\ zisku = \frac{dividendy}{zisk} \quad (10)$$

kde

dividendy jsou vyplacená výše dividend společností,

zisk je čistý hospodářský zisk společnosti. [14], [53]

6.3 MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ, a.s.

MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ, a.s. je provozní společnost působící především v okolí měst Olomouc, Zlín a Prostějov. Provozní společnost je výhradně vlastněna francouzskou společností Veolia. Společnost využívá oddílný model, kde je majitel jinou společností než provozovatel. V tabulce níže je vybráno několik hodnot z výročních zpráv společnosti za rok 2014, 2013 a 2012. Druhá tabulka pak obsahuje vybrané ekonomické ukazatele ROA, ROE, ROS, celkovou zadluženost a podíl dividend na zisku. Navíc druhá tabulka obsahuje i podíl částky za pronájem infrastruktury k celkovým nákladům společnosti. [19], [36], [37]

Tabulka č. 5 – Údaje společnosti MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ

Veolia (Francie)				
MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ, a.s.				
Podíl	100,0 %	Veolia		
Vztah k majiteli infrastruktury	Pronájem			
Oblast	Olomoucko, Zlínsko, Prostějovsko			
Údaje za rok	2014	2013	2012	
Hodnota provozovaného majetku	6 923,976	6 683,862	7 458,829 mil.	
Vlastní kapitál	487,085	484,345	462,101 mil.	
z toho základní kapitál	151,901	115,901	115,901 mil.	
Cizí zdroje	768,018	819,607	845,405 mil.	
Aktiva	1 255,000	1 304,784	1 308,435 mil.	
Dlouhodobý majetek	488,557	526,756	568,795 mil.	
z toho dlouhodobý hmotný majetek	350,438	365,973	385,747 mil.	
Oběžná aktiva	738,078	747,311	707,741 mil.	
Fakturovaná pitná voda	23 244,000	23 600,000	24 141,000 tis. m3	
Fakturovaná odpadní voda	33 986,000	39 300,000	32 622,000 tis. m3	
Výnosy vodné	625,390	617,649	628,363 mil.	
Výnosy stočné	685,557	674,495	670,080 mil.	
Výnosy ostatní	50,269	47,990	47,118 mil.	
Náklady výkon	880,934	846,713	865,549 mil.	
z toho pronájem	390,787	381,618	373,715 mil.	
Náklady osobní	239,793	236,825	233,646 mil.	
Náklady ostatní	65,832	59,250	52,923 mil.	
Daň z příjmu	33,932	37,825	36,213 mil.	
Finanční hospodaření	-1,185	-3,777	-7,657 mil.	
Výnosy celkem	1 361,216	1 340,134	1 345,561 mil.	
Náklady celkem	1 186,559	1 142,788	1 152,118 mil.	
Výsledek hospodaření po zdanění	139,540	155,744	149,573 mil.	
Dividendy	136,800	133,500	130,334 mil.	

Zdroj: [19], [36], [37]

Tabulka č. 6 – Ekonomické ukazatele společnosti MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ

Veolia (Francie)			
MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ, a.s.			
Údaje za rok	2014	2013	2012
ROA	2,12 %	2,42 %	2,12 %
ROE	28,65 %	32,16 %	32,37 %
ROS	10,25 %	11,62 %	11,12 %
Debt ratio	61,20 %	62,82 %	64,61 %
Podíl dividend k zisku	98,04 %	85,72 %	87,14 %
Podíl pronájmu k nákladům celkem	32,93 %	33,39 %	32,44 %

Zdroj: [19], [36], [37]

První zkoumanou společností je MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ (nadále MV). Společnost představuje oddílný model provozování, MV tedy nevlastní žádnou vodohospodářskou infrastrukturu. Na první pohled si můžeme všimnout několika faktů. Za prvé vlastní majetek společnosti je několikanásobně menší než spravovaný majetek, za který nese jako provozovatel zodpovědnost. Z toho důvodu není správné do ukazatele ROA zahrnovat pouze majetek MV, ale měla by se zahrnovat i hodnota vodohospodářské infrastruktury. Za druhé naprostá většina příjmů společnosti je z vodného a stočného. Ačkoliv se v položce výnosy ostatní budou skrývat i výnosy z jiné než regulované činnosti, určitě se nebude jednat o všechny. I kdyby se hypoteticky jednalo o výnosy z jiné než regulované činnosti, je to stále méně než 5 % z celkových výnosů společnosti. Jak si později ukážeme u společností s vlastnickým modelem provozování, poměry osobních nákladů k nákladům spojeným s výkonem regulované služby jsou nízké, v tomto případě téměř čtvrtinové. Jedním z důvodů určitě bude know-how, díky kterému má provozovatel mimo jiné nárok na zisk z majetku, který nevlastní.

Ukazatelé nám mnohé napovědí. Nejdůležitější je parametr ROA. Ten měří návratnost k celkovým aktivům společnosti a hlavně se jím porovnává státem stanovený povolený zisk. Jak bylo řečeno v předchozích kapitolách, vlastník infrastruktury má nárok na povolený zisk v hodnotě 7 % (před zdaněním, po finančním hospodaření společnosti) z celkové hodnoty použitých aktiv na regulovanou činnost. S hodnotou ROA 2,12 % je MV hluboko pod povolenou hodnotou. Je pravda, že nevíme, kolik

přesně z nájemného jde na renovaci a rozvoj infrastruktury a kolik financí se vyplatí jako odměna vlastníkům, ale vzhledem k tomu, že nájemné dosahuje hodnoty zhruba 6 % z hodnoty infrastrukturního majetku, většina půjde pravděpodobně na investice. Ukazatel ROE nám sám o sobě nic zajímavého neřekne, slouží především k porovnání mezi jednotlivými provozními společnostmi. Jak bylo řečeno výše, ukazatel ROS se může považovat za jednu ze dvou částí ukazatele ROA. ROS je pětikrát větší než ROA, společnost je proto jednoznačně orientovaná na provozní marži než na obrat aktiv. Zajímavý ukazatel je podíl pronájmu k celkovým nákladům společnosti, který za regulovanou činnost a pronájem tvoří zhruba třetinu celkových nákladů. Co nám ovšem něco víc napoví o hospodaření společnosti je debt ratio a podíl dividend k zisku. Podíl zadluženosti je ve všech letech přes 60 %, nicméně velký podíl na tom mají krátkodobé závazky. Když navíc vezmeme v potaz fakt, že v majetku není započítaná provozovaná infrastruktura, jedná se z pohledu WACC a moderního financování společností o lepší model, než uvidíme u provozních společností se smíšeným modelem provozování. Na první pohled se může zdát míra zadlužení příliš vysoká, musíme si ale uvědomit, že se počítá pouze z aktiv společnosti, zatímco výnosy jsou počítány z celkových aktiv společnosti a provozované infrastruktury. Posledním ukazatelem je již dříve zmíněný poměr vyplacených dividend k celkovému zisku, který se pohybuje u vysoké hranice 90 %. Základní kapitál se za sledované období nenavýšil a po odvedení peněz do povinných fondů se téměř celý zbytek zisku k rozdělení vyplatil jako dividendy stoprocentnímu vlastníkovi Veolii.

6.4 Šumperská provozní vodohospodářská společnost, a.s.

Šumperská provozní vodohospodářská společnost, a.s. (ŠPVŠ), je dalším zástupcem oddílného modelu. Jako MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ, a.s. je i tato společnost z naprosté většiny (98,7 %) vlastněna zahraniční společností z Francie. Jedná se o společnost SUEZ ENVIRONNEMENT S.A.S., která koupila původní společnost s názvem ONDEO. Jak název napovídá, působnost společnosti je především v okolí města Šumperk. Oproti první společnosti (MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ, a.s.) se jedná o společnost poněkud menší. V tabulce níže je vybráno několik hodnot z výročních zpráv společnosti za rok 2014, 2013 a 2012. Druhá tabulka pak obsahuje vybrané ekonomické ukazatele ROA, ROE, ROS, celkovou zadluženost a podíl dividend na zisku. Navíc druhá tabulka obsahuje i podíl částky za pronájem infrastruktury k celkovým nákladům společnosti. [20], [21], [40], [41], [42], [43]

Tabulka č. 7 – Údaje společnosti Šumperská provozní vodárenská společnost

SUEZ ENVIRONNEMENT S.A.S. (Francie)			
Šumperská provozní vodohospodářská společnost, a.s.			
Podíl	98,7 %	SUEZ	
Vztah k majiteli infrastruktury	Nájemce		
Oblast	Šumperk		
Údaje za rok	2014	2013	2012
Hodnota provozovaného majetku	5 921,000	5 921,000	5 921,000 mil.
Vlastní kapitál	128,973	123,921	121,356 mil.
z toho základní kapitál	70,806	70,806	70,806 mil.
Cizí zdroje	136,860	125,573	117,396 mil.
Aktiva	265,836	250,611	238,752 mil.
Dlouhodobý majetek	84,060	87,466	89,725 mil.
z toho dlouhodobý hmotný majetek	77,809	80,707	81,680 mil.
Oběžná aktiva	180,804	162,077	148,243 mil.
Fakturovaná pitná voda	3 561,000	3 530,000	3 626,000 tis. m3
Fakturovaná odpadní voda	7 755,000	8 569,000	8 291,000 tis. m3
Výnosy vodné	122,000	292,681	281,488 mil.
Výnosy stočné	144,000		mil.
Výnosy ostatní	27,315	5,799	9,883 mil.
Náklady výkon	162,521	169,709	163,520 mil.
z toho pronájem	67,193	67,171	67,229 mil.
Náklady ostatní	17,204	20,361	22,757 mil.
Náklady osobní	86,334	85,132	82,964 mil.
Daň z příjmu	5,241	4,575	5,353 mil.
Finanční hospodaření	0,400	0,103	0,027 mil.
Výnosy celkem	293,315	298,480	291,371 mil.
Náklady celkem	266,059	275,202	269,241 mil.
Výsledek hospodaření po zdanění	22,415	18,806	16,804 mil.
Dividendy	17,064	15,011	13,028 mil.

Zdroj: [20], [21], [40], [41], [42], [43]

Tabulka č. 8 – Ekonomické ukazatele společnosti Šumperská provozní vodárenská společnost

SUEZ ENVIRONNEMENT S.A.S. (Francie)			
Šumperská provozní vodohospodářská společnost, a.s.			
Údaje za rok	2014	2013	2012
ROA	0,45 %	0,38 %	0,36 %
ROE	17,38 %	15,18 %	13,85 %
ROS	7,64 %	6,30 %	5,77 %
Debt ratio	51,48 %	50,11 %	49,17 %
Podíl dividend k zisku	76,13 %	79,82 %	77,53 %
Podíl pronájmu k nákladům celkem	25,25 %	24,41 %	24,97 %

Zdroj: [20], [21], [40], [41], [42], [43]

Druhá provozní společnost s oddílným modelem provozování je ŠPVS. Na první pohled se jedná o mnohem menší společnost než MV, protože aktiva ŠPVS jsou zhruba pětinové. Nicméně hodnota spravované vodohospodářské infrastruktury je podobná, jde tedy o zajímavé porovnání. Opět vidíme případ, kdy společnost nenavýšuje vlastní kapitál, což je naprosto logické vzhledem k faktu, že společnost je založená za jedním účelem a není zde moc prostor pro získávání nových finančních prostředků či zvyšování důvěryhodnosti společnosti. Naprostá většina příjmů společnosti je opět z vodného a stočného, jedná se tak o relevantní společnost pro porovnání. Zajímavým ukazatelem efektivního hospodaření firmy je poměr osobních nákladů k nákladům za výkon společnosti. V tomto případě jsou osobní náklady poloviční, zatímco u provozních společností se smíšeným modelem provozování se jedná o částky sobě se blíží. Jedním z vysvětlení je komerční zaměření provozních společností a určité know-how, což je i jedním z důvodů pro zisk společnosti, respektive přínos zahraniční zkušené společnosti.

Na první pohled je zásadní rozdíl mezi MV a ŠPVS ve výsledku hospodaření. Ačkoliv je hodnota provozovaného majetku podobná, zisk MV je zhruba pětinásobně vyšší než ten ŠPVS. Toto v zásadě není zvláštní, protože hlavní roli hraje prvotní nastavení zisku. Jak bylo zmíněno v kapitole 4.4.2.2, meziroční nárůst zisku je omezen na maximálně 7 %, ovšem od Ministerstva financí lze dostat výjimku. U prvotního nastavení hraje největší roli vyjednávání mezi vlastníkem a provozovatelem, pokud si tedy MV vyjednalo lepší podmínky, ŠPVS prakticky nemá možnost se ziskům MV přiblížit. Ukazatel ROA

dosahuje oproti MV nízkých hodnot okolo 0,4 %. Hodnota zadlužení je o trochu menší než u MV, ale pořád se jedná o vysokou hodnotu kolem 50 %. Ukazatele ROE má smysl porovnávat pouze mezi společnostmi navzájem, z toho důvodu je budu porovnávat až v kapitole, která se bude ukazateli výhradně zabývat. U ukazatele ROS vidíme zásadní rozdíl oproti MV. Ačkoliv dosahuje zhruba polovičních hodnot, poměrově k ROA dosahuje až patnáctkrát vyšších hodnot. Z toho lze odvodit, že společnost ŠPVP je mnohem více orientovaná na provozní marži než na obrat aktiv. Na závěr by se mělo zmínit, že společnost opět naprostou většinu zisku vyplácí na dividendách téměř sto procentnímu vlastníkovi SUEZ.

6.5 ČEVAK a.s.

Provozní společnost ČEVAK a.s. je třetí a poslední společností reprezentující oddílný model provozování. Jedná se také o třetí provozní společnost vlastněnou zahraniční společností. ČEVAK je sto procentně vlastněn rakouskou společností Energie AG. ČEVAK působí v okolí města České Budějovice, Písek či Tábor. Co se týká velikosti, jedná se o obdobnou společnost jako je MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ, a.s. Údaje jsou za rok 2014, 2013 a 2012. [22], [23], [33]

Tabulka č. 9 - Údaje společnosti ČEVAK

Energie AG (Rakousko)				
ČEVAK a.s.				
Podíl	100,0 %	Energie AG		
Vztah k majiteli infrastruktury	Pronájem			
Oblast	České Budějovice, Písek, Tábor			
Údaje za rok	2015/2014	2014/2013	2013/2012	
Hodnota provozovaného majetku	55 000,000	55 000,000	55 000,000	mil.
Vlastní kapitál	625,095	650,153	673,986	mil.
z toho základní kapitál	135,000	135,000	135,000	mil.
Cizí zdroje	850,131	834,776	826,458	mil.
Aktiva	1 477,357	1 486,963	1 502,574	mil.
Dlouhodobý majetek	444,489	477,953	501,532	mil.
z toho dlouhodobý hmotný majetek	427,539	438,270	453,467	mil.
Oběžná aktiva	994,111	984,086	979,720	mil.
Fakturovaná pitná voda	22 790,000	23 309,000	23 865,000	tis. m3
Fakturovaná odpadní voda	30 920,000	30 859,000	30 927,000	tis. m3
Výnosy vodné	829,595	850,437	859,172	mil.
Výnosy stočné	943,686	927,353	917,600	mil.
Výnosy ostatní	250,595	238,730	257,629	mil.
Náklady výkon	1 316,723	1 321,994	1 324,151	mil.
z toho pronájem	577,042	579,344	587,457	mil.
Náklady ostatní	134,755	122,736	138,681	mil.
Náklady osobní	415,602	413,650	413,041	mil.
Daň z příjmu	30,671	30,557	32,638	mil.
Finanční hospodaření	0,953	2,032	0,729	mil.
Výnosy celkem	2 023,876	2 016,520	2 034,401	mil.
Náklady celkem	1 867,080	1 858,380	1 875,873	mil.
Výsledek hospodaření po zdanění	127,078	129,615	126,619	mil.
Dividendy	152,137	153,448	206,000	mil.

Zdroj: [22], [23], [33]

Tabulka č. 10 – Ekonomické ukazatele společnosti ČEVAK

Energie AG (Rakousko)			
ČEVAK a.s.			
Údaje za rok	2015/2014	2014/2013	2013/2012
ROA	0,28 %	0,28 %	0,28 %
ROE	20,33 %	19,94 %	18,79 %
ROS	6,28 %	6,43 %	6,22 %
Debt ratio	57,54 %	56,14 %	55,00 %
Podíl dividend k zisku	119,72 %	118,39 %	162,69 %
Podíl pronájmu k nákladům celkem	30,91 %	31,17 %	31,32 %

Zdroj: [22], [23], [33]

Třetí provozní společnost s oddílným modelem provozování je, co se týká provozované infrastruktury, ta největší. ČEVAK je zodpovědný za vodohospodářské služby pro téměř celý Jihočeský kraj a části krajů Plzeňského a Vysočina. U třetí provozní společnosti vidíme opakující se trendy z předchozích dvou analýz. Opět nedochází k žádnému navyšování základního kapitálu společnosti (vysvětleno u předchozí společnosti), většina příjmů pochází z vodného a stočného, pronájem tvoří zhruba třetinu celkových nákladů a osobní náklady jsou dokonce třetinové oproti nákladům za výkon. Obzvláště nízké osobní náklady naznačují efektivní provozování společnosti, jak je v privátním sektoru správné.

Nejdůležitější ukazatel ROA byl za sledované období stabilní a dosahoval hodnoty 0,28 %. Jedná se o nejmenší hodnotu z porovnávaných společností, a i kdyby celý pronájem byl čistým ziskem pro majitele a nic se nepoužilo na obnovu, celkový zisk by tak dosahoval necelých dvou procent z povolených sedmi. Ukazatel ROS dosahuje podobných hodnot jako u ŠPVS s tím, že ROA je tak o čtvrtinu menší. Více o tom, co toto znamená, bude vysvětleno dále v kapitole věnující se výhradně porovnávaným ekonomickým ukazatelům. Míra zadlužení debt ratio se pohybuje nad 50 %, podobně jako u ostatních provozních společností s oddílným modelem provozování. Opět se potvrzuje orientace společnosti směrem k privátnímu sektoru, kde cizí kapitál má nižší hodnotu než vlastní kapitál. Zajímavostí je množství vyplacených financí na dividendách. Vyplacené dividendy totiž přesahují celkový výsledek hospodaření po zdanění, v jednom sledovaném roce dokonce o 60 %. Důvodem je

vysoký nerozdělený zisk z předchozích období, který si nyní společnost chce proplatit. Když vezmeme v úvahu hodnotu ROA, zvýšením vyplácených dividend se společnost rozhodně vůči předpisům neprohřešuje.

6.6 Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava, a.s.

Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava, a.s. (SmVaK) je společnost z naprosté většiny (98,7%) vlastněná španělskou společností AQUALIA. Zde se ovšem nejedná o model oddílný, ale o model smíšený, téměř vlastnický. Tato provozní společnost se vymyká všem pravidlům a ostatním společnostem a jedná se o naprosto ojedinělý případ na území České republiky. Jde totiž o jediný případ, kdy je společnost vlastníci vodohospodářskou infrastrukturu prakticky ze sta procent vlastněna zahraniční společností. Zde může v teoretické rovině nastat zásadní problém. U všech modelů je zajištěna rovnováha, protože vlastníkem infrastruktury je město či obec. Ty se mají ve svém vlastním zájmu starat o dobrý stav své vodohospodářské infrastruktury. Bohužel pokud majitelem infrastruktury není příslušná obec či město, není toto zajištěno a motivace opadá. Vlastník infrastruktury sice musí předložit plán financování obnovy infrastruktury, který musí splňovat určitá pravidla, nicméně je zde jistá volnost. Takový problém je tedy, jak již bylo zmíněno výše, možný pouze teoreticky. Nechci tvrdit, že právě u společnosti SmVaK v praxi tento problém nastává, a snažím se upozornit na to, že vzhledem k ustanovením by tento problém u společnosti tohoto typu nastat mohl. Uvedené údaje jsou za rok 2014, 2013 a 2012. [24], [38], [39]

Tabulka č. 11 - Údaje společnosti Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava, a.s.

AQUALIA (Španělsko/Japonsko)			
Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava, a.s.			
Podíl	98,7 %	AQUALIA CZECH	
Vztah k majiteli infrastruktury	Majitel		
Oblast	Moravskoslezský kraj, Ostrava		
Údaje za rok	2014	2013	2012
Investice	511,000	515,000	505,000 mil.
z toho dotace	0,000	0,000	0,000 mil.
Vlastní kapitál	4 663,063	4 587,655	4 495,576 mil.
z toho základní kapitál	3 458,425	3 458,425	3 458,425 mil.
Cizí zdroje	3 122,286	3 046,485	3 009,983
Aktiva	7 785,349	7 634,140	7 505,559 mil.
Dlouhodobý majetek	7 184,964	7 125,908	7 052,560 mil.
z toho dlouhodobý hmotný majetek	7 158,281	7 097,173	7 025,831 mil.
z toho infrastruktura vodárenství	6 665,000	6 665,000	6 665,000 mil.
Oběžná aktiva	600,385	508,232	452,999 mil.
Fakturovaná pitná voda	34 070,000	34 751,000	35 894,000 tis. m ³
Fakturovaná odpadní voda	27 920,000	28 006,000	28 488,000 tis. m ³
Výnosy vodné a stočné	2 217,096	2 158,025	2 119,953 mil.
Výnosy ostatní	45,156	55,346	73,201 mil.
Náklady výkon	455,885	467,970	468,299 mil.
Náklady ostatní	324,954	304,012	311,980 mil.
Náklady osobní	412,332	405,004	395,436 mil.
Odpisy	459,563	445,983	436,248 mil.
Daň z příjmu	93,000	96,470	90,991 mil.
Finanční hospodaření	-105,643	-105,330	-105,051 mil.
Výnosy celkem	2 262,252	2 213,371	2 193,154 mil.
Náklady celkem	1 652,734	1 622,969	1 611,963 mil.
Výsledek hospodaření po zdanění	410,875	388,602	385,149 mil.
Dividendy	335,467	297,635	318,625 mil.

Zdroj: [24], [38], [39]

Tabulka č. 12 – Ekonomické ukazatele společnosti Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava, a.s.

AQUALIA (Španělsko/Japonsko)			
Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava, a.s.			
Údaje za rok	2014	2013	2012
ROA	6,47 %	6,35 %	6,34 %
ROE	8,81 %	8,47 %	8,57 %
ROS	18,16 %	17,56 %	17,56 %
Debt ratio	40,10 %	39,91 %	40,10 %
Podíl dividend k zisku	81,65 %	76,59 %	82,73 %

[24], [38], [39]

Jak už bylo několikrát řečeno, SmVaK Ostrava zastupuje ojedinělý případ, kdy je provozní společnost zároveň majitelem vodohospodářské infrastruktury a majitelem společnosti nejsou města ale zahraniční společnost. Ačkoliv se tedy jedná o smíšený model provozování, nebudu tuto společnost porovnávat s ostatními společnostmi se smíšenými modely provozování. Jak je vidět na několika hodnotách z tabulek, společnost se přibližuje společností s oddílným modelem provozování. Vysvětlení je jednoduché, společnost je v komerčních rukou a ne v obecním majetku. První věc je, že společnost nenavýšuje základní kapitál. Dále vidíme, že většina zisku (okolo 80 %) se vyplácí jako dividendy a že míra zadlužení je vysoká přes 40 %. Zde se jedná o skutečně velkou míru zadlužení, protože v aktivech je již započítaná hodnota vodohospodářského majetku. Taky se jedná o první a i poslední společnost, která má vysoce negativní finanční hospodaření. U většiny ostatních společností je finanční hospodaření vzhledem k zisku a nákladům zanedbatelné. Z takto vysoké zadluženosti se dá vyvodit vysoká hodnota vlastního kapitálu. Na jednu stranu se může 40 % celkového zadlužení zdát jako vysoká hodnota, ale na druhé straně je zhruba polovina z této hodnoty tvořena krátkodobými dluhy a společnost má navíc zajištěný dlouhodobý, stabilní a velice předvídatelný zisk. Podobnost se společnostmi se smíšeným modelem provozování naopak vidíme v poměru výnosů za vodné a stočné k ostatním výnosům. Dále také vidíme, že osobní náklady jsou téměř srovnatelné s náklady za výkon.

Na první pohled nás zaujme hodnota ekonomického ukazatele ROA. Ta se pohybuje okolo hodnoty 6,4 %, což je suverénně nejvíce ze všech porovnávaných společností. Jak bylo řečeno výše, fakt, že společnost má takto vysoký zisk, na který má ovšem ze zákona právo, je pravděpodobně způsoben chybějícím prvkem, a to smlouvou se státní jednotkou – městem či vesnicí. Kromě vysokého

ukazatele ROA má společnost mnohem vyšší ukazatele ROE a ROS oproti ostatním společnostem se smíšeným modelem provozování. Speciálně SmVaK Ostrava dosahuje ze všech společností nejvyšší hodnoty ukazatele ROS, což odpovídá hlavní motivaci provozních společností ve vodárenství – úspore nákladů.

6.7 Vodohospodářská společnost Vrchlice-Maleč, a.s.

Vodohospodářská společnost Vrchlice-Maleč, a.s. (VHS Vrchlice-Maleč) je prvním z vybraných provozovatelů standardního smíšeného modelu. Společnost, která je zároveň provozovatelem a majitelem vodohospodářské infrastruktury, je z většiny vlastněna obcemi a městy. Největší podíl ve společnosti má město Kutná Hora se 46,9 %. Provozní společnost působí v oblasti měst Kutná Hora a Čáslav, velikostně se jedná o spíše střední až menší subjekt. Údaje uvedené v tabulce jsou za rok 2014, 2013 a 2012. [25], [50], [51]

Tabulka č. 13 - Údaje společnosti Vodohospodářská společnost Vrchlice-Maleč

Města				
Vodohospodářská společnost Vrchlice-Maleč, a.s.				
Podíl	46,9 %			Kutná Hora
Vztah k majiteli infrastruktury	Vlastník			
Oblast	Kutná hora, Čáslav			
Údaje za rok	2014	2013	2012	
Investice	37,207	557,597	369,153	mil.
dotace	22,868	203,131	135,367	mil.
Vlastní kapitál	1 176,997	1 163,120	1 136,571	mil.
z toho základní kapitál	515,807	515,807	515,807	mil.
Cizí zdroje	129,614	200,695	183,754	mil.
Aktiva	1 307,034	1 366,575	1 322,693	mil.
Dlouhodobý majetek	1 115,789	1 118,308	1 094,268	mil.
z toho dlouhodobý hmotný majetek	1 110,977	1 110,977	1 086,406	mil.
Oběžná aktiva	189,450	245,370	227,577	mil.
Fakturovaná pitná voda	2 426,000	2 403,000	2 532,000	tis. m3
Fakturovaná odpadní voda	-	-	-	tis. m3
Výnosy vodné	94,762	91,335	92,231	mil.
Výnosy stočné	85,153	81,995	78,440	mil.
Výnosy ostatní	24,081	34,468	44,816	mil.
Náklady výkon	82,198	89,666	101,137	mil.
Náklady ostatní	7,382	9,282	5,830	mil.
Náklady osobní	56,265	54,591	52,000	mil.
Odpisy	39,805	36,554	34,260	mil.
Daň z příjmu	3,876	3,685	4,006	mil.
Finanční hospodaření	-0,069	1,250	0,802	mil.
Výnosy celkem	203,996	207,798	215,487	mil.
Náklady celkem	185,650	190,093	193,227	mil.
Výsledek hospodaření po zdanění	14,401	15,270	19,056	mil.
Dividendy	0,000	0,000	0,000	mil.

Zdroj: [25], [50], [51]

Tabulka č. 14 – Ekonomické ukazatele společnosti Vodohospodářská společnost Vrchlice-Maleč

Města			
Vodohospodářská společnost Vrchlice-Maleč, a.s.			
Údaje za rok	2014	2013	2012
ROA	1,40 %	1,39 %	1,74 %
ROE	1,22 %	1,31 %	1,68 %
ROS	7,06 %	7,35 %	8,84 %
Debt ratio	9,92 %	14,69 %	13,89 %
Podíl dividend k zisku	0,00 %	0,00 %	0,00 %

Zdroj: [25], [50], [51]

Při popisu a porovnávání společností musíme brát v úvahu, že v aktivech společnosti je celá vodohospodářská infrastruktura. Na první pohled nás zaujme nízký výsledek hospodaření po zdanění. Důvodem pravděpodobně bude fakt, že společnost záměrně generuje minimální zisk, který dává především do různých fondů, a snižuje tak cenu vodného a stočného. Na rozdíl od předchozích společností, výnosy za ostatní činnosti již nejsou zanedbatelné vzhledem k výnosům za vodné a stočné. Ačkoliv ostatní výnosy mohou být stále za regulovanou činnost, jediné co je jisté je, že společnost má buď větší objem ostatních činností, nebo je provozuje za vyšší cenu. Poslední zajímavostí je poměr osobních nákladů k nákladům za výkon, který dosahuje až poloviční hodnoty. To napovídá o efektivním řízení společnosti a později uvidíme, že se jedná o nižší poměr než u ostatních srovnávaných společností se smíšeným modelem provozování.

Vodohospodářská společnost Vrchlice-Maleč dosahuje ROA v hodnotách okolo 1,5 %. To by se mohlo v porovnání k ostatním zkoumaným subjektům zdát jako vysoké procento. Když však vezmeme v úvahu fakt, že společnost pravidelně nevyplácí žádné dividendy a většina zisku přichází do různých fondů či investic, není vyšší hodnota na újmu poplatníkům. Debt ratio se pohybuje mezi 10 až 15 procenty. Je otázkou, do jaké míry je nízká zadluženost správným či chybným krokem. Pro efektivní financování činností se rozhodně počítá s vyšším stupněm zadlužení, nicméně musíme brát ohled na druh subjektu a jeho činnost. Společnost je založena pouze za účelem poskytování povinné služby, a tak nemá zájem riskovat případné problémy s vyšším zadlužením. Je to sice méně efektivní způsob

financování, nicméně společnost není orientovaná na zisk a náklady spojené s regulací se promítnou do ceny za vodné a stočné. Ukazatel ROS je asi pětkrát vyšší než ROA, což je například podobné jako u Moravské vodárenské. Oproti ostatním společnostem se sdíleným modelem se jedná o spíše vyšší hodnotu. Je zde otázkou, jestli generování (relativně k ostatním společnostem) vyššího zisku je rozumné za předpokladu, že se nevyplácí na dividendách. Hlavním a víceméně jediným důvodem dle mého názoru může být kumulace financí pro investiční činnost.

6.8 Vodovody a kanalizace Pardubice, a.s.

Vodovody a kanalizace Pardubice, a.s. (VaK Pardubice) je dalším ukázkovým případem smíšeného provozního modelu. Hlavní podíl ve společnosti má město Pardubice se svými 42,8 procenty. Provozovatel působí v okolí města Pardubice. Uvedené údaje jsou za rok 2014, 2013 a 2012. [27], [48], [49]

Tabulka č. 15 - Údaje společnosti Vodovody a kanalizace Pardubice

Města				
Vodovody a kanalizace Pardubice, a.s.				
Podíl	42,8 %			Pardubice
Vztah k majiteli infrastruktury	Vlastník			
Oblast	Pardubice a okolí			
Údaje za rok	2014	2013	2012	
Investice	188,051	89,400	464,300	mil.
dotace	54,488	19,298	11,373	mil.
Vlastní kapitál	2 222,795	2 159,207	2 136,399	mil.
z toho základní kapitál	1 448,054	1 397,898	1 392,449	mil.
Cizí zdroje	695,399	737,048	938,321	mil.
Aktiva	2 918,194	2 898,044	3 078,298	mil.
Dlouhodobý majetek	2 447,940	2 521,371	2 764,060	mil.
z toho dlouhodobý hmotný majetek	2 442,670	2 515,168	2 756,842	mil.
Oběžná aktiva	458,358	364,153	303,311	mil.
Fakturovaná pitná voda	6 813,000	6 901,000	7 086,000	tis. m3
Fakturovaná odpadní voda	7 682,000	7 882,000	8 132,000	tis. m3
Výnosy vodné	220,457	223,988	230,601	mil.
Výnosy stočné	299,285	307,067	302,821	mil.
Výnosy ostatní	72,723	60,620	78,025	mil.
Náklady výkon	266,699	268,853	288,006	mil.
Náklady ostatní	31,513	13,466	15,768	mil.
Náklady osobní	118,256	113,244	108,331	mil.
Odpisy	158,239	161,204	154,371	mil.
Daň z příjmu	-5,567	3,527	7,806	mil.
Finanční hospodaření	-7,738	-11,519	-13,786	mil.
Výnosy celkem	592,465	591,675	611,447	mil.
Náklady celkem	574,707	556,767	566,476	mil.
Výsledek hospodaření po zdanění	15,587	19,862	23,379	mil.
Dividendy	0,000	0,000	0,000	mil.

Zdroj: [27], [48], [49]

Tabulka č. 16 – Ekonomické ukazatele společnosti Vodovody a kanalizace Pardubice

Města			
Vodovody a kanalizace Pardubice, a.s.			
Údaje za rok	2014	2013	2012
ROA	0,34 %	0,81 %	1,01 %
ROE	0,70 %	0,92 %	1,09 %
ROS	2,63 %	3,36 %	3,82 %
Debt ratio	23,83 %	25,43 %	30,48 %
Podíl dividend k zisku	0,00 %	0,00 %	0,00 %

Zdroj: [27], [48], [49]

VaK Pardubice je druhou společností se smíšeným modelem a jak název napovídá, jedná se o oblast města Pardubice. Obecně společnosti se smíšeným modelem provozování mají oproti společnostem s oddílným modelem provozování menší vodohospodářskou infrastrukturu na provozování. Nicméně v porovnávaných společnostech se jedná o spíše větší společnost. První odlišností od předešlých případů je navyšování základního kapitálu společnosti. Důvodem zde bude pravděpodobně příjem nových financí od vnějších zdrojů. Dále z tabulky vyčteme nízkou, zhruba poloviční hodnotu osobních nákladů k nákladům za výkon. To je sice mnohem více než u společností s oddílným modelem provozování, ale na porovnávané společnosti se smíšeným modelem provozování se jedná o spíše menší hodnotu. V neposlední řadě je vidět, že výnosy z ostatních činností tvoří nezanedbatelnou část celkových výnosů, v některých letech až 15 %. Zde nastal pravý opak oproti mým předpokladům. Osobně jsem předpokládal, že společnosti se smíšeným modelem provozování budou mít víceméně všechny výnosy z vodného a stočného, obzvláště když si nevyplácí žádné dividendy, a společnosti s oddílným modelem provozování budou mít mnoho jiných neregulovaných aktivit. Skutečnost se zatím jeví přesně naopak. Nicméně výnosy z ostatních činností mohou být pořád z regulované činnosti. Vysvětlení, proč společnosti s oddílným modelem provozování nemají moc ostatních výnosů, mě napadá jedno. Dle mého názoru společnosti už takto mají negativní pověst u veřejnosti, jsou určitě pod drobnohledem kontrolních orgánů a poslední co by potřebovaly je skandál. Proto vytvářejí dceřiné a sesterské společnosti, které provozují ony neregulované činnosti.

Všechny ekonomické ukazatele nabývají nízkých hodnot. Hodnota ROA se v průběhu let značně mění od 1 % po 0,34 %, což jak si později ukážeme, je ze všech porovnávaných společností se smíšených modelem provozování nejnižší hodnota. Naopak míra zadlužení debt ratio dosahuje až 30 % a je suverénně z porovnávaných společností ve skupině nejvyšší. Z pohledu efektivního financování společnosti jde o preferovanější variantu. A nakonec stejně jako u Vodohospodářské společnosti Vrchlice-Maleč, i VaK Pardubice nevyplácí žádné dividendy. VaK Pardubice se zdá být společností, která je přátelská vůči svým zákazníkům. Dosahuje malých zisků, má vyšší poměr zadlužení a nevyplácí si žádné dividendy. Jaká je skutečně cena regulované služby si ukážeme v samostatné kapitole, která bude následovat.

6.9 CHEVAK Cheb, a.s.

CHEVAK Cheb, a.s. je dalším případem smíšeného modelu provozování. V této společnosti máme ovšem zvláštnost, a to nezanedbatelnou přítomnost zahraniční společnosti, která vlastní určitý podíl CHEVAKu Cheb, a.s. Největší podíl jako jednotlivec ve společnosti má právě zahraniční rakouská Gelsenwasser AG Gelsenkirchen s 28,75 %. Nadpoloviční většinu, 55,33 %, má mezi sebou rozděleno 5 hlavních měst v oblasti provozování. Provozní společnost působí v oblasti měst Cheb, Mariánské lázně a Františkovi Lázně. Uvedené údaje jsou za rok 2014, 2013 a 2012. [29], [30], [34], [35]

Tabulka č. 17 - Údaje společnosti CHEVAK

Města			
CHEVAK Cheb, a.s.			
Podíl	55,3 %		Města
	28,8%		Gelsenwasser
Vztah k majiteli infrastruktury	vlastník		
Oblast	Cheb, Mariánské lázně		
Údaje za rok	2014	2013	2012
Investice			302,464 mil.
Dotace			175,332 mil.
Vlastní kapitál	1 610,642	1 569,190	1 503,642 mil.
z toho základní kapitál	1 183,386	1 159,186	1 131,608 mil.
Cizí zdroje	214,340	177,558	191,427 mil.
Aktiva	1 824,982	1 746,748	1 695,075 mil.
Dlouhodobý majetek	1 606,770	1 576,426	1 556,415 mil.
z toho dlouhodobý hmotný majetek	1 603,455	1 571,207	1 550,678 mil.
Oběžná aktiva	216,650	169,398	137,255 mil.
Fakturovaná pitná voda	4,134	4 158,000	4,261 tis. m3
Fakturovaná odpadní voda	4,879	4,948	5,050 tis. m3
Výnosy vodné	142,672	143,426	146,950 mil.
Výnosy stočné	167,702	152,159	155,690 mil.
Výnosy prodej	13,802	23,597	10,375 mil.
Náklady výkon	107,378	105,721	90,897 mil.
Náklady ostatní služby	15,421	21,804	31,221 mil.
Náklady osobní	86,407	93,658	92,398 mil.
Odpisy	69,045	58,130	57,168 mil.
Daň z příjmu	6,701	7,622	8,026 mil.
Finanční hospodaření	-0,743	-0,596	-0,567 mil.
Výnosy celkem	324,176	319,182	313,015 mil.
Náklady celkem	278,251	279,313	271,684 mil.
Výsledek hospodaření po zdanění	38,481	31,651	32,738 mil.
Dividendy	26,307	26,354	26,284 mil.

Zdroj: [29], [30], [34], [35]

Tabulka č. 18 – Ekonomické ukazatele společnosti CHEVAK

Města			
CHEVAK Cheb, a.s.			
Údaje za rok	2014	2013	2012
ROA	2,48 %	2,25 %	2,40 %
ROE	2,39 %	2,02 %	2,18 %
ROS	11,87 %	9,92 %	10,46 %
Debt ratio	11,74 %	10,17 %	11,29 %
Podíl dividend k zisku	68,36 %	83,26 %	80,29 %

Zdroj: [29], [30], [34], [35]

Z pohledu celkových aktiv se jedná spíše o středně velkou provozní společnost. Podobně jako VaK Pardubice, tak i CHEVAK navyšuje svůj základní kapitál, pravděpodobně z důvodu získávání nových financí. CHEVAK jako první společnost vydává značné finanční prostředky do investic na rozvoj a údržbu vodohospodářské infrastruktury. Bohužel se mi podařilo získat údaj pouze za jeden rok a může se tak jednat o výjimku z důvodu individuálního velkého projektu, ale v tomto roce představovaly investice až 300 milionů. Když tuto hodnotu vztáhneme k odpisům společnosti, které se pohybují v rozmezí 60 až 70 milionů, jde o velkou částku. Nutno však podotknout, že více jak polovina investic byla získána z dotací. Protože většina dotací přichází z fondu soudržnosti a OPŽP, je zde krásně vidět, jak velkou roli tento fond hraje a jak je pro provozní společnosti důležitý. U CHEVAKu je drtivá většina příjmů z vodného a stočného, což z něho dělá ideální subjekt ke zkoumání. U této provozní společnosti také vidíme, že osobní náklady se přibližují celkovým nákladům za výkon spojený s vodným a stočným. Z toho ve srovnání k ostatním společnostem vyplývá spíše neekonomické nakládání s lidskými zdroji.

Z ukazatelů je nejzajímavější ROA, který se pohybuje okolo hodnoty 2,4 % a jde tak o nejvyšší hodnotu ze všech zkoumaných společností vyjma SmVaK Ostrava. Ve spojitosti s vyšším ROA je nutno zmínit i podíl vyplácených dividend, který většinou dosahuje hodnoty 80 % z celkového hospodářského výsledku, jinými slovy téměř všechen zisk k přerozdělení se vyplácí akcionářům. Důvodem k tomuto chování provozní společnosti je pravděpodobně přítomnost soukromé společnosti Gelsenwasser s nezanedbatelným podílem skoro 30 %. Tato společnost bude pochopitelně chtít mít vyplácen zasloužený zisk. Dále má CHEVAK obvyklý nízký stupeň zadlužení, debt ratio je lehce přes 10 % a je na srovnatelné hodnotě s ostatními provozními společnostmi se smíšeným modelem provozování.

Samotné finanční hospodaření nedosahuje ani jednoho milionu korun, což je vzhledem k ziskům přes třicet milionů, investicím ve stovkách milionů a hodnotě aktiv skoro dvě miliardy naprosté nic. Dle mého názoru ne zrovna vhodné financování.

6.10 Vodovody a kanalizace Přerov, a.s.

Vodovody a kanalizace Přerov, a.s. (VaK Přerov) jsou dalším zástupcem smíšeného modelu, který má ale velice blízko k vlastnickému modelu. VaK Přerov je z 95,3 % vlastněn městy a působí v okolí měst Přerov, Kojetín a Hranice. Uvedené údaje jsou z roku 2014, 2013 a 2012. [28], [46], [47]

Tabulka č. 19 - Údaje společnosti Vodovody a kanalizace Přerov

Města				
Vodovody a kanalizace Přerov, a.s.				
Podíl	95,3 %			Města
Vztah k majiteli infrastruktury	Vlastník			
Oblast	Přerov, Kojetín, Hranice			
Údaje za rok	2014	2013	2012	
Investice	168,082	95,917	102,729	mil.
dotace	68,710	0,000	0,000	mil.
Vlastní kapitál	1 414,451	1 402,296	1 393,642	mil.
z toho základní kapitál	999,803	989,803	989,803	mil.
Cizí zdroje	151,349	178,490	174,691	mil.
Aktiva	1 577,048	1 589,456	1 579,588	mil.
Dlouhodobý majetek	1 339,171	1 343,294	1 354,973	mil.
z toho dlouhodobý hmotný majetek	1 335,389	1 339,112	1 350,295	mil.
Oběžná aktiva	236,656	245,035	223,455	mil.
Fakturovaná pitná voda	5 238,000	5 273,000	5 426,000	tis. m3
Fakturovaná odpadní voda	5 591,000	5 673,000	5 812,000	tis. m3
Výnosy vodné	187,156	184,320	183,955	mil.
Výnosy stočné	144,312	144,399	141,778	mil.
Výnosy ostatní služby	14,904	18,939	15,687	mil.
Náklady výkon	131,523	128,025	128,320	mil.
Náklady ostatní služby	11,495	19,967	11,812	mil.
Náklady osobní	90,609	89,375	87,241	mil.
Odpisy	92,709	95,011	100,121	mil.
Daň z příjmu	6,156	3,347	3,574	mil.
Finanční hospodaření	-1,803	-1,553	-0,420	mil.
Výnosy celkem	346,372	347,658	341,420	mil.
Náklady celkem	326,336	332,378	327,494	mil.
Výsledek hospodaření po zdanění	12,077	10,380	9,932	mil.
Dividendy	9,354	0,000	0,000	mil.

Zdroj: [28], [46], [47]

Tabulka č. 20 – Ekonomické ukazatele společnosti Vodovody a kanalizace Přerov

Města			
Vodovody a kanalizace Přerov, a.s.			
Údaje za rok	2014	2013	2012
ROA	1,16 %	0,86 %	0,86 %
ROE	0,85 %	0,74 %	0,71 %
ROS	3,49 %	2,99 %	2,91 %
Debt ratio	9,60 %	11,23 %	11,06 %
Podíl dividend k zisku	77,45 %	0,00 %	0,00 %

Zdroj: [28], [46], [47]

Velikostí se VaK Přerov řadí spíše mezi střední až menší provozní společnosti. Společnost má naprostou většinu výnosů z regulované činnosti, je tedy vhodným kandidátem pro porovnání. Zajímavostí jsou investice, které se pohybují zhruba ve výši odpisů, to je obecně kvůli přepočteným historickým cenám málo. Výjimkou byl poslední zkoumaný rok, kde VaK Přerov získal dotaci ve výši 68 milionů a o tuto částku i navýšil svoje běžné investice. Bude se pravděpodobně jednat o jeden projekt, nejspíše nová ČOV. K hospodaření společnosti lze podotknout, že osobní náklady se přibližují nákladům za výkon. Zajímavostí u této společnosti jsou dividendy. Společnost nikdy dividendy nevyplácela, až v posledním sledovaném roce poprvé dividendy vyplatila, a to téměř v plné výši možného zisku k přerozdělení. Ve výroční zprávě bohužel nebyl uveden důvod, proč se společnost k tomuto kroku rozhodla, a tak o důvodu můžeme pouze spekulovat.

Ukazatel ROA dosahoval v minulých letech hodnoty pod jedno procento, v posledním sledovaném roce, kdy se i zároveň vyplácely poprvé dividendy, potom přes jedno procento. Osobně si myslím, že ke zvýšení hospodářského výsledku v posledním roce došlo zejména kvůli plánovaným dividendám. Vzhledem k ostatním zkoumaným společnostem se jedná o průměrnou hodnotu ROA. Míra zadluženosti je u společnosti nízká, v současné době dokonce pod deset procent. Opět se projevuje nevole provozních společností se smíšeným modelem provozování se zadlužovat.

6.11 Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav, a.s.

Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav, a.s. (VaK Mladá Boleslav) je poslední porovnávanou společností. Opět se jedná o smíšený provozní model, který se ovšem podobně jako VaK Přerov blíží modelu vlastnickému. VaK Mladá Boleslav je z 94,7 % vlastněn městy a působí v oblasti měst Mladá Boleslav a Benátky nad Jizerou. Uvedené údaje jsou z roku 2014, 2013 a 2012. [26], [44], [45]

Tabulka č. 21 - Údaje společnosti Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav

Města			
Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav, a.s.			
Podíl	94,7 %		Města
Vztah k majiteli infrastruktury	Vlastník		
Oblast	Ml. Boleslav, Benátky n. Jizerou		
Údaje za rok	2014	2013	2012
Investice	265,544	413,495	123,000 mil.
dotace	149,040	170,938	- mil.
Vlastní kapitál	2 198,546	2 132,169	1 970,969 mil.
z toho základní kapitál	1 487,309	1 449,102	1 356,360 mil.
Cizí zdroje	304,242	523,583	276,673 mil.
Aktiva	2 502,861	2 655,865	2 247,734 mil.
Dlouhodobý majetek	2 168,466	2 124,482	1 852,696 mil.
z toho dlouhodobý hmotný majetek	2 132,821	2 089,348	1 816,282 mil.
Oběžná aktiva	332,257	529,054	392,666 mil.
Fakturovaná pitná voda	5 834,000	5,827	6,108 tis. m ³
Fakturovaná odpadní voda	5 862,000	7,784	7,702 tis. m ³
Výnosy vodné	215,825	210,888	212,186 mil.
Výnosy stočné	193,627	191,845	195,831 mil.
Výnos ostatní	31,562	30,476	22,493 mil.
Náklady výkony	137,164	134,589	134,346 mil.
Náklady ostatní	18,321	20,069	26,288 mil.
Náklady osobní	142,515	136,877	135,384 mil.
Odpisy	108,855	103,094	99,897 mil.
Daň z příjmu	6,451	5,863	5,936 mil.
Finanční hospodaření	0,586	-3,440	3,485 mil.
Výnosy celkem	441,014	433,209	430,510 mil.
Náklady celkem	406,855	394,629	395,915 mil.
Výsledek hospodaření po zdanění	28,294	29,277	32,144 mil.
Dividendy	24,541	0,000	0,000 mil.

Zdroj: [26], [44], [45]

Tabulka č. 22 – Ekonomické ukazatele společnosti Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav

Města			
Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav, a.s.			
Údaje za rok	2014	2013	2012
ROA	1,39 %	1,32 %	1,69 %
ROE	1,29 %	1,37 %	1,63 %
ROS	6,42 %	6,76 %	7,47 %
Debt ratio	12,16 %	19,71 %	12,31 %
Podíl dividend k zisku	86,74 %	0,00 %	0,00 %

Zdroj: [26], [44], [45]

VaK Mladá Boleslav je provozní společností spíše většího typu. Společnost má relativně vysoké investice, dvojnásobek až čtyřnásobek hodnoty odpisů a z toho až polovinu tvoří dotace. Společnost má opět naprostou většinu příjmů z vodného a stočného a vykazuje pouze minimální zisk z ostatních činností. Zajímavostí je výše osobních nákladů, které ve všech sledovaných letech převyšují náklady za výkony spojené s vodným a stočným. Z mého pohledu se tak jedná o neefektivní vedení společnosti, ačkoliv tento fakt může být oprávněný, především díky specifické situaci společnosti spjaté s vodohospodářskou infrastrukturou. Dále zde máme druhou společnost, která ve sledovaném období vyplácela dividendy pouze v posledním roce. Společnost dividendy vyplácela i dříve, ale z důvodu dočasné akumulace financí za účelem velké investiční akce vyplácení na čas přerušila.

Ukazatel ROA se pohybuje okolo 1,5 %, a jde tak o spíše větší hodnotu oproti ostatním společnostem se smíšeným modelem provozování. Debt ratio je mezi 12 a 13 procenty s výjimkou jednoho roku, kdy došlo ke krátkodobému navýšení cizích zdrojů. Jak bylo řečeno výše, společnost ve dvou sledovaných letech nevyplatila žádné dividendy a v posledním sledovaném roce vyplatila dividendy ve výši 86 % z výsledku hospodaření po zdanění. Svými výsledky se jedná o spíše průměrnou společnost.

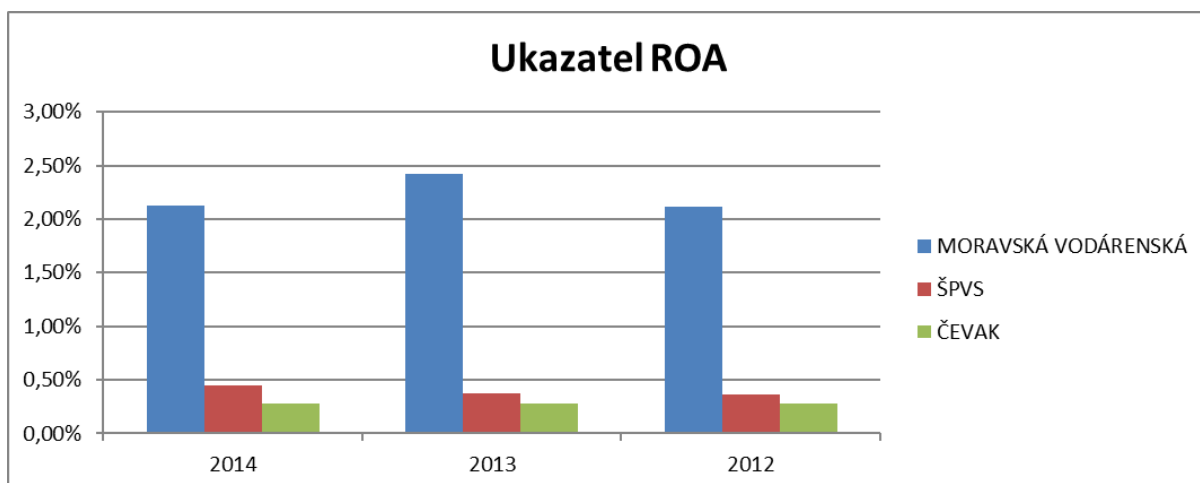
6.12 Výsledky porovnání ukazatelů vodárenských společností, ceny vodného a stočného a ostatních hodnot

Předně je důležité stanovit možnost porovnatelnosti. Nemá smysl a ani žádnou vypovídající hodnotu porovnávat spolu oddílný model a model vlastnický a smíšený. Můžeme z ukazatelů udělat závěry, a ty pak porovnávat mezi modely a zjišťovat zvyklosti pro různé provozní modely a chování provozních společností. Zhodnocení výsledků je rozděleno do dvou skupin dle druhu modelu. První skupinu tvoří tři společnosti - MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ, Šumperská provozní VHS a ČEVAK. Jedná se o tři společnosti s oddílným modelem, které jsou zároveň provozními společnostmi z drtivé většiny vlastněné zahraničními společnostmi. Druhou skupinou mezi sebou porovnávaných společností jsou provozovatelé se smíšeným až vlastnickým modelem. Jedná se o společnosti VHS Vrchlice-Maleč, VaK Mladá Boleslav, VaK Pardubice, VaK Přerov a ČEVAK. Ani do jedné ze skupin nezapadá společnost SmVaK Ostrava, protože se jedná o atypický a ojedinělý provozní model, kde dominujícím vlastníkem infrastruktury nejsou města ani obce. Svými hodnotami společnost také nezapadá do kterékoli ze skupin.

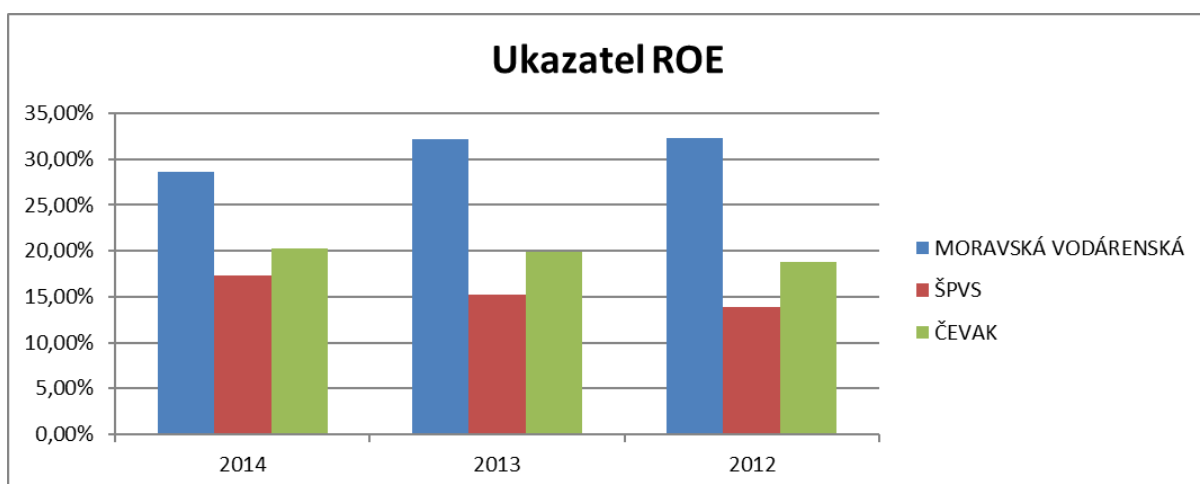
6.12.1 Výsledky porovnání pro skupinu společností s oddílným provozním modelem

U třech porovnávaných společností (MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ, Šumperská provozní VHS a ČEVAK) se nám objevují určité opakující se tendence, které nyní shrnu. Pro přehlednost jsem na vytvořil tři grafy, přičemž každý porovnává právě jeden ekonomický ukazatel za sledované tři roky u všech porovnávaných společností. Jedná se o ukazatele ROA, ROE a ROS. Další údaje z druhých tabulek, tedy debt ratio, podíl dividend k zisku a podíl pronájmu k nákladům celkem byly rozebrány u popisu jednotlivých společností.

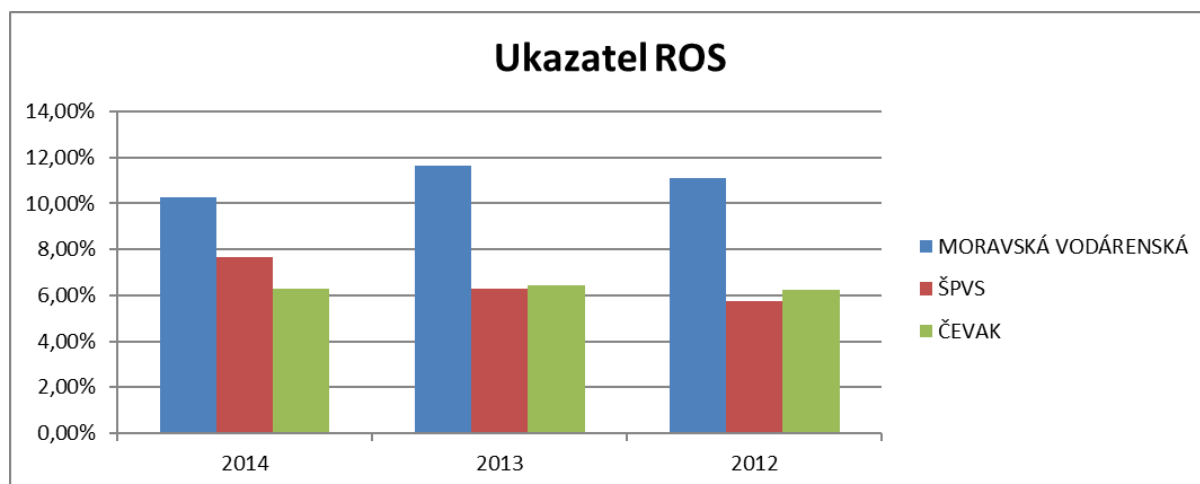
Graf č. 1 – porovnání ekonomického ukazatele ROA pro vybrané společnosti

Graf č. 2 – porovnání ekonomického ukazatele ROE pro vybrané společnosti

Graf č. 3 – porovnání ekonomického ukazatele ROS pro vybrané společnosti

Nejdříve začnu ukazatelem ROA. Ten jsem již částečně rozebral u kapitol věnujících se jednotlivým společnostem. Z regulačního hlediska je nejdůležitější nejvyšší možný povolený zisk, který je stanoven na hodnotu 7 % z použitého kapitálu. Jako použitý kapitál je zde počítáno s vodohospodářskou infrastrukturou a vzhledem k faktu, že naprostá většina příjmů provozní společnosti je z vodného, stočného a jiných regulovaných činností, počítá se i s celkovými aktivy provozní společnosti. Vzhledem k hodnotě aktiv a vodohospodářské infrastruktury je neregulovaná činnost zanedbána a neměla by mít vliv na výsledek. Co bohužel může udělat znatelnou chybu, je použitelná hodnota vodohospodářského majetku pro účely výpočtu míry výnosnosti. Je jasně stanoveno, že do kalkulace pro přiměřený zisk se nesmí počítat kapitál pořízený z dotací, respektive ta část kapitálu pořízená z dotací. Bohužel dotace získává majitel infrastruktury a vzhledem k tomu, že provozní společnosti mají uzavřeny desítky provozních smluv, nedá se tato hodnota nijak získat. Rád bych vyvodil alespoň nějaký odhad na základě míry financování a dotací od zbylých 6 společností, ale rozdíly jsou tak různé, že nelze udělat smysluplné a obhajitelné číslo, které bych mohl aplikovat na tyto tři společnosti. Pro účely této diplomové práce budu předpokládat, že hodnota provozované vodohospodářské infrastruktury není vytvořena pomocí dotací, a může se tak celá využít na výpočet míry výnosnosti. Do ukazatele ROA není zahrnut potenciální neznámý zisk generovaný vlastníky infrastruktury.

Na první pohled si můžeme všimnout dominantního zisku Moravské Vodárenské oproti Šumperské provozní vodohospodářské společnosti a ČEVAKu. ROA pro MV se pohybuje v rozmezí 2 a

2,5 %, zatímco ROA ŠPVS a ČEVAKu se za sledované období nevyšplhal nad hodnotu 0,5 %. Ve všech případech se jedná o hodnotu hluboko pod povoleným ziskem. Je ovšem otázkou, jestli tato hodnota není i tak vysoká. Někdo se může ptát, proč by vůbec provozovatel měl mít právo na výnos kalkulovaný z kapitálu, který nevlastní. V tomto bodě bych si dovolil takovému názoru odporovat. Je pravda, že v konečném výsledku je za stav a hlavně budoucnost vodohospodářské infrastruktury zodpovědný majitel, který nese všechna rizika. Na druhé straně, provozovatel je z provozní smlouvy a podstaty provozní činnosti zodpovědný za plynulý chod infrastruktury a dodržování daných standardů, za jejichž nedodržení je pokutován. Zde je kladen důraz na smlouvu mezi provozovatelem a majitelem, ale v každém případě provozovatel nese právní odpovědnost za řádný provoz infrastruktury. Když vezmeme v potaz stáří, rozmanitost a rozlohu infrastruktury, není jednoduchý úkol infrastrukturu udržovat a dle mého názoru by nebylo spravedlivé, aby provozovateli nenáležela patřičná odměna. Provozní společnosti jsou navíc zkušené velké podniky, které přináší svoje know-how a zvláště pro menší celky úspory z rozsahu. Především z těchto důvodů si myslím, že zisk porovnávaných společností je rozhodně přiměřený, a že by ŠPVS a ČEVAK mohly nabývat i větších zisků. Co se týká rozdílnosti ukazatele ROA – ten je dán předpokládám prvotním nastavením smlouvy a vyjednávací schopností majitele a provozovatele. Naopak hodnoty ROA u společností SPVS a ČEVAK dosahují dle mého názoru neadekvátně nízkých hodnot, jednalo by se o jedny z nejmenších hodnot i v porovnání se společnostmi smíšeného provozního modelu.

Ukazatel ROE nám slouží k porovnání nakládání společností s vlastním kapitálem. Ukazatel ROE musíme vztáhnout k ukazateli ROA, protože teoreticky může společnost mít stejný majetek a stejný kapitál a generovat dva naprosto rozdílné zisky za stejného fungování. Zatímco MV generuje ROA čtyř až pětinasobně větší než zbylé dvě společnosti, většinou nedosahuje ani dvojnásobné hodnoty ROE. V tomto ohledu si nejlépe vede ČEVAK, který poměrově k velikosti spravované infrastruktury generuje menší zisk než ŠPVS, ale dosahuje vyšší hodnoty ROE. Navíc hodnota aktiv těchto dvou společností je okolo 2 až 3 % z hodnoty spravovaného majetku, a lze je tedy dobře porovnat. U MV ovšem vlastní aktiva společnosti dosahují zhruba 20 % hodnoty provozované infrastruktury a je zde naprosto odlišná situace. Je nutné se zamyslet, jestli není chyba, že velikost společností ŠPVS a MV je diametrálně odlišná, i když provozují velikostně podobnou infrastrukturu. Bohužel není dostatek informací, abych mohl odpovědět na tuto otázku, ale předpokládám, že rozdíl bude v majetku souvisejícím s regulační činností, kde se buď může pořídit vlastní, nebo využít outsourcing služeb.

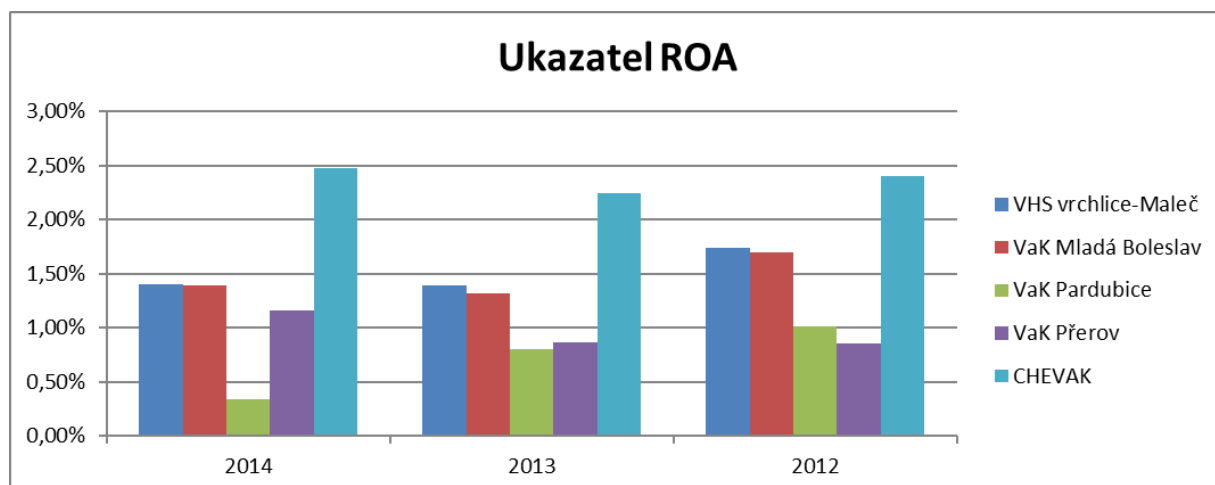
Nakonec nám zbývá ukazatel ROS. Ten nám ukazuje, jak efektivně dokáže společnost převést výnosy na zisk, neboli jak dokáže minimalizovat náklady vzhledem k výnosům. Jak bylo řečeno v příslušné kapitole, ukazatel ROA se může rozložit na násobek návratnosti aktiv a operačního marginálního zisku ROS. MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ opět dosahuje nejvyšších hodnot, a tedy nejlepších

výsledků, ale v posledním roce se ŠPVS svým výkonem Moravské vodárenské velice přiblížila. Společnosti ŠPVS a ČEVAK se opět pohybují v podobných procentech s výjimkou posledního roku, kdy ŠPVS dosáhlo znatelně lepšího výsledku. Pokud se na situaci díváme z pohledu poměru ROS k ROA, nejlépe si vede ČEVAK. Ten svojí hodnotou ROS dosahuje více než dvacetinásobné hodnoty ROA, ale zároveň dosahuje nejmenší profitability aktiv. Z prvního pohledu lze tedy říci, že nejlépe umí provozní činnost vykonávat MV, poté ŠPVS a nakonec ČEVAK. Z pohledu poměrového ROS k ROA je pořadí přesně obrácené. Dle mého názoru je lepší první hodnocení, protože dobrá společnost by měla mít spíše vyrovnané hodnoty obrátu aktiv a operačního marginálního zisku.

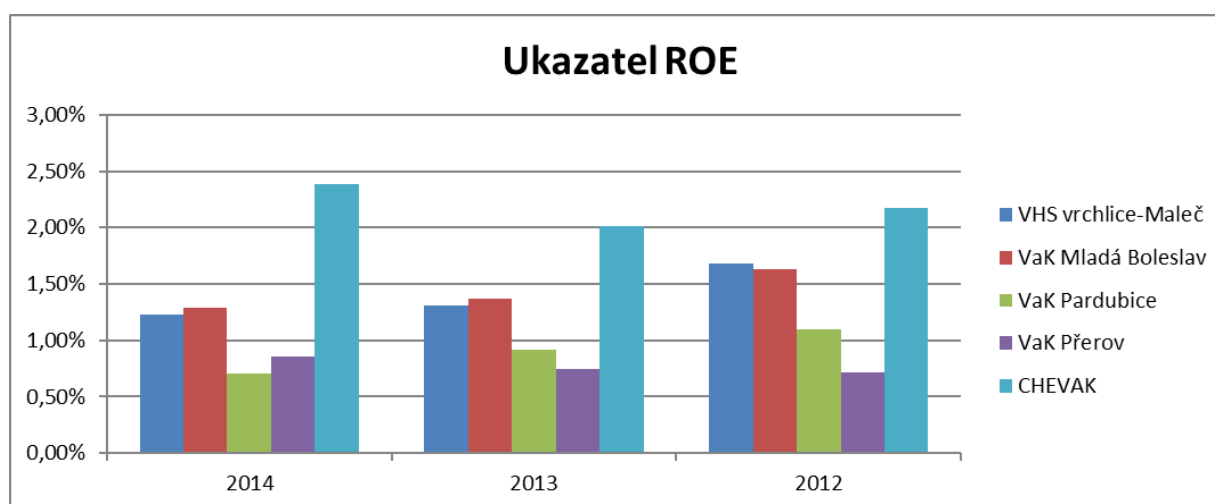
6.12.2 Výsledky porovnání pro skupinu společností se smíšeným provozním modelem

Ve skupině společností se smíšeným až vlastnickým modelem provozování je zahrnuto následujících pět společností: VHS Vrchlice-Maleč, VaK Mladá Boleslav, VaK Pardubice, VaK Přerov a CHEVAK. Podobně jako u první skupiny i zde se dají udělat závěry. Z tabulky údajů o společnostech znovu vyplývá několik opakujících se tendencí. U smíšeného modelu vlastní kapitál jednoznačně převládá nad cizími zdroji. Obdobně tomu tak je u aktiv, kde dlouhodobý majetek jasně převládá nad oběžnými aktivy. To je způsobeno rozsáhlým vodohospodářským majetkem. Za povšimnutí stojí i poměr mezi odpisy, investicemi a dotacemi. Výše ročních investic a podílu dotací na nich je u všech společností ve sledovaných třech letech rozmanitá. Jedině u VHS Vrchlice-Maleč registrujeme pravidelné dotace, dosahující až poloviny velikosti investic. U ostatních společností se spíše jedná o dotace na jednotlivé projekty. Obecně u roků, kdy byly investice větší, sledujeme i větší míru dotací. Ani u jedné společnosti nepozorujeme, že by za sledované tři roky nikdy nevyužila dotací. Co se týká velikosti financí a odpisů, jsou mezi společnostmi velké rozdíly. VaK Přerov a VaK Pardubice průměrně investují podobnou částkou, jakou odepisují. Naopak CHEVAK, VHS Vrchlice-Maleč a VaK Mladá Boleslav mají průměrné investice několikanásobně vyšší než odpisy. V následujících třech grafech opět porovnávám jednotlivé tři ekonomické ukazatele ROA, ROE a ROS za sledované období u všech pěti společností.

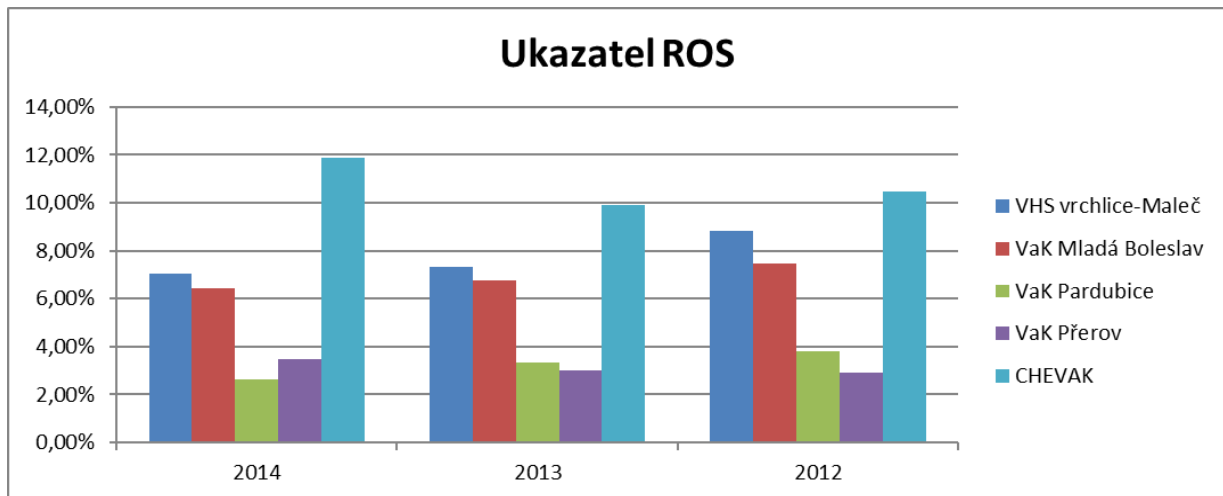
Graf č. 4 - porovnání ekonomického ukazatele ROA pro vybrané společnosti

Graf č. 5 - porovnání ekonomického ukazatele ROE pro vybrané společnosti

Graf č. 6 - porovnání ekonomického ukazatele ROS pro vybrané společnosti

Jako u předchozího porovnání, i zde porovnáme mezi sebou společnosti pomocí tří ekonomických ukazatelů. Začnu u ukazatele ROA. Zde nám oproti předchozímu srovnání nenastává problém v možném druhotném generování zisku u majitele vodohospodářské infrastruktury. Navíc zde i odpadá faktor vyjednávání podmínek o provozu. S výjimkou posledního roku, mají společnosti VaK Pardubice a VaK Přerov nejnižší ROA (pod jedno procento). VaK Mladá Boleslav a VHS Vrchlice-Maleč po celé sledované období nabývají podobných hodnot ROA kolem hodnoty 1,5 % a CHEVAK má suverénně nejvyšší hodnotu ROA pohybující se v rozmezí 2 a 2,5 %. Společnosti VaK Pardubice a VHS Vrchlice-Maleč veškerý generovaný zisk nechávají ve společnosti a nevyplácí si žádné dividendy. VaK Mladá Boleslav a VaK Přerov si vyplatili dividendy pouze v posledním sledovaném roce. Jediná společnost, která si pravidelně téměř celý zisk, po odvedení financí do fondů, vyplácí na dividendách je společnost generující nejvyšší výsledek hospodaření, a to CHEVAK. CHEVAK ve všech letech ve všech ukazatelích dominuje první pozici, což je dle mého názoru především díky téměř 30% podílu ve společnosti zahraničním koncernem. U společností, které nemají v plánu si vyplácet zisk jako dividendy, je optimální mít co nejmenší hospodářský výsledek, aby nemuseli zbytečně platit daně. Výjimku pochopitelně tvoří roky, kdy společnost potřebuje vygenerovat vyšší zisk za účelem vyšších investic do infrastruktury. V tomto ohledu můžeme za vítěze jednoznačně označit společnost VaK Pardubice. Tato společnost je zářným příkladem toho, kdy má společnost na mysli především a pouze blaho svých zákazníků.

Ukazatel ROE je trochu složitější na vyjádření. Klasické chápání je, že čím vyšší procento, tím lepší hospodaření s vlastním kapitálem. To by ovšem znamenalo, že například VaK Pardubice a VaK Přerov hospodaří se svými aktivy nejhůře. Toto samozřejmě není pravda, protože zmíněné dvě

společnosti mají záměrně výnosy v podobné výši jako náklady, ačkoliv by určitě mohly mít výnosy mnohem vyšší při podobných nákladech. Pokud tedy předpokládáme, že kromě CHEVAKu společnosti nechtějí vytvářet zisk, nižší hodnoty se stávají preferovanějšími. Zde je stejná situace jako u ukazatele ROA, kde nejlepších výsledků nabývají již zmíněné společnosti VaK Pardubice a VaK Přerov. Na podobné úrovni mají výsledky VaK Mladá Boleslav a VHS Vrchlice-Maleč. Proto možná skutečně lepším porovnáním hospodaření společností je poměr celkových nákladů k celkovému použitému kapitálu – aktivům. U tohoto porovnání (které není uvedeno v tabulkách) dostáváme zajímavé hodnoty. V tomto pohledu si nejlépe hospodaří se svými aktivy CHEVAK a VHS Vrchlice-Maleč, kde celkové náklady dosahují zhruba 15 % z hodnoty aktiv. Dále je VaK Mladá Boleslav s poměrem celkových nákladů k aktivům společnosti s průměrnou hodnotou 16,5 %. Na předposledním místě je VaK Pardubice s průměrnou hodnotou 19 % a na posledním místě s průměrnou hodnotou 21 % se umístil VaK Přerov. Pořadí společností se prakticky obrací oproti hodnocení dle ROA a ROE. Nízké hodnoty zisku a následné vyplácení dividend se negativně odráží na motivaci společností snižovat svoje náklady.

Posledním ukazatelem je ROS. Graf vypadá podobně jako předchozí grafy. Nejvyšších hodnot, ovšem již ne s tak velkým nárůstem, dosahuje CHEVAK, poté se na podobné úrovni pohybují VaK Mladá Boleslav a VHS Vrchlice-Maleč a nakonec nejnižších a podobných hodnot dosahují společnosti VaK Přerov a VaK Pardubice. Podobně jako u porovnávání společností s oddílným modelem provozování i zde můžeme na ekonomický ukazatel ROS nahlížet z pohledu absolutních hodnot nebo z pohledu poměru k ukazateli ROA. Pokud zde nepočítáme s posledním rokem společnosti VaK Pardubice, nejlepších poměrových výsledků dosahuje VHS Vrchlice-Maleč a těsně za ní VaK Mladá Boleslav. Obě společnosti dosahují zhruba pětinasobné hodnoty ROS oproti hodnotě ROA. Následují CHEVAK a VaK Pardubice, které mají hodnotu ROS zhruba 4,5krát vyšší než hodnotu ROA, a nejhůře v tomto ohledu na tom je VaK Přerov. Předpokládá se, že poměr obrátu aktiv a provozního marginálního zisku, které po vynásobení vytvoří ukazatel ROA, budou u regulované činnosti vodohospodářského charakteru diametrálně odlišné, ale je otázkou, jak moc by měly být tyto hodnoty odlišné. Na tuto otázku nikde neexistuje odpověď, ale dle mého názoru by hodnoty neměly dosahovat extrémních rozdílů.

U všech ukazatelů záleží, z jakého pohledu na ně nahlížíme. Z čísel můžeme na výsledky a ukazatele nahlížet ze dvou pohledů. První pohled je komerční. Společnost vykonává regulovanou činnost za účelem zisku, na který má samozřejmě nárok. V tomto ohledu si jednoznačně nejlépe vede CHEVAK, následovaný dvojicí společností s podobnými výsledky – VaK Mladá Boleslav a VHS Vrchlice-Maleč. Nejhorších výsledků oproti tomu dosahují společnosti VaK Přerov a VaK Pardubice. Na ukazatele ale můžeme pohlížet z druhé strany, kdy společnosti neprahnu po zisku a regulovanou činnost dělají z nutnosti, ne z důvodu se obohatit. V tom případě by bylo pořadí přesně opačné. Osobně si myslím,

že společnosti mají nárok na zisk a měly by ho uplatňovat. Když situaci porovnáme s elektroenergetiku, provozní společnosti ve vodárenství by měly dosahovat v některých případech klidně i desetinasobných zisků. To se jim ovšem se stávající legislativou nikdy nepovede, ani kdyby byla vůle.

Nakonec ještě zmíním provozní společnost Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava. SmVaK sice patří do smíšeného až vlastnického provozního modelu, nicméně jsem tuto společnost s ostatními neporovnával. Tato společnost není s ostatními porovnatelná, protože je téměř celá vlastněná zahraniční společností, která tak vlastní i infrastrukturu. Především vysokou hodnotou ukazatele ROA (6,47 %) se jasně zařazuje mezi společnosti s orientací na maximalizaci zisku. Toto tvrzení potvrzuje i výše vyplácených dividend, která přesahuje 80 % z čistého zisku. SmVaK se tak ocitá v ojedinělém postavení, ve kterém zahraniční společnost nemá nad sebou přímou kontrolu v podobě vlastníka infrastruktury, tedy města či obce. Částečně alarmující se může zdát i vysoká hodnota ukazatele debt ratio. Celková zadluženost dosahuje 40 %, ale musíme brát v potaz, že celková výše aktiv zahrnuje všechny relevantní vodohospodářský majetek. Opět se na situaci můžeme dívat ze dvou pohledů – buď standardně, kde vyšší ROS znamená lepší hospodaření společnosti, nebo obráceně, kde chce mít společnost co nejnižší výsledek hospodaření. Každopádně nám ze všech tří ukazatelů vychází tento závěr.

CHEVAK je společností orientující se na zisk, vykazuje chování spíše soukromého sektoru a dosahuje v tomto hledisku nejlepších výsledků. Společnosti VaK Přerov a VaK Pardubice dosahují podobných nejnižších hodnot a spolu s nevyplácením dividend (až na poslední rok u společnosti VaK Přerov) se jedná o společnosti orientující se na vykonání činnosti, která musí být vykonána za účelem obecného blaha, a nemají na činnosti či zisku osobní zájem. Nakonec máme společnosti VHS Vrchlice-Maleč a Vak Mladá Boleslav, které se orientují také spíše směrem dvou předchozích společností, ale dosahují v tomto ohledu horších výsledků.

6.12.3 Porovnání cen vodného a stočného

Cenový výměr jasně stanovuje postup pro kalkulaci vodného a stočného. Ta se skládá z úplných vlastních nákladů a kalkulovaného zisku. Úplné vlastní náklady jsou tvořeny především provozními náklady, správní režii a finančním hospodařením společnosti. Ačkoliv provozní společnost má samozřejmě vliv na své náklady, její možnosti jsou značně limitované. Z toho vyplývá, že vyšší cena vodného a stočného neznamena nutně horší schopnosti provozní společnosti vykonávat regulovanou činnost. Jedná se spíše o indikativní porovnání, které doplňuje porovnání společností na základě hospodaření a ekonomických ukazatelů. Mnoho společností má více cenových lokalit, podobně jako u teplárenství. Protože zároveň většina zkoumaných společností nemá na svých stránkách historické

ceny vodného a stočného, využil jsem pro porovnání údaje na stránkách sdružení SOVAK. Některé provozní společnosti mají více cenových lokalit, ze kterých jsem buď vybral lokalitu dominantní (cenová lokalita pro 3 obce o celkovém počtu zhruba 500 obyvatel by údaj značně zkreslila) nebo udělal průměr z hlavních cenových oblastí. Všechny provozní společnosti využívají jednosložkovou formu ceny, a lze je tedy velice jednoduše porovnat. V následujících třech tabulkách uvádím cenu vodného, cenu stočného a celkovou cenu bez DPH pro jednotlivé zkoumané provozní společnosti za roky 2014, 2015 a 2016. Na konec jsem ještě přidal celorepublikový průměr. Protože existuje kolem 6000 provozovatelů, nikde není k dispozici průměrná hodnota všech cenových lokalit. Proto jsem jako celorepublikový průměr vzal průměrnou hodnotu zhruba stovky provozovatelů, kteří mají své ceny publikované na stránkách sdružení SOVAK. Domnívám se, že se jedná o provozní společnosti, které pokrývají většinu obyvatelstva naší republiky a fakt, že jsem v této stovce provozních společností našel i mnou vybraných a zkoumaných devět, toto potvrzuje. [54], [55], [56]

Tabulka č. 23: Cena vodného vybraných společností za sledované období

	Cena vodné		
	2016 [Kč/m3]	2015 [Kč/m3]	2014 [Kč/m3]
Moravská vodárenská	36,89	36,19	35,24
ČEVAK	32,96	35,22	35,43
Šumperská provozní VHS	35,00	34,00	34,00
SmVaK Ostrava	35,39	34,40	33,08
VaK Pardubice	32,09	30,61	30,61
VaK Přerov	36,52	36,52	36,52
VHS Vrchlice-Maleč	41,56	40,35	38,61
VaK Mladá Boleslav	41,68	39,50	36,45
CHEVAK	35,00	34,50	34,50
Průměr	36,34	35,70	34,94

Zdroj: [54], [55], [56]

Tabulka č. 24: Cena stočného vybraných společností za sledované období

	Cena stočné		
	2016 [Kč/m3]	2015 [Kč/m3]	2014 [Kč/m3]
Moravská vodárenská	37,01	36,34	35,5
ČEVAK	32,53	34,99	34,93
Šumperská provozní VHS	35,43	34,52	34,52
SmVaK Ostrava	32,33	31,88	30,48
VaK Pardubice	38,96	38,96	38,96
VaK Přerov	26,96	26,96	26,09
VHS Vrchlice-Maleč	34,20	33,21	31,75
VaK Mladá Boleslav	36,70	36,00	33,49
CHEVAK	39,00	38,00	34,50
Průměr	34,79	34,54	33,36

Zdroj: [54], [55], [56]

Tabulka č. 25: Cena vodného a stočného vybraných společností dohromady za sledované období

	Cena celkem		
	2016 [Kč/m3]	2015 [Kč/m3]	2014 [Kč/m3]
Moravská vodárenská	73,90	72,53	70,74
ČEVAK	65,48	70,22	70,36
Šumperská provozní VHS	70,43	68,52	68,52
SmVaK Ostrava	67,72	66,28	63,56
VaK Pardubice	71,05	69,57	69,57
VaK Přerov	63,48	63,48	62,61
VHS Vrchlice-Maleč	75,76	73,56	70,36
VaK Mladá Boleslav	78,38	75,50	69,94
CHEVAK	74,00	72,50	69,01
Průměr	71,13	70,24	68,30
Celorepublikový průměr	77,24	76,95	71,94

Zdroj: [54], [55], [56]

V tabulkách jsou uvedeny jednotlivě ceny za vodné, stočné a pak celková výsledná cena. Pro lepší optické znázornění jsem zeleně označil ceny, které jsou v daném roce pod průměrem a červeně ceny, které jsou v daném roce nad průměrem. Průměr jsem vytvořil jako průměrnou cenu z devíti porovnávaných společností. Obecně vidíme u všech společností, s výjimkou ČEVAKu, navyšování nebo

ponechání stavu ceny. Jediná společnost ČEVAK každý rok snížila svoje ceny jak vodného, tak stočného a poslední rok došlo k opravdu razantnímu snížení celkové ceny. Díky tomuto razantnímu snížení ceny se v posledním sledovaném roce 2016 dostal ČEVAK na druhou nejnižší cenu vodného a stočného z výběru sledovaných provozních společností. Ojedinělý pokles ceny u ČEVAKu si vysvětlují dvěma způsoby. Za prvé půjde o hlavní a téměř jedinou motivaci provozních společností a tj. úspora nákladů. Pokud společnost našla významnou úsporu v nákladech, v tomto jednom konkrétním roce se jí úspora pozitivně promítne do zisku. Nicméně v dalších letech již do kalkulace bude muset zahrnout náklad včetně úspor, a tím se sníží ceny pro koncového zákazníka. Druhou možností snížení ceny může být snížení kalkulačního zisku, a tím snížení výsledku hospodaření. Bohužel výsledné hospodaření se dozvíme až z výroční zprávy za daný rok. Ve srovnání vidíme všemožné případy vývoje cen. Máme případy, kdy cena každý rok stoupá, kdy se cena nezměnila a kdy se cena například dva roky nezměnila a třetí rok se změnila. Zde závisí na přístupu a schopnostech jednotlivých společností. Výsledná cena je dána především provozními náklady a společnosti mají limitované možnosti vlivu. Pokud chce provozní společnost z nějakého důvodu zachovat stávající cenu, v případě zvýšení nákladů bude muset částku kompenzovat nižším kalkulovaným ziskem. Je i možnost, že společnost náklady dlouhodobě sníží, zachová cenu a navýší si tak dlouhodobě zisk. Reálně ale myslím, že tento případ nenastává často. Jedním z důvodů dlouhodobě rostoucích cen vodného a stočného je paradoxně šetření spotřebitelů. Z výročních zpráv a osobního rozhovoru s odborníky je již delší dobu trendem v česku snižovat spotřebu vody. To je dáno jak úspornějšími technologiemi, tak zvyšujícími cenami. Paradox je právě v tom, že čím víc lidé šetří, tím dražší bude voda. Podobnou analogii máme i v elektroenergetice, i když tam s nově plánovaným systémem nebude již kladen tak velký důraz na skutečnou spotřebu, ale na rezervovanou kapacitu v podobě velikosti jističe. Tento efekt je asi nejhorší v teplárenství. Tam může například odpojením velkého zákazníka znatelně stoupnout jednorázově cena pro ostatní uživatele v dané cenové oblasti, což může vést k dalším odpojením a takto se dále a dále řetězit.

Obecně se ceny za vodné a stočné pohybují kolem vytvořeného průměru, kde největší vliv na průměr má VaK Přerov, který je průměrně deset procent pod průměrem. Na druhém konci pak stojí VaK Mladá Boleslav, která v roce 2016 byla až deset procent nad průměrem. Ostatní provozní společnosti se odchyľují od průměru průměrně do hodnoty 5 %. Fakt, že nemáme v porovnání žádné extrémy, je dalším důkazem, že se vybrané společnosti mezi sebou skutečně dají porovnávat. Vybrané společnosti se cenami vodného a stočného pohybují v rozmezí 63 až 78 korun, zatímco extrémy v České republice jsou kolem 45 a 110 korun. Pro ukázkou jsem přidal do poslední tabulky č. 25 i celorepublikový průměr (průměr z cca 110 velkých provozních společností na stránkách sdružení SOVAK). Až na výjimku jedné zkoumané společnosti v jednom roce jsou všechny celkové ceny pod celorepublikovým průměrem. Z poslední tabulky bych rád ještě vyzdvihl dvě věci. První je jasně nejnižší cena společnosti

VaK Přerov, která potvrzuje svoji pozici jako nejlepší společnost pro blaho svých zákazníků. Druhým faktem je, že se nepotvrzuje mýtus, že provozní společnosti s oddílným modelem provozování mají mnohem vyšší ceny, než provozní společnosti v rukou měst a obcí. Kromě VaK Přerov, který má suverénně nejnižší ceny, jsou na dalších třech místech nejnižších cen právě provozní společnosti v rukou zahraničních firem a dvě nejdražší společnosti jsou v rukou měst a obcí. Nicméně toto srovnání není úplně relevantní. Provozní společnosti vlastněné zahraničními firmami bývají v médiích nařčeny, že cenu neúměrně navyšují kalkulačním ziskem (na který dle mého názoru mají určitě nárok), který si poté vyplácejí všechen na dividendách, a peníze tak odtékají do zahraničí. Z toho důvodu jsem vytvořil další tabulku, kde porovnávám právě výši skutečného kalkulačního zisku k nákladům. Konkrétně sčítám položky „Výsledek hospodaření po zdanění“ a „daň z příjmu“ a vydělím je položkou „Náklady celkem“. Nejde o úplně přesnou kalkulaci, ale pro naše účely postačí.

Tabulka č. 26: Vliv skutečného zisku na cenu vodného a stočného

Vliv skutečného zisku na cenu vodného a stočného				
	2014	2013	2012	Průměr
Moravská vodárenská	14,6 %	16,9 %	16,1 %	15,9 %
Šumperská provozní VHS	10,4 %	8,5 %	8,2 %	9,0 %
ČEVAK	8,4 %	8,6 %	8,5 %	8,5 %
SmVak Ostrava	30,5 %	29,9 %	29,5 %	30,0 %
VHS Vrchlice-Maleč	9,8 %	10,0 %	11,9 %	10,6 %
VaK Mladá Boleslav	8,5 %	8,9 %	9,6 %	9,0 %
VaK Pardubice	1,7 %	4,2 %	5,5 %	3,8 %
VaK Přerov	5,6 %	4,1 %	4,1 %	4,6 %
CHEVAK	16,2 %	14,1 %	15,0 %	15,1 %

Zdroj: tabulky s údaji o jednotlivých společnostech

Z tabulky vyčnívá společnost SmVaK Ostrava, která navyšuje celkovou cenu svým ziskem diametrálně více než zbytek společností a opět potvrzuje svoji speciální pozici na poli provozních společností. Jinak vidíme, že tři společnosti v rukou zahraničních firem navyšují svým ziskem celkovou

cenu podobným procentem jako společnosti v rukou měst a obcí. Zbylé dvě společnosti VaK Pardubice a VaK Přerov, které měli nejnižší hodnoty ekonomických ukazatelů ROA, ROE a ROS svým skutečným ziskem navyšují celkovou cenu méně než pěti procenty. Obě společnosti tak potvrzují svoji pozici společností, které svoji činnost dělají především za účelem poskytování služby a ne za ziskem.

7 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo porovnat různé způsoby regulace v energetických odvětvích a ve vodárenství. Ve vodárenství jsem navíc analyzoval a porovnal mezi sebou různé společnosti s rozdílnými způsoby provozu. V případě metodiky regulace jsem mezi sebou porovnal elektroenergetiku, teplárenství a vodárenství.

Z těchto tří regulovaných odvětví si jsou nejbližší vodárenství a teplárenství. Obě metodiky jsou regulovány formou věcně usměrňované ceny. Ta spočívá ve formě jasně předepsané cenové kalkulace, na jejímž základě se stanoví výsledná cena komodity. U elektroenergetiky je výsledná cena služby dána regulačním vzorcem. Mezi teplárenstvím a vodárenstvím jsem našel i další podobnosti. Například že výpočet přiměřené návratnosti kapitálu nebere v úvahu finanční hospodaření společnosti. Finanční hospodaření společnosti se projeví při výpočtu kalkulované ceny, ale ne při výpočtu povoleného zisku. Naopak u elektroenergetiky se do výsledného povoleného maximálního zisku započítává i finanční hospodaření společnosti.

Vodárenství a teplárenství mají rozdílné regulační orgány. Zatímco vodárenství je primárně regulováno a kontrolováno ministerstvy, teplárenství a elektroenergetika je regulována jedním nezávislým úřadem, a to ERÚ. Mezi všemi třemi obory najdeme společné prvky, které jsou většinou společné pro většinu regulovaných odvětví. Výsledná regulovaná cena skládá především z nákladů, odpisů (či nájemného) a zisku. Ve všech případech, i když u teplárenství omezeně, se jedná o přirozený monopol.

U elektroenergetiky veškerá regulace vychází prakticky z jednoho dokumentu. U teplárenství a vodárenství je situace jiná, zde každý rok (u teplárenství nepravidelně) vychází cenový věstník, ve kterém se určují pravidla na dané období. Cenový věstník vychází z cenového zákona a tvoří hlavní metodiku regulace pro teplárenství a vodárenství. Vodárenství je pak dále regulováno (kromě Ministerstva financí, které cenové věstníky každoročně vydává) Ministerstvem zemědělství a Ministerstvem životního prostředí.

Zajímavé je i porovnání vlastnické struktury. U elektroenergetiky je provozovatel distribuční a u přenosové soustavy zároveň vlastníkem infrastruktury. V teplárenství lze infrastrukturu pronajímat, nicméně největší teplárny provozní majetek zároveň vlastní. U vodárenství existují 4 provozní modely, ale nejčastější je oddílný provozní model, kde si provozní společnost pronajímá infrastrukturní majetek, který je z většiny v rukou měst a obcí. A zde je jedna z největších odlišností metodiky regulace ve vodárenství oproti elektroenergetice a teplárenství. Ve vodárenství máme přibližně 6 000 provozních společností s různorodým infrastrukturním majetkem a různými modely provozování. Není možné

v jednom nebo ve více dokumentech obsáhnout všechny možné případy a okolnosti a platí zde obecné pravidlo, že čím více se snažíme všechno podchytit, tím dáváme větší prostor pro chyby. Z toho důvodu je velká zodpovědnost a každodenní kontrola v rukou majitele infrastruktury – města či obce (s jednou výjimkou SmVaK Ostrava). Majitel a provozovatel vodohospodářského majetku spolu uzavřou smlouvu, kde jsou všechny detaily týkající se konkrétního prostředí zohledněny.

V poslední části mé diplomové práci jsem analyzoval a mezi sebou porovnal devět společností. Vzhledem k rozdílným modelům provozování jsem vodárenské společnosti rozdělil do dvou skupin. V první skupině byly tři společnosti s oddílným modelem provozování a v druhé skupině pět společností se smíšeným modelem provozování. Jednu provozní společnost SmVaK Ostrava jsem nezařadil ani do jedné ze skupin. Důvodem je speciální a ojedinělé postavení této společnosti na poli vodárenství. Jedná se o jedinou společnost u nás, u které je téměř stoprocentním vlastníkem infrastruktury a zároveň provozovatelem společnost vlastněná zahraniční firmou. Analýzou ekonomických ukazatelů a údajů o společnosti se její speciální postavení pouze potvrzuje a zařazení této společnosti do jedné ze skupin by pouze zkreslovalo celkové výsledky. Proto tuto společnost rozebírám v jí přiřazené kapitole samostatně.

Kromě zmíněné společnosti SmVaK Ostrava se žádná provozní společnost v odvětví vodárenství ani zdaleka nepřibližuje maximálnímu povolenému přiměřenému zisku. Toto je dle mého názoru na základě této diplomové práce způsobeno primárně třemi důvody. První důvod je záměrné generování minimálního zisku za účelem snížení celkové ceny regulované služby. Tento případ nastal u pár společností se smíšeným modelem provozování, kde majoritním majitelem infrastruktury a provozní společnosti je město či obec. Moje úvaha se zakládá na ekonomických ukazatelích, chování společnosti a výročních zprávách. Druhý důvod je vyjednávací síla majitele infrastruktury. Zde se nejvíce projevuje role obcí a měst jako majoritního vlastníka vodárenské infrastruktury. A poslední třetí důvod je omezená možnost růstu přiměřeného zisku. Dle cenového věstníku Ministerstva financí se může hodnota přiměřeného zisku meziročně zvýšit maximálně o 7 %. Proto i kdyby provozovatel a majitel chtěli navýšit povolený zisk skokově na vyšší (stále povolenou a přiměřenou hodnotu), díky tomuto omezení nemůžou. Ještě existuje další potencionální omezení, které zatím nikde na našem území nenastalo, a to je sociálně únosná cena. Jedná se o maximální únosnou cenu pro obyvatele, která se počítá jako procento z průměrného platu obyvatele příslušného kraje. Toto omezení není dáno ministerstvy ale Operačním programem Životní prostředí, který je zodpovědný za mnoho státních a evropských dotací.

8 Seznam použité literatury

- [1] Zákon č. 458/2000 Sb., zákon o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon)
- [2] Energetický regulační úřad: Zpráva o postupu stanovení základních parametrů regulačního vzorce a stanovení cen pro II. regulační období v odvětví elektroenergetiky. In: Energetický regulační úřad [online]. Energetický regulační úřad, 2005 [26.3.2015]. Dostupné z: <http://www.eru.cz/cs/-/zprava-o-postu-2>
- [3] Energetický regulační úřad: Závěrečná zpráva Energetického regulačního úřadu o metodice regulace III. regulačního období včetně základních parametrů regulačního vzorce a stanovení cen v odvětví elektroenergetiky a plynárenství. In: Energetický regulační úřad [online]. Energetický regulační úřad, 2009 [26.3.2015]. Dostupné z: <http://www.eru.cz/cs/-/zverejneni-zaverecne-zpravy-eru-o-metodice-regulace-iii-regulacniho-obdobi>
- [4] Energetický regulační úřad: Zpráva Energetického regulačního úřadu o metodice regulace IV. regulačního období pro odvětví elektroenergetiky a plynárenství. In: Energetický regulační úřad [online]. Energetický regulační úřad, 2015 [26.3.2015]. Dostupné z: <http://www.eru.cz/cs/-/zprava-energetickeho-regulacniho-uradu-o-metodice-regulace-iv-regulacniho-obdobi-pro-odvetvi-elektroenergetiky-a-plynarenstvi>
- [5] Hospodářská komora České republiky: Návrh koncepčního řešení regulace cen ve vodárenství. In: Hospodářská komora České republiky [online]. Hospodářská komora České republiky, 2015 [4.5.2015]. Dostupné z: <http://www.komora.cz/pro-podnikani/legislativa-a-normy/pripominkovani-legislativy/nove-materialy-k-pripominkam/228-14-navrh-koncepcniho-reseni-regulace-cen-ve-vodarenstvi-t-6-1-2015.aspx>
- [6] Zákon č. 526/1990 Sb., zákon o cenách

- [7] Ministerstvo financí České Republiky: Cenový věstník 12/2015 – Výměr MF č. 01/2016 ze dne 27. listopadu 2015, kterým se vydává seznam zboží s regulovanými cenami. In: Ministerstvo financí České Republiky [online]. Ministerstvo financí České Republiky, 2015 [4.5.2015]. Dostupné z:
<http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/cenovy-vestnik/2015/cenovy-vestnik-12-2015-23221>
- [8] Vyhláška 450/2009 Sb., kterou se provádí zákon č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů
- [9] Vyhláška č. 428/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích)
- [10] Předpis č. 428/2001 Sb. [online]. Zákonyprolidi.cz. Dostupné z:
<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-428#prilohy>
- [11] Zákon č. 265/1991 Sb., o působnosti orgánů České republiky v oblasti cen
- [12] Energetický regulační úřad: Způsob regulace a postupy tvorby cen v elektroenergetice, plynárenství a za činnosti operátora trhu v elektroenergetice a plynárenství. In: Energetický regulační úřad [online]. Energetický regulační úřad, 2015 [4.5.2015]. Dostupné z:
<http://www.eru.cz/cs/-/zpusob-regulace-a-postupy-tvorby-cen-v-elektroenergetice-plynarenstvi-a-za-cinnosti-operatora-trhu-v-elektroenergetice-a-plynarenstvi>
- [13] ČTK. Ministerstvo chce kvůli Radě ERÚ upravit energetický zákon [online]. In: deník.cz. VLTAVA-LABE-PRESS, a.s., 2015 [4.5.2015]. Dostupné z:
<http://www.denik.cz/ekonomika/ministerstvo-chce-kvuli-rade-eru-upravit-energeticky-zakon-20150622.html>
- [14] RŮŽKOVÁ, Petra a Michaela ROUBÍČKOVÁ. Finanční management. 1. vydání. Praha: Grada, 2012, 290 s. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-4047-8
- [15] Ministerstvo financí České Republiky: Cenový věstník 13/2009 – Výměr MF č. 01/2010 ze dne 8. prosince 2009, kterým se vydává seznam zboží s regulovanými cenami. In: Ministerstvo

- financí České Republiky [online]. Ministerstvo financí České Republiky, 2009 [4.5.2015].
Dostupné z:
<http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/cenovy-vestnik/2009/cenovy-vestnik-132009-1138>
- [16] Operační program Životní prostředí: Rozváděcí podmínky přílohy č. 7 Programového dokumentu OPŽP: Podmínky přijatelnosti vodohospodářských projektů pro operační program Životní prostředí v programovacím období 2007 – 2013. In: Operační program Životní prostředí [online]. Státní fond životního prostředí, 2012 [10.10.2015]. Dostupné z:
http://www.opzp2007-2013.cz/soubor-ke-stazeni/46/13908-metodika_pro_zadatele_v3_5_final.pdf
- [17] Operační program Životní prostředí: Nastavení historických a regulačních VaPNaK. In: Operační program Životní prostředí [online]. Státní fond životního prostředí, 2009 [10.10.2015].
Dostupné z:
http://www.opzp2007-2013.cz/soubor-ke-stazeni/20/6060-00_vapnak_metodika_2.pdf
- [18] Operační program Životní prostředí: Stručně o OPŽP. In: Operační program Životní prostředí [online]. Státní fond životního prostředí, [10.10.2015]. Dostupné z:
<http://www.opzp2007-2013.cz/sekce/16/strucne-o-opzp/>
- [19] Pravda o vodě: Moravská vodárenská a.s., Veolia Olomouc a Vodohospodářská společnost Olomouc, a.s.: Výroční zpráva 2014 MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ, a.s.. In: Pravda o vodě [online]. Ing. Radek Novotný, 2015 [1.12.2015]. Dostupné z:
<http://pravdaovode.cz/okres-olomouc/ol-vz/>
- [20] Šumperská provozní vodohospodářská společnost: Výroční zpráva společnosti za rok 2014. In: Šumperská provozní vodohospodářská společnost [online]. Šumperská provozní vodohospodářská společnost, a.s., 2015 [1.12.2015]. Dostupné z:
<http://www.spvs.cz/o-spolecnosti/vyrocnizpravy>
- [21] Šumperská provozní vodohospodářská společnost: Účetní závěrka za rok 2014, Zpráva představenstva o vztazích mezi ovládací a ovládanou osobou a o vztazích mezi ovládanou osobou a ostatními osobami ovládanými stejnou ovládací osobou za rok 2014. In: Šumperská provozní vodohospodářská společnost [online]. Šumperská provozní vodohospodářská společnost, a.s., 2015 [1.12.2015]. Dostupné z:

<http://www.spvs.cz/o-spolecnosti/vyrocnizpravy>

- [22] ČEVAK: Výroční zpráva 2012/2013. In: Veřejný rejstřík a Sběrka listin [online]. Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2014 [1.12.2015]. Dostupné z:
<https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=17432901&subjektId=715369&spis=412828>
- [23] ČEVAK: Výroční zpráva 2013/2014. In: ČEVAK [online]. ČEVAK a.s., 2015 [1.12.2015]. Dostupné z:
<https://www.cevak.cz/file/edee/2015/vyrocnizprava-cevak-2013-2014.pdf>
- [24] SmVaK: Výroční zpráva společnosti za rok 2014. In: Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava [online]. Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava, a.s., 2015 [1.12.2015]. Dostupné z:
<http://www.smvak.cz/default.aspx>
- [25] Vodohospodářská společnost Vrchlice – Maleč: Výroční zpráva za rok 2014. In: Vodohospodářská společnost Vrchlice – Maleč [online]. Vodohospodářská společnost Vrchlice – Maleč, a.s., 2015 [1.12.2015]. Dostupné z:
<http://vhskh.cz/vyrocnizpravy/>
- [26] Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav: 2014. In: Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav [online]. Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav, a.s., 2015 [2.12.2015]. Dostupné z:
<http://www.vakmb.cz/vyrocnizpravy.html>
- [27] Vodovody a kanalizace Pardubice: Výroční zpráva za rok 2014. In: Vodovody a kanalizace Pardubice [online]. Vodovody a kanalizace Pardubice a.s., 2015 [2.12.2015]. Dostupné z:
<http://www.vakpce.cz/index.php?mn=akcionari&pg=vyrocnizpravy>
- [28] Vodovody a kanalizace Přerov: 2014 Výroční zpráva a účetní uzávěrka. In: Vodovody a kanalizace Přerov [online]. Vodovody a kanalizace Přerov, a.s., 2015 [2.12.2015]. Dostupné z:
<http://www.vakprerov.cz/o-spolecnosti/vyrocnizpravy.html>
- [29] CHEVAK: Výroční zpráva Chevak_fin_2014 CZ. In: CHEVAK [online]. CHEVAK Cheb, a.s., 2015 [2.12.2015]. Dostupné z:

<http://www.chevak.cz/vyrocni-zpravy/>

- [30] CHEVAK: Výroční zpráva Chevak_2013_CZ. In: CHEVAK [online]. CHEVAK Cheb, a.s., 2014 [2.12.2015]. Dostupné z:
<http://www.chevak.cz/vyrocni-zpravy/>
- [31] Energetický regulační úřad: Cenové rozhodnutí č. 4/2015. In: Energetický regulační úřad [online]. Energetický regulační úřad, 2015 [20.4.2016]. Dostupné z:
<http://www.eru.cz/cs/-/cenove-rozhodnuti-4-2015>
- [32] Energetický regulační úřad: Cenové rozhodnutí č. 2/2013. In: Energetický regulační úřad [online]. Energetický regulační úřad, 2013 [20.4.2016]. Dostupné z:
<http://www.eru.cz/cs/-/cenove-rozhodnuti-c-2-2013>
- [33] ČEVAK: Výroční zpráva 2014/2015. In: ČEVAK [online]. ČEVAK a.s., 2016 [23.4.2016]. Dostupné z:
<https://www.cevak.cz/cs/o-nas/zakladni-udaje/vyrocni-zprava>
- [34] CHEVAK: Výroční zpráva Chevak_2013_CZ. In: CHEVAK [online]. CHEVAK Cheb, a.s., 2014 [23.4.2016]. Dostupné z:
<http://www.chevak.cz/vyrocni-zpravy/>
- [35] CHEVAK: Výroční zpráva společnosti za rok 2012. In: CHEVAK [online]. CHEVAK Cheb, a.s., 2013 [23.4.2016]. Dostupné z:
<http://www.chevak.cz/vyrocni-zpravy/>
- [36] Pravda o vodě: Moravská vodárenská a.s., Veolia Olomouc a Vodohospodářská společnost Olomouc, a.s.: Výroční zpráva 2013 MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ, a.s.. In: Pravda o vodě [online]. 2015 [23.4.2016]. Dostupné z:
<http://pravdaovode.cz/okres-olomouc/ol-vz/>
- [37] MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ: Výroční zpráva 2012 MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ. In: Veřejný rejstřík a Sběrka listin [online]. Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2013 [23.4.2016]. Dostupné z:

<https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=17130354&subjektId=681852&spis=817675>

- [38] SmVaK: Výroční zpráva 2015. In: Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava [online]. Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava, a.s., 2015 [23.4.2016]. Dostupné z: <http://www.smvak.cz/default.aspx>
- [39] SmVaK: Výroční zpráva společnosti za rok 2013. In: Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava [online]. Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava, a.s., 2015 [23.4.2016]. Dostupné z: <http://www.smvak.cz/default.aspx>
- [40] Šumperská provozní vodohospodářská společnost: Výroční zpráva společnosti za rok 2013. In: Šumperská provozní vodohospodářská společnost [online]. Šumperská provozní vodohospodářská společnost, a.s., 2014 [23.4.2016]. Dostupné z: <http://www.spvs.cz/o-spolecnosti/vyrocni-zpravy>
- [41] Šumperská provozní vodohospodářská společnost: Účetní závěrka ta rok 2013, Zpráva představenstva o vztazích mezi ovládající a ovládanou osobou a o vztazích mezi ovládanou osobou a ostatními osobami ovládanými stejnou ovládající osobou za rok 2013. In: Šumperská provozní vodohospodářská společnost [online]. Šumperská provozní vodohospodářská společnost, a.s., 2014 [23.4.2016]. Dostupné z: <http://www.spvs.cz/o-spolecnosti/vyrocni-zpravy>
- [42] Šumperská provozní vodohospodářská společnost: Výroční zpráva společnosti za rok 2013. In: Šumperská provozní vodohospodářská společnost [online]. Šumperská provozní vodohospodářská společnost, a.s., 2014 [23.4.2016]. Dostupné z: <http://www.spvs.cz/o-spolecnosti/vyrocni-zpravy>
- [43] Šumperská provozní vodohospodářská společnost: Účetní závěrka ta rok 2013, Zpráva představenstva o vztazích mezi ovládající a ovládanou osobou a o vztazích mezi ovládanou osobou a ostatními osobami ovládanými stejnou ovládající osobou za rok 2013. In: Šumperská provozní vodohospodářská společnost [online]. Šumperská provozní vodohospodářská společnost, a.s., 2014 [23.4.2016]. Dostupné z: <http://www.spvs.cz/o-spolecnosti/vyrocni-zpravy>

- [44] Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav: 2013. In: Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav [online]. Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav, a.s., 2014 [24.4.2016]. Dostupné z: <http://www.vakmb.cz/vyrocní-zpravy.html>
- [45] Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav: 2012. In: Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav [online]. Vodovody a kanalizace Mladá Boleslav, a.s., 2013 [24.4.2016]. Dostupné z: <http://www.vakmb.cz/vyrocní-zpravy.html>
- [46] Vodovody a kanalizace Přerov: 2015 Výroční zpráva a účetní uzávěrka. In: Vodovody a kanalizace Přerov [online]. Vodovody a kanalizace Přerov, a.s., 2016 [24.4.2016]. Dostupné z: <http://www.vakprerov.cz/o-spolecnosti/vyrocní-zpravy.html>
- [47] Vodovody a kanalizace Přerov: 2013 Výroční zpráva a účetní uzávěrka. In: Vodovody a kanalizace Přerov [online]. Vodovody a kanalizace Přerov, a.s., 2014 [24.4.2016]. Dostupné z: <http://www.vakprerov.cz/o-spolecnosti/vyrocní-zpravy.html>
- [48] Vodovody a kanalizace Pardubice: Výroční zpráva za rok 2015. In: Vodovody a kanalizace Pardubice [online]. Vodovody a kanalizace Pardubice a.s., 2016 [24.4.2016]. Dostupné z: http://www.vakpce.cz/index.php?mn=akcionari&pg=vyrocní_zpravy
- [49] Vodovody a kanalizace Pardubice: Výroční zpráva za rok 2013. In: Vodovody a kanalizace Pardubice [online]. Vodovody a kanalizace Pardubice a.s., 2014 [24.4.2016]. Dostupné z: http://www.vakpce.cz/index.php?mn=akcionari&pg=vyrocní_zpravy
- [50] Vodohospodářská společnost Vrchlice – Maleč: Výroční zpráva za rok 2013. In: Vodohospodářská společnost Vrchlice – Maleč [online]. Vodohospodářská společnost Vrchlice – Maleč, a.s., 2014 [24.4.2016]. Dostupné z: <http://vhskh.cz/vyrocní-zpravy/>
- [51] Vodohospodářská společnost Vrchlice – Maleč: Výroční zpráva 2012. In: Veřejný rejstřík a Sběrka listin [online]. Ministerstvo spravedlnosti České republiky, 2013 [24.4.2016]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/vypis-sl-detail?dokument=17179158&subjektId=419837&spis=75048>

- [52] Energetický regulační úřad: Zásady cenové regulace pro období 2016-2018 pro odvětví elektroenergetiky, plynárenství a pro činnost operátora trhu v elektroenergetice a plynárenství. In: Energetický regulační úřad [online]. Energetický regulační úřad, 2015 [1.5.2016]. Dostupné z:
<https://www.eru.cz/cs/-/zasady-cenove-regulace-pro-obdobi-2016-2018-pro-odvetvi-elektroenergetiky-plynarenstvi-a-pro-cinnosti-operatora-trhu-v-elektroenergetice-a-plynarenstvi>
- [53] BREALEY, Richard A., Stewart C. MYERS a Franklin ALLEN. Principles of corporate finance. 10th ed. New York: McGraw-Hill/Irwin, c2011. McGraw-Hill/Irwin series in finance, insurance, and real estate. ISBN 978-0-07-353073-4.
- [54] Cena vody v Kč – rok 2016. In: SOVAK [online]. Sdružení oboru vodovodů a kanalizací ČR, 2016 [10.5.2016]. Dostupné z:
<http://www.sovak.cz/cena-vody/2016>
- [55] Cena vody v Kč – rok 2015. In: SOVAK [online]. Sdružení oboru vodovodů a kanalizací ČR, 2015 [10.5.2016]. Dostupné z:
<http://www.sovak.cz/cena-vody/2016>
- [56] Cena vody v Kč – rok 2014. In: SOVAK [online]. Sdružení oboru vodovodů a kanalizací ČR, 2014 [10.5.2016]. Dostupné z:
<http://www.sovak.cz/cena-vody/2016>
- [57] Ministerstvo financí České Republiky: České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášek č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů a č. 504/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů. In: Ministerstvo financí České Republiky [online]. Ministerstvo financí České Republiky, 2016 [20.5.2016]. Dostupné z:
<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/ucetnictvi-a-ucetnictvi-statu/ucetni-reforma-verejnych-financi-ucetnic/pravni-predpisy/platne-ceske-ucetni-standardy/2016/ceske-ucetni-standardy-pro-ucetni-jednot-24262>

9 Přílohy

9.1 Příloha č. 1: členění nákladových položek, jejich obsah, objemové a množstevní položky při výpočtu ceny pro vodné a stočné [10]

Řádek	Položka	Obsah	Poznámka
1.	Materiál	Skupina podpoložek - součet	
1.1	- surová voda podzemní + povrchová	Náklad za skutečně odebrané množství podzemní vody pro zásobování pitnou vodou, nebo platba za nákup povrchové vody pro úpravu na vodu pitnou.	U podzemní vody poplatkem podle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, ve znění pozdějších předpisů.
1.2	- pitná voda převzatá + odpadní voda předaná k čištění	Náklad u vody pitné (sl. 3 a 4) za nákup pitné vody od jiného provozovatele, nebo náklad u vody odpadní (sl. 6 a 7) za převzetí odpadních vod k jejich převodu a čištění jinými provozovateli. Tyto náklady mohou vzniknout v rámci jednoho provozovatele mezi různými kalkulacemi.	V případě dvousložkové ceny zahrnuje obě složky. U formulářů podle přílohy č. 20 se uvedou v komentáři IČ subjektů, od kterých byla pitná voda převzata (kterým bylo zapláceno) a u odpadní vody, kterým byla předána (kterým za to bylo zapláceno).
1.3	- chemikálie	Náklad za nákup chemikálií spotřebovaných při výrobě a dodávce pitné vody (sl. 3 a 4) a čištění odpadních vod (sl. 6 a 7).	Chemikálie pro chemické laboratoře se zahrnují do řádku 5.3 - ostatní provozní náklady ve vlastní režii.
1.4	- ostatní materiál	Náklady na materiál spotřebovaný při výrobě. Dále se zde zahrnuje spotřeba vodoměrů s pořizovací cenou do 40 tis. Kč v závislosti na účetních pravidlech příslušné	Nezahrnují se náklady na materiál spotřebovaný při údržbě, opravách a „obnově“. Nezahrnuje se zde spotřeba ochranných

		společnosti (jednorázový nebo postupný odpis).	osobních pomůcek. Ty se vykazují buď v řádku 8. výrobní režie, nebo v rámci hodinových zúčtovacích sazeb při oceňování oprav infrastrukturního majetku - řádek 4.2.
2.	Energie	Skupina podpoložek - součet	
2.1	- elektrická energie	Náklady na elektrickou energii na objektech infrastrukturního majetku.	Náklady na elektrickou energii u provozních středisek a v administrativních budovách se zahrnuje do správní režie.
2.2	- ostatní energie (plyn, pevná a kapalná energie, PHM - pohonné hmoty)	Náklady na plyn, teplo, pohonné hmoty (benzin, nafta) a pitnou vodu na objektech infrastrukturního majetku.	Náklady na plyn, teplo a pitnou vodu u provozních středisek a v administrativních budovách se zahrnuje do správní režie.
3.	Mzdy	Skupina podpoložek - součet	
3.1	- přímé mzdy	Nákladem jsou mzdy včetně náhrady mezd. Jedná se o pracovníky pracující na objektech infrastrukturního majetku (úpravnách vody, při dopravě pitné vody, přepravě odpadních vod ČOV), vztahujících se k dané kalkulaci, a to i mistrů, vedoucích provozů, plánovačů provozních středisek apod.	Do přímých mezd se nezahrnují mzdy pracovníků, v případě užití tzv. druhotného okruhu, kdy se mzdy zahrnují přes hodinovou sazbu do řádku 4.2 nebo 5.3. (Obdoba externích služeb).
3.2	- ostatní osobní náklady	Nákladem jsou vlastní ostatní osobní náklady, tj. dohody o provedení činnosti, smlouvy o dílo, odvody na sociální a zdravotní pojištění, dále ostatní náklady v	

		souladu s platnými pravidly cenové regulace. To vše ve vazbě na řádek 3.1 přímé mzdy. U dílčích formulářů C, D, E, F se náklady uvedou v podílech podle vnitřního předpisu.	
4.	Ostatní přímé náklady	Skupina podpoložek - součet	
4.1	- odpisy	Odpisy zde uvádí vlastníci infrastrukturního majetku vodovodů a kanalizací, pokud majetek nepronajali provozovateli. Především se jedná o obce a společnosti smíšené, což jsou vlastníci současně provozující vodovody a kanalizace. Provozní společnosti zde uvádějí odpisy v případě realizace technického (ekonomického) zhodnocení infrastrukturního majetku pronajímatele podle § 28 odst. 6 zákona č. 563/1991 Sb. Dále odpisy majetku souvisejícího s infrastrukturním majetkem - odpisy GIS, odpisy dispečinků, jsou-li majetkem vlastníka infrastruktury, odpisy vodoměrů s pořizovací cenou nad 40 tis. Kč, uvádí se i odpisy dalšího technického majetku, např. odpisy přenosných čerpadel, IT techniky, mechanizace atd., pokud je přímo přiřaditelná k dané službě a vlastníkovi a není vykazována v rámci vnitropodnikových převodů.	Neuvádí se zde odpisy provozního majetku - provozní a administrativní budovy ve vlastnictví provozovatele - ty se zahrnují do správní režie. Nezahrnují se odpisy dopravních a mechanizačních prostředků, pokud nejsou ve vlastnictví vlastníka vodovodu nebo kanalizace vzhledem k účelové vazbě ke konkrétnímu infrastrukturnímu majetku a v rámci tohoto majetku jsou také odepisovány. Do kalkulace ceny nelze zahrnovat odpisy z infrastrukturního majetku vodovodů a kanalizací nebo jeho částí, pokud byl pořízen z dotačních prostředků.
4.2	- opravy infrastrukturního majetku	Náklady tvoří veškeré opravy infrastrukturního majetku realizované ve vlastní režii i dodavatelsky v souladu se	Zahrnují se sem i opravy dopravních a mechanizačních

		zákonem č. 563/1991 Sb. U oprav ve vlastní režii se jedná nejen o hodnotu vlastních prací, ale i náklady související s náklady na materiál, dopravu a stavební mechanizaci. Opravou nedochází k technickému a ekonomickému zhodnocení hmotného majetku.	prostředků, pokud jsou ve vlastnictví vlastníka vodovodu nebo kanalizace vzhledem k jejich účelové vazbě ke konkrétnímu infrastrukturnímu majetku.
4.3	- nájem infrastrukturního majetku	Nákladem jsou finanční prostředky hrazené vlastníkovi infrastruktury vodovodu nebo kanalizace nájemcem (provozovatelem).	
4.4	-prostředky obnovy infrastrukturního majetku	Nákladem jsou prostředky potřebné a vymezené na obnovu infrastrukturního majetku „Plánem financování obnovy vodovodů a kanalizací“, umožňující obnovu nad rámec nákladových položek uvedených v položkách 4.1 a 4.2. Jedná se i o infrastrukturu pořízenou z dotačních prostředků.	
5.	Provozní náklady	Skupina podpoložek - součet	
5.1	- poplatky za vypouštění odpadních vod	Nákladem jsou platby jak za vypouštění znečištění, tak za množství vypouštěných odpadních vod podle jiného právního předpisu.	
5.2	- ostatní provozní náklady externí	Nákladem jsou ostatní náklady, neuvedené v předchozích řádcích charakteru externích nákladů. Např. likvidace kalů externě, pojištění majetku, pojistné odpovědnosti, laboratorní služby externě, odečty a fakturace vodného a stočného externě, monitorování a čištění kanalizací externí, zahrnuje i nájem provozního majetku, provozní náklady na GIS externě, údržbu a	

		opravy přípojek ve veřejném prostranství externě, dopravu externě.	
5.3	- ostatní provozní náklady ve vlastní režii	Nákladem jsou ostatní náklady neuvedené v předchozích řádcích, pokud mají charakter interních nákladů. Např. laboratorní služby interně, odečty a fakturace vodného a stočného interně, monitorování a čištění kanalizací interně, zahrnuje provozní náklady na GIS interně, údržbu včetně materiálu a opravy přípojek ve veřejném prostranství interně. Spotřeba vody k čištění potrubí. Likvidace kalu, je-li realizována ve vlastní režii.	
6.	Finanční náklady	Úroky z úvěrů hrazené po uvedení infrastrukturního majetku do užívání, poplatky spojené s účelovými úvěry. Finanční vypořádání rozdílů kalkulací prováděných podle metodiky OPŽP - finanční nástroje.	Nezahrnují se bankovní poplatky (poplatky za přijaté a odeslané platby) a úroky z provozních úvěrů - zahrnují se do správní režie.
7.	Finanční výnosy	Výnosy tržeb za služby poskytované infrastrukturou, aniž by náklady byly vyčleněny. Např. za čištění dovezených odpadních vod - zpracování dovezeného kalu ze septiků, různé zpracování dovezeného kalu. Výnosy z prodeje elektrické energie získané na objektech infrastrukturního majetku. Finanční vypořádání rozdílů kalkulací prováděných podle metodiky OPŽP - finanční nástroje.	Uvádí se v záporné hodnotě.
8.	Výrobní režie	Nákladem jsou odpisy provozního majetku ve vlastnictví provozovatele, opravy na budovách provozních středisek ve vlastnictví provozovatele. Spotřeba energií provozních	Opravy dopravních a stavebních prostředků jsou vykazovány v rámci kilometrových nebo

		středisek. Dále dopravní náklady a ostatní náklady spojené s provozními středisky, které mají charakter nepřímých nákladů a souvisejí s výrobními aktivitami.	hodinových sazeb při opravách.
9.	Správní režie	Náklady zahrnují odpisy a opravy externí i vlastní na administrativních budovách ve vlastnictví provozovatele, spotřebu materiálů pro řízení a administrativní činnost, spotřebu el. energie, plynu a tepla na provozních střediscích a administrativních budovách, nájemné z administrativních budov, náklady na spoje a výpočetní techniku, cestovné a dopravu k režijní činnosti, školení pracovníků vedených v režijních činnostech. Náklady na správní režii se uvádějí v podílu, v jakém se zahrnují do kalkulací podle vnitřního předpisu	Mzdové a ostatní sociální náklady vedené v režijních činnostech (vedení organizace, ekonomické úseky, hospodářská správa apod.) se uvádějí v řádku 3.1 a 3.2. Podílová režie se použije také v případech, pokud organizace uplatňuje více kalkulací a pokud provádí činnosti nesouvisející s cenou pro vodné a cenou pro stočné (např. projekční a poradenská činnost včetně inženýrské činnosti při výstavbě, realizace stavebních zakázek, obchodní činnosti apod., pokud jde o externí zakázky nebo zakázky takového charakteru).

9.2 Příloha č. 2: Ukázka výpočtů ekonomických ukazatelů z kapitoly 6.2 (Porovnání rentability podnikání vybraných firem ve vodárenství v ČR)

V této příloze je rozklad výpočtu ekonomických ukazatelů a dalších výpočtů provedených v diplomové práci spolu s jedním příkladem. Vzorec je nejdříve napsán ve své obecné podobě a v závorce jsou potom názvy skutečně použitých údajů, které lze vždy nalézt v tabulce u příslušné společnosti.

9.2.1 ROA

$$ROA = \frac{\text{zisk}}{\text{celkový vložený kapitál}} = \left(\frac{\text{Výsledek hospodaření po zdanění} + \text{daň z příjmu}}{\text{Aktiva} + \text{Hodnota provozovaného majetku}} \right)$$

Příklad pro společnost MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ pro rok 2014:

$$ROA = \frac{139,540 + 33,932}{1255,000 + 6923,976} = 2,12 \%$$

9.2.2 ROE

$$ROE = \frac{\text{čistý kapitál}}{\text{vlastní kapitál}} = \left(\frac{\text{Výsledek hospodaření po zdanění}}{\text{Vlastní kapitál}} \right)$$

Příklad pro společnost MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ pro rok 2014:

$$ROE = \frac{139,540}{487,085} = 28,65 \%$$

9.2.3 ROS

$$ROS = \frac{\text{zisk}}{\text{tržby}} = \left(\frac{\text{Výsledek hospodaření po zdanění}}{\text{Výnosy celkem}} \right)$$

Příklad pro společnost MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ pro rok 2014:

$$ROS = \frac{139,540}{1361,216} = 10,25 \%$$

9.2.4 Debt ratio

$$Debt\ ratio = \frac{cizí\ kapitál}{celková\ aktiva} = \left(\frac{Cizí\ zdroje}{Aktiva} \right)$$

Příklad pro společnost MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ pro rok 2014:

$$Debt\ ratio = \frac{768,018}{1255,000} = 61,20 \%$$

9.2.5 Podíl dividend k zisku

$$Podíl\ dividend\ k\ zisku = \frac{dividendy}{zisk} = \left(\frac{Dividendy}{Výsledek\ hospodaření\ po\ zdanění} \right)$$

Příklad pro společnost MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ pro rok 2014:

$$Podíl\ dividend\ k\ zisku = \frac{136,800}{139,540} = 98,04 \%$$

9.2.6 Podíl pronájmu k nákladům celkem

$$Podíl\ pronájmu\ k\ nákladům\ celkem = \frac{nájemné}{celkové\ náklady} = \left(\frac{z\ toho\ pronájem}{Náklady\ celkem} \right)$$

Příklad pro společnost MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ pro rok 2014:

$$Podíl\ pronájmu\ k\ nákladům\ celkem = \frac{390,787}{1186,559} = 32,93 \%$$